

Олександр Желіба

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Робочий зошит
для 10 класу

Частина I

Управління освіти
Ніжинської міської ради
Міський методичний кабінет

Олександр Желіба

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Робочий зошит
для 10 класу

Суспільно-гуманітарний напрям, історичний профіль

Частина I

Ніжин 2018

УДК 94(03)
ББК 63.3(0).2
Ж516

Схвалено до використання в загальноосвітніх навчальних закладах комісією з історії Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України. Протокол № 1 від 01.06.2016 р.

Рецензенти:

Турченко Ф.Г. – завідувач кафедри новітньої історії України Запорізького національного університету, доктор історичних наук, професор;

Дрібниця В. О. – викладач-методист КВНЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний коледж», викладач вищої кваліфікаційної категорії

Желіба О. В.

Ж516 Історія України: Робочий зошит для 10-го класу суспільно-гуманітарного напрямку історичного профілю / О. В. Желіба. – Ніжин: Б.в., 2018. – Частина 1. – 123 с.

Робочий зошит є основою для поточної та домашньої підготовки учнів з історії за програмою 11-річної школи. Неодмінною рисою зошита є чітка структурованість навчального матеріалу, значна кількість історичних джерел. Пропоноване навчальне видання допоможе учневі здійснити ефективну підготовку до занять. Крім того, зошит може використовуватися для групової роботи з пошуку, опрацювання та презентації історичного матеріалу, для самоперевірки своїх знань та вмінь.

Пропоновані завдання розраховані на учнів 10-го класу історичного профілю.

УДК 94(03)
ББК 63.3(0).2

© О. В. Желіба, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	5
§1-2. ЄВРОПА І СВІТ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	6
ТЕМА 2. УКРАЇНА НА ПОЧАТКУ ХХ СТ. (1900-1913)	9
§3-4. ТЕРИТОРІЯ І НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	10
§5-6. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ	14
§7-8. ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ	18
§9-10. УКРАЇНСЬКІ ПАРТІЇ	21
§11-12. ПОДІЇ РОСІЙСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1905-1907 РР. НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ	25
§13-14. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК У 1908-1913 РР.	30
§15-16. КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	34
§17-18. ВЗАГАЛЬНЕННЯ	38
ТЕМА 3. УКРАЇНА В ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ (1914-1918)	39
§19-20. ПОЧАТОК ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	40
§21-22. СТАНОВИЩЕ УКРАЇНЦІВ В АВСТРО-УГОРЩИНІ	44
§23-24. СТАНОВИЩЕ УКРАЇНЦІВ У РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ	49
§25-26. ВІЙСЬКОВІ ДІЇ 1914-15 РР.	53
§27-28. ВОЄННІ КАМПАНІЇ ТА СУСПІЛЬСТВО У 1916 Р.	56
§29-30. ЗАКІНЧЕННЯ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ДЛЯ УКРАЇНИ	60
§31-32. ВЗАГАЛЬНЕННЯ	64
ТЕМА 4. УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ (1917-1918)	65
§33-34. ЛЮТНЕВА РЕВОЛЮЦІЯ І УКРАЇНА	66
§35-38. ПОЧАТОК УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ	70
§39-40. ПРОГЛОШЕННЯ АВТОНОМІЇ УКРАЇНИ	75
§41-42. ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА В УКРАЇНІ У ЛИПНІ-ЖОВТНІ 1917 Р.	80
§43-44. ПРОГЛОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ	85

§45-46. ВІЙНА РАДЯНСЬКОЇ РОСІЇ З УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ	90
§47-48. ПЕРША СПРОБА РАДЯНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ	94
§49-50. ПРОГЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УНР	97
§51-52. ВЗАГАЛЬНЕННЯ	103
ТЕМА 5. УКРАЇНА В БОРОТБІ ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1918-1920)	104
§53-54. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА	105
§55-56. ПАДІННЯ ГЕТЬМАНАТВ	110
§57-58. УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА ДИРЕКТОРІЇ ..	113
§59-60. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА	117
§61-62. ВЗАГАЛЬНЕННЯ	123

Шановні десятикласники!

Робочий зошит з історії України для десятого класу з профільним навчанням охоплює період від початку XX століття до початку Другої світової війни.

Зміст зошита орієнтовано на розвиток соціальної компетентності: вміння самостійно знаходити, опрацьовувати та представляти інформацію, набуття досвіду співпраці в колективі, розвиток критичного мислення, відстоювання громадянської позиції. Посібник надає можливість опанування навчального матеріалу як в рамках самостійного опрацювання підручника та інших джерел інформації, так і колективної та групової роботи в класі.

Складові зошита: інформаційні комірки, авторський текст, текстові та візуальні джерела, карти, запитання; дозволяють ознайомитися із структурою навчального матеріалу, отримати додаткові джерела вивчення історії, розвинути вміння з ними працювати.

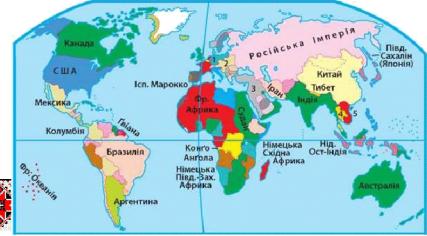
Варіанти використання робочого зошита:

- як основа конспекту навчального матеріалу на уроці;
- як основа підготовки випереджаючого завдання вдома.

Звертаємо вашу увагу на те, що:

- навчання відбувається за підручником «Історія України» для профільного рівня авторства Ф.Г. Турченка (2010 рік видання);
- навчання за робочим зошитом розраховане на спарені заняття, тому параграфи спарені;
- зміст вказує на тематику уроків;
- на початку тем розділів та після назви кожної теми параграфу надано простий план заняття;
- у структурі параграфу виділяються як пункти, так і підпункти навчального матеріалу;
- терміни, що виділені для закріплення, варто запам'ятати;
- біографічні відомості про видатних діячів, що згадані в закріпленні, допоможуть структурувати матеріал про обов'язкових для запам'ятовування історичних осіб;
- історичні джерела супроводжуються запитанням і завданнями;
- історичні джерела без супроводу запитань і завдань є додатковим джерелом для отримання фактів про історичні події під час заповнення робочого зошита;
- завдання додому містить як посилання на матеріал підручника, що стосується матеріалу даного параграфа, так і матеріал випереджаючого завдання, перелік запитань до якого надається нижче;
- на основі структури параграфів учні повинні вміти визначати завдання своєї роботи над навчальним матеріалом;
- матеріал з історії рідного краю вивчається в контексті розділів на занятті з узагальнення;
- параграф узагальнення містить завдання, що допоможуть з'ясувати, наскільки якісно засвоєний матеріал теми.

§1-2.ЄВРОПА І СВІТ НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

1. Новітня історія
2. Світ на початку XX ст.
3. Історичні завдання України і перспективи їх розв'язання

*Унаслідок яких історичних подій і коли Україна втратила державність?
До складу яких держав входили українські землі в XIX ст.?*

1. Новітня історія

1.1. Хронологічні межі курсу

Новітня історія – період історії від 1914 р. до наших днів.

Періодизація новітньої історії

Десятиліття	Роки	Історія України	Всесвітня історія	Роки
1901-1910		Україна на початку XX ст.	Назрівання Першої світової війни	
1911-1920		Україна в Першій світовій війні Українська революція Україна в боротьбі за збереження державної незалежності	Перша світова війна	
1921-1930		УСРР в період нової економічної політики	Період повоєнної кризи та революцій	
1931-1940		Сталінська модернізація України	Період стабілізації в Європі та в Північній Америці	
1941-1950		Україна в Другій світовій війні	Світ у період економічної кризи	
1951-1960		Україна в першому повоєнному десятилітті	Подолання наслідків Великої депресії та назрівання Другої світової	
1961-1970		Україна в умовах деєсталінізації	Друга світова війна	
1971-1980		Україна у період загострення кризи радянської системи	Період повоєнної відбудови і початку Холодної війни	
1981-1990		Розпад Радянського Союзу і проголошення незалежності України	Період стабілізації	
1991-2000		Становлення незалежної України	Неоконсервативна революція і падіння СРСР	
2001-2010		Україна в сучасну добу	Однополюсний світ	
2011-				

Чому, на вашу думку, заключний період нової історії 1900-1914 рр. вивчають в 10 класі?

1.2. Теоретичні засади курсу

Модернізація – _____

Індустріальне суспільство – _____

Політична фаза національного відродження – _____

1.3. Основні вимоги до рівня підготовки та оцінювання учнів:

1.4. Додаткові джерела інформації:

2. Світ на початку XX ст.

2.1. Індустріалізація

2.2. Світогляд

Цивілізація –

2.3. Соціум

2.4. Політика

Реформа –

Революція –

2.5. Світ

Криза –

Політична криза –

Економічна криза –

Світова війна –

Глобалізація –

3. Історичні завдання України і перспективи їх розв'язання

3.1. Державність

3.2. Соборність

3.3. Соціальні конфлікти

3.4. Міжнаціональні відносини

Українська політична нація –

3.5. Геополітичне становище

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Проблемне питання

1. Які фактори сприяли, а які заважали створенню української модерної нації?
2. Чому більшість істориків в Україні схилиються до думки, що початком новітньої історії слід вважати початок Першої світової війни?

Для нотаток

Домашнє завдання: §1, 2-3 п. 1,3; §2-3 п.2, §6 (випереджаюче).

ТЕРИТОРІЯ І НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

- Опишіть межі та кількість українців на початку XX ст.
- Охарактеризуйте адміністративно-територіальний устрій Наддніпрянщини.
- Охарактеризуйте адміністративно-територіальний устрій Західної України.
- Оцініть соціальне становище селян і поміщиків в Україні на початку XX ст.
- Як формувалася робітничий клас України на початку XX ст.?
- Як формувалася буржуазія України на початку XX ст.?
- Охарактеризуйте українську інтелігенцію початку XX ст.
- Як проходила урбанізація на українських землях на початку XX ст.?
- Охарактеризуйте феномен формування єдиної нації на українських етнічних землях.

ТЕМА 2. УКРАЇНА НА ПОЧАТКУ XX СТ. (1900-1913)

§3-4. ТЕРИТОРІЯ І НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

1. Населення, площа і адміністративно-політичний статус українських земель
2. Зміни в соціальному складі населення України
3. Феномен формування єдиної нації на українських етнічних землях

§5-6. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

1. Сільське господарство України на початку XX ст.
2. Промисловість України на початку XX ст.

§7-8. ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ

1. Робітничий і селянський рухи
2. Політизація національного руху Наддніпрянщини
3. Неукраїнські політичні рухи

§9-10. УКРАЇНСЬКІ ПАРТІЇ

1. Революційна українська партія
2. Політична палітра Наддніпрянщини
3. Політичні партії Західної України

§11-12. ПОДІЇ РОСІЙСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1905-1907 РР. НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

1. Робітничий рух в українських губерніях
2. Повстання на флоті й у війську
3. Розгортання селянського руху
4. Політизація національного руху

§13-14. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК В 1908-1913 РР.

1. Реакція
2. Економіка Наддніпрянщини після революції
3. Особливості розвитку західноукраїнських земель

§15-16. КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ НА ПОЧАТКУ XX СТ.

1. Освіта і наука
2. Культурницькі організації
3. Література і мистецтво
4. Релігійне та повсякденне життя

§17-18. ВЗАГЛЯДНЕННЯ

§3-4. ТЕРИТОРІЯ І НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

1. Населення, площа і адміністративно-політичний статус українських земель

2. Зміни в соціальному складі населення України

3. Феномен формування єдиної нації на українських етнічних землях

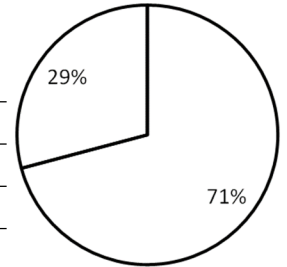
Які землі були заселені українцями в кінці XVIII ст.?

Які землі українці колонізували за XIX ст.?

У які регіони відбувалася еміграція надлишкового українського населення у XIX ст.?

1. Населення, площа і адміністративно-політичний статус українських земель

1.1. Загальна площа і чисельність

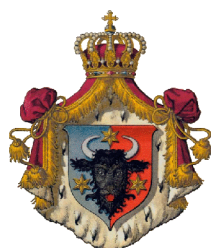

1.2. Надніпрянська Україна

Туберній, де українці переважали	%	Туберній, де українці складали значну частку	%
1. Полтавська	93%	1. Бессарабська	20%
2. Подільська	81%	2. Воронежська	36%
3. Харківська	81%	3. Курська	22%
4. Київська	79%	4. Гродненська	23%
5. Волинська	70%	5. Люблінська	17%
6. Катеринославська	69%	6. Сідлецька	14%
7. Чернігівська	66%	7. Чорноморська	16%
8. Херсонська	53%	8. Ставропольська	37%
9. Таврійська	42%	9. Область війська Донського	28%
10. Кубанська область	47%	10. Приморська область	15%

1.3. Галичина

1.4. Буковина

Етнічний склад населення Буковини згідно розмовної (товариської) мови у 1880–1910 рр.

	українська	румунська	німецька	польська	угорська	чеська, моравська, словацька	словенська	волоська	сербо- хорватська
1880	239 690 (42,16%)	190 005 (33,43%)	108 820 (19,14)	18 251 (3,21%)	9 887 (1,74%)	1 783 (0,31%)	38 (0,01%)	24 (-)	0 (-)
1890	268 367 (41,16%)	208 301 (32,42%)	133 501 (20,78%)	23 604 (3,68%)	8 139 (1,27%)	536 (0,08%)	28 (-)	18 (-)	1 (-)
1900	297 798 (41,16%)	229 018 (31,65%)	159 486 (22,04%)	26 857 (3,71%)	9 516 (1,32%)	596 (0,08%)	108 (0,02%)	119 (0,02%)	6 (-)
1910	305 101 (38,39%)	273 254 (34,38%)	168 851 (21,24%)	36 210 (4,50%)	10 391 (1,30%)	1 005 (0,12%)	80 (0,01%)	36 (-)	1 (-)

1.5. Закарпаття

2. Зміни в соціальному складі населення України

2.1. Селяни

2.2. Поміщики

2.3. Формування робітничого класу

Іноземці

Українці

Росіяни

2.4. Формування буржуазії

2.5. Інтелігенція

2.6. Міста _____

Найбільші міста	населення, тис.	% українців
Одеса	403,8	9,2%
Київ	247,7	21%
Харків	173,9	26%
Львів	170,2	19,9%
Катеринослав	112,8	15,8

3. Феномен формування єдиної нації на українських етнічних землях

ЗДІЙСЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «урбанізація»

2. Таблиця

Заповніть таблицю.

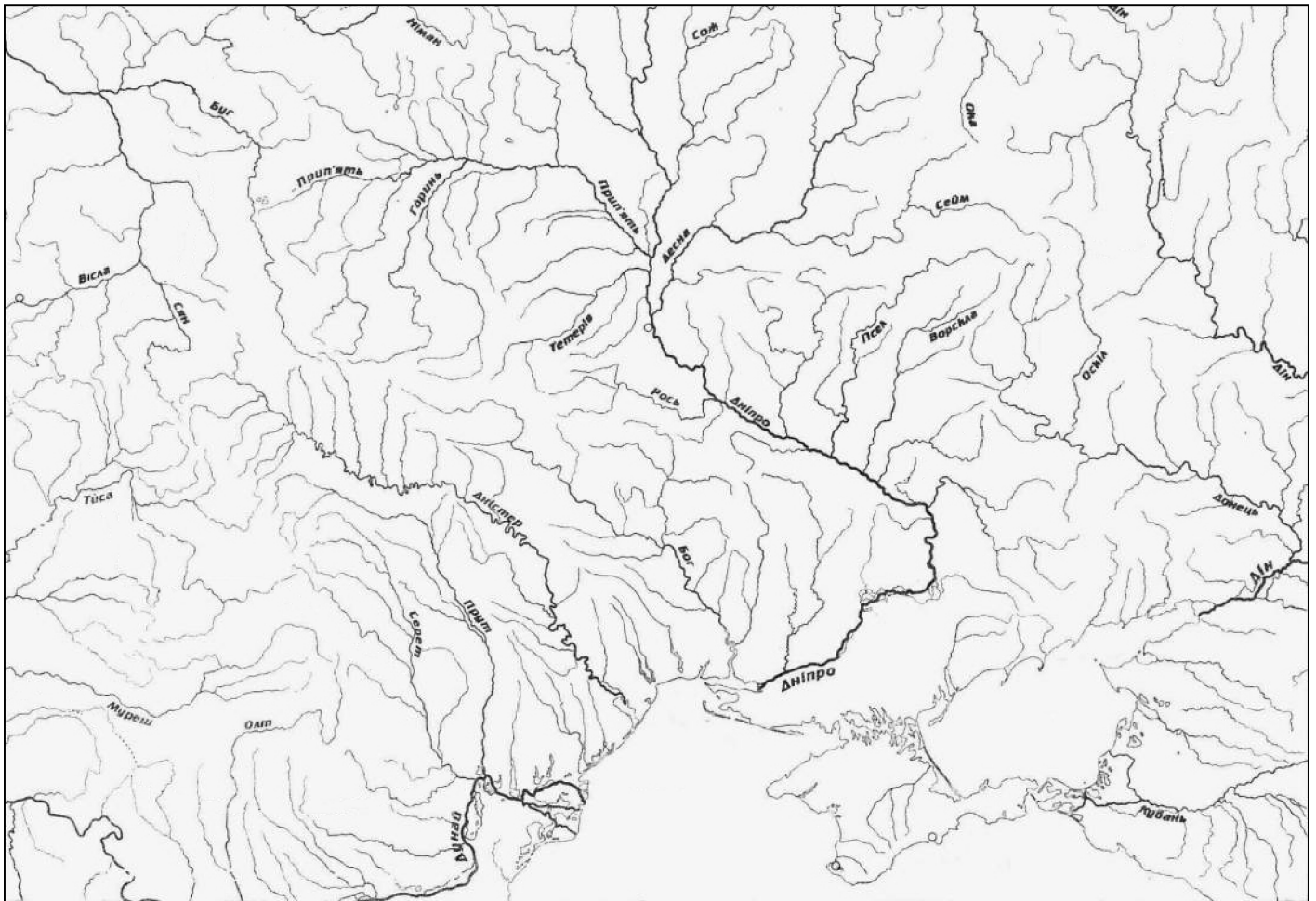
«Етнічні громади на українських землях початку ХХ ст.»

Етнос	Регіон домінування	Характеристика соціального становища
Росіяни		
Євреї		
Поляки		
Румуни/молдавани		
Угорці		
Німці		
Кримські татари		
Болгари		
Греки		

3. Проблемне питання

Як бездержавне становище України вплинуло на її соціальну структуру?

4. Карта

1. Жовтим кольором зафарбуйте територію суцільної української етнічної території.
2. Червоним кольором позначте кордони держав.
3. Синім кольором позначте кордони адміністративних одиниць в середині держави.
4. Підпишіть назви адміністративних одиниць із значною часткою українського населення.

Для нотаток _____

Домашнє завдання: §2-3 п.2, §6; §4-5 (випереджаюче).

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

- *Перерахуйте залишки натурального господарства в економіці українських земель.*
- *Які сильні та слабкі сторони селянської громади?*
- *В чому суть та наслідки аграрного перенаселення в Україні початку XX ст.?*
- *Перерахуйте явища модернізації сільського господарства.*
- *Визначте роль земств у модернізації сільського господарства.*
- *Охарактеризуйте кооперативний рух на українських землях початку XX ст.*
- *Дайте характеристику галузевій структурі промисловості Наддніпрянської України.*
- *Охарактеризуйте галузеву структуру промисловості Західної України.*
- *Визначте вплив економічної кризи 1900-1903 рр. на промисловість України.*
- *Охарактеризуйте роль монополій у промисловому розвитку України.*
- *Визначте масштаби діяльності промисловців-меценатів на українських землях.*

§5-6. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

1. Сільське господарство України на початку XX ст.
2. Промисловість України на початку XX ст.

Які галузі господарства України в другій половині XIX ст. розвивалися успішно, а які – ні? Чому?

Наскільки галузева структура промисловості України відповідала потребам її модернізації?

1. Сільське господарство України на початку XX ст.

1.1. Особливості землеволодіння

1.2. Залишки натурального господарства

1.3. Селянська громада

1.4. Аграрне перенаселення

1.5. Міграційні процеси

Надніпрянська Україна		Західна Україна	
Сезонна міграція	Еміграція	Сезонна міграція	Еміграція

1.6. Інтенсифікація с/г

1.7. Спеціалізація с/г

1.8. Аграрна політика земств _____

1.9. Кооперація _____

2. Промисловість України на початку ХХ ст.

2.1. Галузева структура промисловості Наддніпрянщини _____

Структура промислового виробництва України 1912 р.

Галузі виробництва	Валова продукція, %
Тірнична, гірничозаводська, металургійна, добування та обробка мінералів	45,9
Харчова промисловість	36,2
Обробка металів і виробництво машин	10,4
Обробка дерева	2,1
Хімічна промисловість	1,8
Текстильна промисловість	1,5
Інші галузі виробництва	2,1
Разом	100,0

2.2. Галузева структура промисловості Західної України _____

2.3. Транспорт _____

2.4. Економічна криза 1900–1903 рр. _____

2.5. Монополізація промисловості _____

Із тексту угоди п'яти металургійних заводів України про розподіл між ними замовлення на рейки (1900 р.)
1900 р. лютого 15 дня ми, нижчепідписані товариства – Новоросійське, Брянське, Південно-Російське Дніпровське, Бельгійське і Донецьке, уклали цю між собою угоду з метою розподілу між заводами, що беруть участь пропорційно їхній виробничій спроможності, усіх замовлень рейок як для казенних, так і для приватних парових доріг, вагою 18 фунтів і більшу погонному фунті, за винятком рейок спеціальних типів.

§ 1. Розподілу між заводам и підлягають усі одержані до 1 січня 1900 р. для казенних і приватних залізниць замовлення <...>, при цьому участь кожного з товариств, як і домовилися, визначається <...> : Новоросійському у товариству – 29 1/2 %, Брянському – 25, Південноросійському Дніпровському – 18, Російсько-Балтійському – 15 1/2 %, Донецькому товариству – 12. <...>

§ 2. Мета цієї угоди полягає в тому, щоб кожне товариство, яке в ній бере участь, одержувало замовлення відповідно встановленому § 1 розподілу, за якого взято до уваги довгострокові замовлення, які вже мають заводи Російсько-Балтійського і Донецького товариств.

2.6. Іноземний капітал _____

2.7. Меценати _____

ЗЛКРІПЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «кооперація»

Дайте визначення терміну «монополія»

2. Таблиця

Заповніть таблицю.

«Економіка українських земель початку XX ст.»

Адміністративні одиниці	Провідні галузі господарства	
	Сільське господарство	Промисловість
Королівство Галичини та Володимирії		
Велике герцогство Буковина		
Волинська губернія		
Катеринославська губернія		
Київська губернія		
Кубанська область		
Подільська губернія		
Полтавська губернія		
Таврійська губернія		
Харківська губернія		
Херсонська губернія		
Чернігівська губернія		
Закарпаття		

Для нотаток _____

Домашнє завдання: § 4-5; § 7-8 (випереджаюче).

ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ

- Охарактеризуйте селянські і робітничі рухи в Україні початку XX ст.
- Дайте характеристику національному руху початку XX ст.
- Визначте особливості політичних ідеологій.
- Охарактеризуйте особливості поширення соціал-демократичної ідеології в Україні.
- Дайте характеристику Загальній українській організації.
- Оцініть особливості діяльності російських політичних сил на українських землях.
- Визначте масштаби польського та єврейського політичних рухів на українських землях.

§7-8. ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ

1. Робітничий і селянський рухи
2. Політизація національного руху Наддніпрянщини
3. Неукраїнські політичні рухи

*Охарактеризуйте суспільно-політичний рух Наддніпрянщини у другій половині XIX ст.
Назвіть відомих діячів українського визвольного руху другої половини XIX ст.*

1. Робітничий і селянський рухи

1.1. Селянські рухи Наддніпрянщини

1.2. Селянські рухи Західної України

1.3. Робітничі рухи Наддніпрянщини

1.4. Робітничі рухи Західної України

2. Політизація національного руху Наддніпрянщини

2.1. Передумови політизації українського національного руху

2.2. Політичні ідеології

Лібералізм –

Консерватизм –

Соціал-демократія – _____

2.3. Українська соціал-демократія _____

2.4. Загальна українська організація _____

3. Неукраїнські політичні рухи.

3.1. Російські політичні сили _____

	<i>Соціал-демократи</i>	<i>Ліберали</i>	<i>Консерватори</i>
<i>Партії</i>			
<i>Політична програма</i>			
<i>Ставлення до України</i>			

3.2. Польські політичні сили _____

3.3. Єврейські політичні сили _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «політична ідеологія»

Дайте визначення терміну «націоналізм»

2. Таблиця

Заповніть таблицю.

«Тропадські організації Наддніпрянської України межі ХІХ-ХХ ст.»

	Дата створення	Видатні представники	Мета	Заходи
Українська соціал-демократія				
Загальна українська організація				

3. Проблемне питання

1. Націоналізм: складова класичних ідеологій чи повноцінна ідеологія?
2. Партії національних меншин: засіб єдності країни чи передумова її розпаду?

Для нотаток

Домашнє завдання: §7-9; §9-10 (випереджаюче).

УКРАЇНСЬКІ ПАРТІЇ

- Визначте особливості створення першої політичної партії Наддніпрянської України.
- Охарактеризуйте брошуру «Самостійна Україна».
- Оцініть діяльність РУП в перші роки створення.
- В чому суть ідеологічних суперечностей членів РУП?
- Визначте особливості створення та програмні засади УНП.
- Визначте особливості створення та програмні засади УДП та УРП.
- Які причини перетворення РУП в УСДРП?
- Охарактеризуйте діяльність західноукраїнських партій на початку ХХ ст.

§9-10. УКРАЇНСЬКІ ПАРТІЇ

1. Революційна українська партія
2. Політична палітра Наддніпрянщини
3. Політичні партії Західної України

Коли виникли перші політичні партії? В якій країні?

Яка мета діяльності політичних партій?

1. Революційна українська партія

1.1. Утворення РУП

1.2. Брошура «Самостійна Україна»

«Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від гір Карпатських аж по Кавказькі»

1.3. Діяльність РУП

1.4. Ідеологічна еволюція РУП

2. Політична палітра Наддніпрянщини

2.1. Українська народна партія

Програма Української народної партії (1906 р., витяг)

Українська Народня Партія єсть партія робітницької маси українського народу; єсть партія Українського міського і сільського пролетаріата. Усіх Українців, хто виробляє, продукує, хто живе з власної праці, усіх, кого визискують і кривдять: робітників фабрик і заводів, сільських і міських робітників, ремісників, робітників транспорта і торгівлі, робітників інтелігентних фахів, хліборобів, наймитів і тих, хто робить на власному ґрунті, але без наймової праці, усіх їх має об'єднати Українська Народня Партія для боротьби з пануючими, гнобленими і визискуваними.

Українська Народня Партія визнає соціалістичний ідеал яко єдиний, котрий може остаточно задовольнити український та інші народи, знищити визиску, безправ'я, знищить сучасний устрій, збудований на насиллі, примусі нерівності і панованні.

Цей ідеал такий: взагалі знаряддя виробу, фабрики і заводи на землі, оселеній українським народом, мусять належати Українцям робітникам, а земля (рилля) – Українцям-хліборобам.

1. Головні завдання Української Народньої Партії – просвітити, освідомити Українців-робітників і хліборобів з боку розуміння їх національних і класових інтересів.

2. Зорганізувати освічений і свідомий своїх інтересів український пролетаріат у Всеукраїнський союз Українців-робітників.

3. Зорганізувати так само Українців-хліборобів у Всеукраїнський союз хліборобів-Українців.

Необорна спільна сила з'єднаних українців-робітників і селян учинить захват політичної влади на Україні, знизить визиск, насилля, нерівність і утворить непідлеглу Україну – Республіку вільних працюючих людей. . .

ВІЛЬНА НЕПІДЛЕГЛА САМОСПІЛЬНА РЕСПУБЛІКА — УКРАЇНА РОБОЧИХ ЛЮДЕЙ

Ми визнаємо тільки добровільні федерації народів; се значить добровільні федерації уже свободних народів. Росія, Австрія, Германія і інші, де рядом з пануючими живуть десятки зневолених націй, мусять поперед розпасти; федерації потім коли і зложаться, то зовсім не в межах сучасних держав, а в залежності од інтересів кожної нації. Можуть бути федерації українців і чехів, поляків і руських і т.д. Треба пам'ятати: аби два, чи більш народів жило в згоді та любови, треба:

1. Аби вони користали рівними правами.

2. Аби один народ другому не тільки не перешкоджав, а помагав досягти його цілі.

Коли сего нема, — нема ніякої рації народам жити вкупі.

Таких ідеальних спілок зараз нема. Коли спілки і складались, то дужий нарід при нагоді підгортав слабшого. Приклади: Річ Посполита-Українсько-Литовсько-Польська Унія, Українсько-московська 1654.

Ясно, що для України Російської вигідніше сама вузька автономія, як теперішнє безправ'є, як централізоване управління з Петербургу, коли податки з України повертаються на усе, тільки не на українців. Ідучи до повної незалежності українського народу, до здобуття останнім права повного самопризначення, ми підпіраємо і автономні вимоги українських партій. Але аби автономія була не фіктивною, а дійсною, треба: аби автономний український парламент, вибраний вселюдним рівним, прямим і тайним голосуванням, відав податкову справу, адміністрацію, суд і школу України, господарство края; аби українець відбував службу на Україні.

Така автономія України дасть змогу українському пролетаріату швидше зрозуміти своє національне і класове становище, швидше просвітиться, зорганізується, аби, скинувши ярмо національне — рішучо і безповоротно подужати капітал.

Аби позбутись бюрократичної централізації, яка єсть ворог свободи взагалі, Самостійна Республіка України будучини, мусить бути спілкою вільних і самоуправних українських земель, що різняться умовами життя: такі — Слобожанщина, Правобережна Україна, Запоріжжє, Кубань, Чорноморіє, Полісся, Галичина і т. д.

Будуємо і боремося за Самостійну Україну зовсім не для того, аби в її панували капіталісти, хоч і українські. Весь час боротьби не забуваємо, що єдине соціалістичний ідеал може остаточно задовольнити український пролетаріат і взагалі працюючий український люд.

Самостійна Україна буде республікою вільних людей, свободних від гніту і експлуатації, республікою людей свободної праці. . .

2.2. Українська демократична і Українська радикальна партії

Програма Української демократично-радикальної партії (1905 р., витяг)

1. Новий лад мусить забезпечувати загальнознані вже людські права і найперше — волю від кари на тілі, від кари на смерть та від кари вічною тюрмою — кари, що часом буває гірша за смертну; потім — незайманість особи, оселі й листування без судового декрету. Окрім того, кожна людина мусить мати волю:

а) оселятися і жити скрізь, добирати собі яке схоче діло й порядкувати своїм добром як схоче, без ніякого окремого дозволу;

б) уживати рідної мови в приватному й громадському житті;

в) говорити, писати й друкувати що хоче, відповідаю чи тільки перед судом, коли зламала закон;

г) належати до якої хто хоче віри, або й ні до якої;

д) збиратися на збори, гуртуватися в спілки й товариства, страйкувати. Громадянські права й повинності мусять бути рівні для всіх, усі привілеї класів, станів, полу, віри, на дії мусять бути скасовані.

2. Кожна національність, із яких тепер складається Росія, мусить мати автономію на своїй території. < ... > Реформована держава мусить бути федерацією таких національних одиниць.

3. Зразком, що об'єднуватиме ці автономні одиниці, є парламент, який складається з послів, оплачуваних із державних коштів і вибраних на підставі: а) вселюдного, рівного, безпосереднього виборчого права з таємним голосуванням; б) пропорційної системи виборів, яка б давала заступництво і меншості. Право вибирати й бути вибраним має кожен громадянин 21 року без різниці полу, віри і націонности. < ... >

5. Усім а справами на території України має порядкувати Українська Виборна Народна Рада (Сойм). < ... >

6. Українська Народна Рада сама виробляє краєву конституцію.

7. Українська Народна Рада має право рішати всі ті справи, як і не належать до державного парламенту. Вона, яко хазяїн краю, порядкує всім її землями й водами Української території. < ... >

14. Мова в урядових, освітніх та інших інституціях уживається українська. Інші народности, що живуть на території України, мають рівне з українцями право задовольняти свої національні, культурні й економічні потреби і в урядових установах вживати своєї рідної мови.

2.3. Подальший розкол РУП

Програма Української соціал-демократичної робітничої партії (1905 р., витяг)

...Українська соціал-демократична партія < ... > вимагає:

1) демократичної республіки — у якій найвища державна влада < ... > належить виключно одному виборному законодавчому зібранню народних представників;

2) автономії України з окремою державною інституцією (сеймом), яком у належить право законодавства у внутрішніх справах населення тільки на території України;

3) загального, рівного, прямого виборчого права з таємним голосуванням для кожного громадянина старше 20 років < ... >;

4) народного законодавства;

5) виборності і відповідальності чиновників < ... >;

6) права кожної нації на культурне і політичне самоопреділення;

7) широкого самоврядування (автономії) місцевого і крайового для всього населення держави;

8) необмеженої свободи слова, друку, віри, зібрань, союзів, страйків (забастовок);

9) недоторканності особи, житла і листування;

10) права вільного переїзду, знищення паспортів, повної волі промисловості і розпорядження своєю власністю;

11) знищення всяких привілеїв класів, верств (сословій), походження, статі, релігії й націй;

12) рівноправності всіх мов у школах, судах, у крайових, громадських і державних інституціях;

13) проголошення релігії ділом кожного громадянина < ... >;

15) заміри постійного війська народною міліцією < ... >;

16) безплатного обов'язкового світського, загального і професійного навчання для всіх дітей до 16 років; їжі, одягу і підручників — безплатно для всіх бідних; передачі всієї народної освіти на Україні Українському сеймові; відповідного числа шкіл для кожної нації. < ... >

Україну з їзд визнає тільки в етнографічних межах

3. Політичні партії Західної України.

3.1. Русько-Українська радикальна партія

3.2. Українська Національно-Демократична партія

3.3. Українська Соціал-Демократична Партія _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «політична партія»

2. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику історичним діячам

	Микола Міхновський	
	Євген Чикаленко	

Для нотаток _____

Домашнє завдання: §9-10; §11-12, 13 (випереджаюче).

ПОДІЇ РОСІЙСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1905-1907 РР. НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

- Визначте причини та привід російської революції 1905-1907 рр.
- Охарактеризуйте періодизацію російської революції 1905-1907 рр.
- Визначте особливості робітничого руху часів російської революції 1905-1907 рр.
- Охарактеризуйте повстання на панцернику «Потьомкін».
- Визначте особливості повстань на судні «Прут» та крейсері «Очаків».
- Чим відрізнялося повстання саперів у Києві від повстань моряків на флоті?
- Визначте причини селянських виступів та їх мету.
- Охарактеризуйте форми селянської самоорганізації доби російської революції.
- Дайте характеристику царського маніфесту 17 жовтня.
- Як царський маніфест 17 жовтня вплинув на українське питання?
- Охарактеризуйте діяльність української фракції I Думи.
- Оцініть діяльність української трудової громади II Думи.
- Визначте результати та значення російської революції 1905-1907 рр.

§11-12. ПОДІЇ РОСІЙСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1905-1907 РР. НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

1. Робітничий рух в українських губерніях
2. Повстання на флоті й у війську
3. Розгортання селянського руху
4. Політизація національного руху

Чому відбуваються революції?

1. Робітничий рух в українських губерніях

1.1. Причини та привід російської революції

Чинники необхідності:

Чинники можливості:

Привід

1.2. Страйковий рух

1.3. Профспілковий рух

1.4. Створення рад робітничих депутатів

1.5. Збройні виступи робітників

2. Повстання на флоті й у війську

2.1. Передумови повстань на флоті та у війську

1. Негайного окликання Надзвичайних зборів, обраних загальною, рівною і таємною подачею голосів. Установчі збори негайно ж повинні вирішити питання: продовжувати війну чи ні, яким чином вирішити земельне питання, а саме: потрібно відбирати всі землі (дворянські, монастирські, удільні, кабінетні) чи ні.

2. Негайного звільнення всіх осіб, що постраждали через політичні і релігійні переконання.

3. Свободи слова, друку, зборів, спілок і страйків.

4. Негайного скасування інституту земських начальників і сільських поміщицьких стражників як таких, що перешкоджають вільному обговоренню і з'ясуванню наших потреб.

А поки всі наші основні вимоги будуть задоволені, ми відмовляємося виконувати всі державні повинності, а саме: платити податки, податі, не поставляти запасних, новобранців та інше, оскільки ці повинності накладені на нас без нашої волі.

3.2. Селянські спілки

3.3. Кооперативний рух

4. Політизація національного руху

4.1. Маніфест 17 жовтня –

На обов'язок уряду покладемо Ми виконання неухильної Нашої волі:

1. Дарувати населенню непорушні основи громадянської свободи на засадах чинної недоторканності особистості, свободи совісті, слова, зборів і союзів.

2. Не зупиняю чи призначених виборів до Державної думи, залучити тепер до участі в Думі, у міру можливості, відповідної кратності до терміну, що залишився до скликання Думи, ті верстви населення, які зараз зовсім позбавлені виборчих прав, надавши тим самим подальший розвиток початку загального виборчого права знову встановленому законодавчому порядку.

3. Установити як непорушне правило, щоб жодний закон не міг набутти чинності без схвалення Державної думи і щоб виборним від народу забезпечена була можливість дійсної участі в нагляді за закономірністю дій поставленої від нас влади.

Закликаємо всіх вірних синів Росії згадати обов'язок свій перед Батьківщиною, допомогти припиненню цієї нечуваної смути та разом із Нами докласти всіх зусиль до відновлення спокою й миру на рідній землі.

4.2. Легалізація української мови

4.3. Легалізація політичних партій

4.5. Українська парламентська фракція І Думи

Беручи участь у праці української фракції, я склав для неї законопроекти. Перший – про скасування закону 26 квітня проти страйків сільських робітників; сей проект фракція, ухваливши, передала трудовій групі, яка, з ініціативи фракції, унесла ту заяву в Державну думу. Другий законопроект – про хліборобські страйки – фракція вже не встигла обміркувати, і він перейшов у спадщину до української фракції другої Думи. У зв'язку зі справою хліборобських страйків фракція внесла в Думу наглу заяву про посилку депутатів на Київщину, Полтавщину та Чернігівщину для розсліду розстрілів хліборобських робітників.

Рівночасно фракція виробляла загальний законопроект про національні права. Із членів Думи над ним працювали головно правники – Шраг, Вязлов, Шольн. ... і самий законопроект, як рівно ж вироблений тою комісією проект декларації в справі автономії, фракція внести в Думу не встигла. Вироблявся й законопроект про рідну мову в школі. < ... > Усього віку мала перша Дума — 52 дні.

О. Лотоцький, спогади

4.6. Українська громада II Думи

Із програми Української трудової громади в II Державній думі (1907 р.)

...Щепер, коли Російська імперія зробилась конституційною державою і коли її основні закони < ... > забезпечують усім російським громадянам, не розбіраючи націй та віри, вільний розвиток, ми не тільки не бачим у законодавчій діяльності правительства якоїсь переміни поглядів на права невеликоруських народів, але в газетах, близьких до уряду, чуєм старі обвинувачення в політичній сепаратизмі. < ... >

Щке одділен ня порушить загальну політичну рівновагу Європи, що воно може викликати чужоземне втручання і закінчиться новим поневоленням народів, що шукають волі. < ... > Народи, що складають сучасну Росію, за сотні літ спільного життя дуже багато внесли в загальнодержавний культурний і матеріяльний капітал – і не можуть зректись од нього. < ... >

Один тільки єсть вихід із цього становища. По нашому глибокому переконанню, – це рішуча і конечна переробка державного урядування на національну і територіальну (красву) автономію всіх країн Російської Імперії, котрих людиність повинна одержати права самовиразу і самоурядування. < ... >

Ми будем о добиватись політичних і громадянських прав кожному з люду Російської держави, на умовах повної рівності, не розбіраючи віри, націй і полу. < ... >

Щодо економічних справ, то на першу чергу ми ставимо здобуття народові землі, котрою користувалися б тільки ті, що прикладають до неї свою працю. Для того ми уважаємо потрібним перевести законодавчим способом через Державну Думу примусове одбірання в красвий фонд казенних, удільних, кабинетських, монастирських, церковних і всіх тих панських земель, котрі переважають трудову норму, щоб віддати їх на урівняне вживання трудового народу.

Щодо робітницької справи, то ми будемо вимагати восьмигодинного робочого дня, оборони праці жінок та дітей, страховка на старість та на случай знесилення. Домагаючись скасування економічного кріпацтва, ми не бачимо великої різниці між примусовим одбіранням земельних чи заводських мастків. ...

4.7. Звершення революції

4.7. Наслідки революції

- ☐ _____
- ☐ _____
- ☐ _____
- ☐ _____
- ☐ _____
- ☐ _____
- ☐ _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «революція»

Дайте визначення терміну «страйк»

2. Схема

Охарактеризуйте політичну систему Росії часів I Державної думи.

Для нотаток

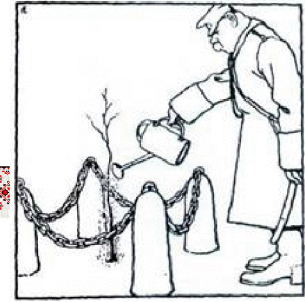
Домашнє завдання: §11-12, 13; §14, 15-16, 17-18 (випереджаюче).

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК У 1908-1913 РР.

- Визначте особливості постреволюційної реакційної політики царизму.
- Як змінилась політика царизму щодо українців?
- Охарактеризуйте постреволюційне політичне життя наддніпрянців.
- Визначте особливості постреволюційної економічної кризи.
- Як відбулося пожвавлення економіки Наддніпрянщини?
- Визначте передумови та суть столипінської аграрної реформи.
- Охарактеризуйте перебіг та наслідки столипінської аграрної реформи в Україні.
- Охарактеризуйте стан промисловості в Західній Україні.
- Як змінювалася соціальна структура Західної України?
- Визначте передумови та масштаби національного піднесення в Західній Україні.

§13-14. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК V 1908-1913 РР.

1. Реакція
2. Економіка Наддніпрянщини після революції
3. Особливості розвитку західноукраїнських земель

Поясніть поняття «реакція».

1. Реакція.

1.1. Особливості реакції в Україні

1.2. Антиукраїнська політика

1.3. Антисемітизм

Справа Бейліса –

1.4. Утворення Холмської губернії

1.5. Товариство Українських поступовців –

1.6. Масовий український рух

2. Економіка Наддніпрянщини після революції

2.1. Постреволюційна криза

2.2. Пожвавлення промисловості

2.3. Рівень життя робітників

2.4. Аграрна реформа

2.5. Масштаби реформи в Україні

2.5. Наслідки реформи

3. Особливості розвитку західноукраїнських земель

3.1. Промисловість

3.2. Сільське господарство _____

3.3. Соціальна структура _____

3.4. Національне піднесення в Галичині _____

Боротьба за загальне виборче право _____

Боротьба за український університет _____

Боротьба за українську автономію _____

3.5. Політичне життя Буковини і Закарпаття _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «чорносотенці»

Дайте визначення терміну «хутір»

Дайте визначення терміну «відруб»

2. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику Дмитру Донцову

3. Історичні джерела

Справа пам'ятника Шевченкові і Курські земці

— Не хочемо такого сина: воно сепаратизмом пахне!!!— ревуть Курські зубри.
— Тю-тю! яке ж це сіно!.. Це ж справа збудування пам'ятника найбільшому народному поетові всіх слов'ян.
— Геть з народними поетами! Навіщо вони нам здалися!!!

Мал. В. Різниченка. («Рада», 1909, № 26).

Про які історичні факти свідчать дані джерела?

Для нотаток

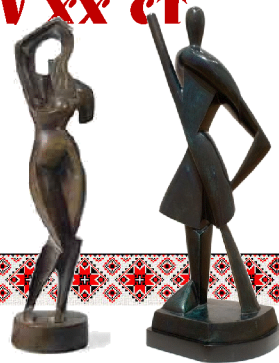
Домашнє завдання: §14, 15-16, 17-18; §19-20, 21 (випереджаюче).

КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

- Охарактеризуйте освіту українських земель на початку ХХ ст.
- Визначте особливості розвитку української науки початку ХХ ст.
- Порівняйте розвиток українських просвітницьких організацій в Росії та Австро-Угорщині.
- Як модерні елементи проникали до української культури?
- Охарактеризуйте розвиток української літератури та мистецтва.
- Визначте особливості релігійного життя на українських землях.
- Які зміни в повсякденному житті настали на початку ХХ ст.?

§15-16. КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ НА ПОЧАТКУ XX СТ.

1. Освіта і наука
2. Культурницькі організації
3. Література і мистецтво
4. Релігійне та повсякденне життя

Пригадайте досягнення української культури другої половини XIX ст.

1. Освіта і наука

1.1. Освіта в Наддніпрянщині _____

1.2. Освіта в Галичині _____

1.3. Освіта на Буковині і Закарпатті _____

1.4. Наукове товариство Шевченка _____

1.5. Видатні вчені та винахідники

Заповніть таблицю

Ім'я	Досягнення

З і спогадів М. Тамалії про його участь у боротьбі проти чуми в Одесі (1901 р.)

...У 1901 р. в Одесі було два смертні випадки від чуми. < ... > При першій звістці про чуму я вважав необхідним звернути увагу громадськості, лікарського нагляду і санітарно-виконавчої комісії на необхідність спрямувати зусилля на боротьбу із щурами як найважливішими поширювачами чуми.

Із цією метою я в 1902 р. написав монографію «Чума і щури» з додатком настанови щодо знищення щурів, яка за розпорядженням санітарно-виконавчої комісії була надрукована. У передмові сказано: «З'ясування причин виникнення захворювань є головна умова успішної боротьби з ними. Чума, яка на нас насунула, не становить щодо цього винятку». < ... >

Мені було доручено санітарно-виконавчою комісією винищення і дослідження щурів. У зв'язку з цим була написана праця про епідеміологію Одеської чуми 1901 р.

2. Культурницькі організації.

2.1. Просвіта

2.2. Сокіл

2.3. Січ

2.4. Пласт

3. Література і мистецтво

3.1. Модернізм і масова культура

3.2. Література _____

*Життя брудне, життя нікчемне
Забути і пізнати надземне,
Все неосяжне охопити,
Незрозуміле зрозуміти.*

М. Вороний

3.3. Живопис

<i>Напрямки</i>	<i>Представники</i>
<i>Модернізм</i>	
<i>Реалізм</i>	

3.5. Скульптура _____

3.6. Архітектура _____

3.7. Театр _____

Привітання М. Заньковецької від українських робітників із нагоди 25-річчя її сценічної діяльності (1908 р.)

Дорога наша Маріє Костянтинівно! Позбавлені можливості вести людське життя, зайняті з ранку до ночі важкою працею, ми, українські робітники, тільки в рідкі хвилини мали можливість любитись Вашим величним чудовим талантом, Вашою дивною чарівною грою. Але в ті рідкі хвилини, коли ми одривались од верстата, од праці, од тяжкої праці і бачили Вашу чудову гру, ми забували своє злиденне життя. Коли ми бачили Вас в «Наймичці», у «Безталанній», ми певні були, що створити ці типи міг чоловік, який усією душею співчуває всім пригнобленим і пригнобленим, який був із ними в їх змаганнях до кращої долі. І в цей торжественний день Вашого 25-літнього ювілею ми, українські робітники, складаємо Вам щиру подяку за ті чудові хвилини, які ми переживали під час Вашої гри. Ми віримо, що настане день, коли зможемо вітати Вас не тільки ми, окрема група українських робітників, а й увесь пролетаріат від краю до краю нашої України.

3.8. Музика _____

4. Релігійне та повсякденне життя

4.1. Православна церква _____

4.2. Греко-католицька церква _____

4.3. Протестанти _____

4.4. Повсякденне життя _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «народне віче»

2. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику історичним діячам

	А. Шептицький	
	І. Боберський	
	К. Трильовський	

Для нотаток _____

Домашнє завдання: §19-20, 21; §22, 23 (випереджаюче).

НАШ КРАЙ НА ПОЧАТКУ XX СТ.

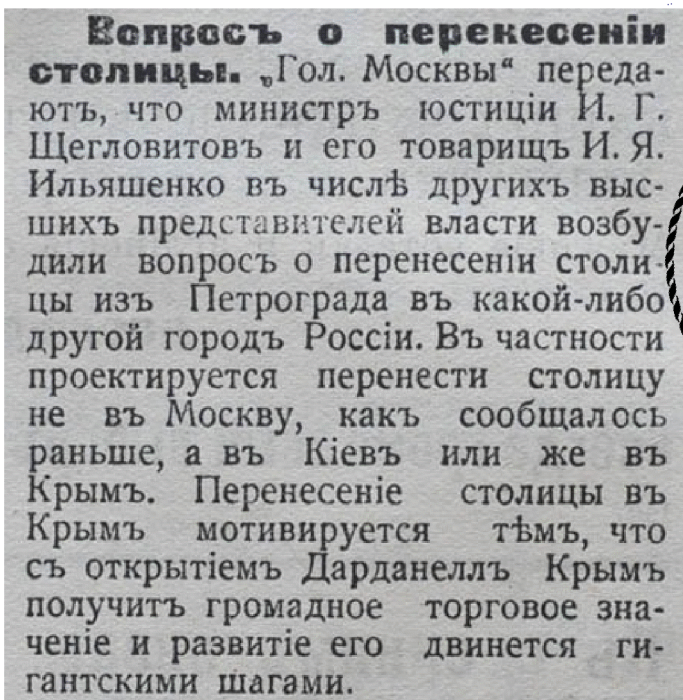
- Охарактеризуйте економіку Ніжина початку XX ст.
- Оцініть суспільно-політичне життя міста.
- Визначте досягнення культури Ніжина початку XX ст.

§17-18. ВЗАГЛЯДНЕННЯ

1. Правильно чи помилково стверджувати, що на початок XX ст. Україна перебувала на індустріальній стадії розвитку суспільства?
2. Яке із тверджень, на вашу думку, правильно характеризує промисловий розвиток України початку XX ст.: 1) економіка визначає політику; 2) політика визначає економіку?
3. Правильно чи помилково стверджувати, що зміни в соціальній структурі населення українських земель початку XX ст. свідчать про остаточне утвердження капіталістичного способу виробництва?
4. Визначте спільні та відмінні тенденції розвитку національно-визвольного руху Наддніпрянської та Західної України? Як можна пояснити ці розбіжності?
5. Як меценати сприяли становленню української нації?
6. Які дані можна отримати з даного історичного джерела?

7. Чи були українці на початку XX ст. нацією?
8. Спроектуйте наслідки для українців реалізації плану, зазначеного у історичному джерелі.

9. Визначте особливості розвитку рідного краю на початку XX ст. Чим вони були зумовлені?
10. Опишіть життя українця у 1900-1913 рр. з позиції на вибір:

- селянина,
- робітника,
- сільського інтелігента,
- поміщика,
- капіталіста.

ТЕМА 3. УКРАЇНА В ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ (1914-1918)

§19-20. ПОЧАТОК ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

1. Суперництво провідних країн Європи
2. Україна в планах воюючих сторін
3. Мобілізація українців у російську та австро-угорську армії

§21-22. СТАНОВИЩЕ УКРАЇНЦІВ В АВСТРО-УГОРЩИНІ

1. Головна українська рада
2. Національні формування українців. Бойовий шлях УСС
3. Антиукраїнська політика
4. Союз визволення України. Загальна українська рада

§23-24. СТАНОВИЩЕ УКРАЇНЦІВ В РОСІЙСЬКІЙ ІМ- ПЕРІЇ

1. Ставлення українських активістів до війни
2. Прогресивний блок
3. Війна і суспільство

25-26. ВІЙСЬКОВІ ДІЇ 1914-15 РР.

1. Галицька битва
2. Галицько-Буковинське генерал-губернаторство
3. Горлицька битва

§27-28. ВІЙСЬКОВІ ДІЇ ТА СУСПІЛЬСТВО 1916 Р.

1. Війна
2. Суспільство

§29-30. ЗАКІНЧЕННЯ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ДЛЯ УКРАЇНИ

1. Військові дії у середині 1916 - 1917 рр.
2. Підписання перемир'я в грудні 1917 р.
3. Війна – загальноукраїнська трагедія
4. Вплив війни на національне питання

§31-32. ВЗАГЛЯДНЕННЯ

§19-20. ПОЧАТОК ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

1. Суперництво провідних країн Європи
2. Україна в планах воюючих сторін
3. Мобілізація українців у російську та австро-угорську армії

Що спричиняє війни?

1. Суперництво провідних країн Європи

1.1. Військово-політичні блоки

Ліганта			Тройственный союз		
					

1.2. Суперечності

Колоніальне питання _____

Соціальна напруга _____

Міжнародні суперечності _____

Проблеми демократії _____

Технічний прогрес _____

2. Україна в планах воюючих сторін

2.1. Суть «українського питання» _____

2.2. Плани Російської імперії щодо України _____

2.3. Україна у воєнних планах Австро-Угорщини

Перед початком війни Міністерство закордонних справ Австрії зацікавилася можливістю використання українського чинника у боротьбі проти Росії... Австрійське дипломатичне відомство підготувало поширений документ про «австро-угорську ідею» і плани стосовно майбутнього польських та українських етнічних територій, відвоєнованих від Росії. На початку війни найбільш ймовірним видавався план, що передбачав приєднання до австрійських земель колишнього ареалу поширення Греко-Католицької Церкви: Холмщини, Підляшшя, Волині та Поділля. Названі території мали бути об'єднані в окрему українську автономну область у складі імперії Габсбургів.

I. Військова організація. Вона повинна базуватися на традиції запорозьких козаків. Треба мати на увазі, що ці традиції ще живі в Україні і що вони мають місцевий український характер... Один із самих здібних військових начальників нашої армії після однієї з перемог може бути призначений нашим імператором (Францом Йосифом) гетьманом... він повинен, при збереженні нашої військової адміністрації, одержати певну самостійність, щоб під час керівництва наданими йому військами міг формувати загони, у яких повсталі українці знайшли б собі належне місце. Необхідно, щоб у назвах командних осіб (отамани, есаули, сотники), в одязі, по можливості і в лові команди відбився національний характер. Гетьман повинен мати право видавати «універсали» (накази і відозви) до армії і населення, призначати отаманів, есаулів, сотників і т. д. До нього можна приставити людину, яка відносно знає історію козацтва, могла б редагувати листи і, так би мовити, служила йому на совість...

II. Правова організація. <...> Населенню (потрібно) точно пояснити багато напрямків, у яких російське законодавство було до нього несправедливим і пригнічувало його. Крім оголошення свободи особи, толеранції по відношенню до всіх релігій і т. д. слід опублікувати австрійський Громадянський кодекс (у перекладі на українську мову), оголосивши його законодавчим. <...> Необхідно звернути увагу і на ті сторони публічного і громадянського життя, у яких маси українського населення почувають себе найбільш пригнобленими.

III. Церковна організація. Вона повинна мати ту саму мету: відокремити українську церкву по можливості ґрунтовно від російської... Усі... декрети повинні виходити від «митрополита Галича і всієї України» (можна видавати декрети про все, що відповідає основним положенням східної церкви, традиціям митрополії, є природним і законним). Військова адміністрація повинна всі ці декрети схвалювати. Я міг би все здійснити як митрополит, бо згідно з основним положенням східноцерковного права, традиціями моїх попередників і повноваженнями з боку Рима я маю владу у всіх цих областях. Якщо мої розпорядження знайдуть співчутливе ставлення, а, без сумніву, воно так і буде, то таким чином буде створено центральне церковне управління в Україні і церква буде відокремлена від російської. Певне число єпископів, саме тих, які є уродженцями Великої Росії, і тих, які не побажають підкоритися розпорядженням, можна буде негайно усунути і на їх місце призначити інших, настроєних проукраїнськи і проавстрійськи...

Таким шляхом буде збережена і впроваджена в життя єдність української церкви, а також здійснено рішуче і ґрунтовне відокремлення її від російської церкви... Православ'я церкви, отже, не буде порушено – воно має бути збережено, слід його тільки очистити від московського впливу.

А. Шептицький «Розбудова України»

Дайте коротку характеристику планам А. Шептицького

2.4. Україна у воєнних планах Німеччини

Витяг з тасмного документа генерального штабу Німеччини

1 грудня 1915 р. Для кожного, хто в дійсності знає і розуміє географічне та економічне положення, в якому знаходиться Росія, є свідомий того факту, що Велика Росія може існувати тільки через володіння багатотою Україною. Якщо ми зуміємо змінити стан України на незалежну державу і утримати незалежну Україну при житті, то з певністю дамо смертельний удар Великій Росії. Тому Україну слід вважати серцем Великої Росії. В оцінці всіх експертів, це володіння Україною робить Росію великою європейською потугою. Україна, відділена від Росії, створить мур між власне Росією, Центральними державами та Балканами, закриваючи доступ Росії до Чорного моря.

2.5. Україна у воєнних планах Туреччини _____

2.6. Незалежна Україна у геополітичних розкладах _____

3. Мобілізація українців у російську та австро-угорську армії

3.1. Початок війни _____

3.2. Російська мобілізація _____

3.3. Австрійська мобілізація _____

3.4. Російська пропаганда _____

3.5. Австрійська пропаганда _____

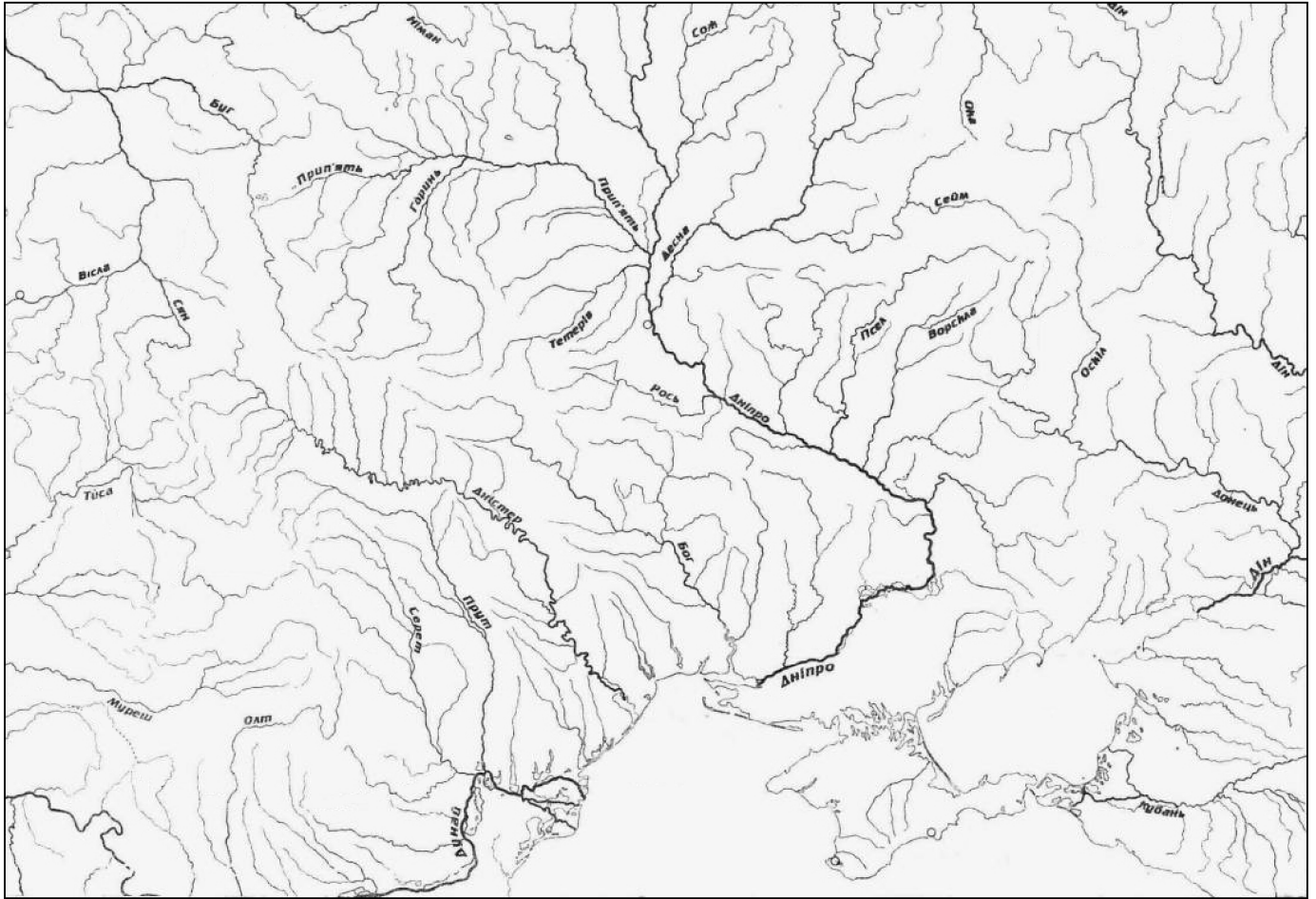
ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «українське титання»

Дайте визначення терміну «світова війна»

2. Карта

1. Позначте кордони держав напередодні Першої світової війни.
2. Різними кольорами зафарбуйте країни: А) Антанти; Б) Троїстого (Четверного) союзу.
3. Позначте на карті територіальні претензії на Українські землі різних держав.

3. Навчальний проект.

«Пропаганда часів Першої світової війни»

За допомогою мережі Інтернет знайдіть пропагандистські плакати Російської та Австро-Угорської імперії часів Першої світової війни. Складіть повідомлення за планом:

1. Російські плакати: А) зображення себе; Б) зображення ворогів.
2. Австро-Угорські плакати: А) зображення себе; Б) зображення ворогів.
3. Український сегмент військової пропаганди

4. Проблемні питання.

1. Перемога якого військово-політичного блоку було б на користь українцям?
2. Чому українське питання в планах воюючих сторін вирішувалося без українців?

Для нотаток _____

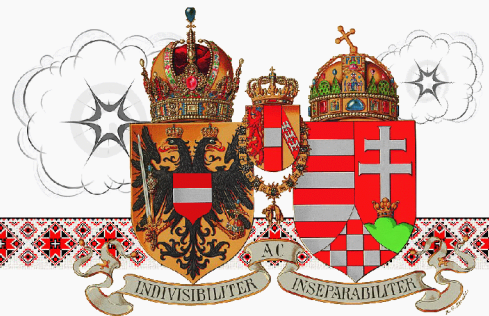
Домашнє завдання: §24-25 п. 1-6; §24-25 п. 7, §27 п. 4, §29 п. 4-5 (випереджаюче).

ВІЙНА І СТАНОВИЩЕ УКРАЇНЦІВ В АВСТРО-УГОРЩИНІ

- Дайте характеристику діяльності Головної руської ради.
- Опишіть процес створення та бойовий шлях легіону УСС.
- Оцініть політику Австро-Угорщини щодо західних українців.
- Дайте характеристику діяльності Союзу визволення України.
- Дайте характеристику діяльності Загальної української ради.

§21-22. СТАНОВИЩЕ УКРАЇНЦІВ В АВСТРО-УГОРЩИНІ

1. Головна українська рада
2. Національні формування українців. Бойовий шлях УСС
3. Антиукраїнська політика
4. Союз визволення України. Загальна українська рада

Як населення країни може реагувати на початок війни?

1. Головна українська рада

1.1. Головна українська рада – _____

1.2. Програма _____

Документ Маніфест Головної Української Ради

...Війни хоче цар російський, самодержавний володар імперії, яка є історичним ворогом України. Царі російські зломали Переяславський договір, яким вони обов'язалися були – шанувати самостійність України, – і поневолили вільну Україну. Царська імперія протягом трьох століть веде політику, яка має за ціль відобрати поневоленій Україні національну душу і зробити український нарід частею російського народу. Царський уряд відобрав українському народови його найсвятіше право, – право рідної мови. В царській Росії нинішнього дня найбільше поневолений – український нарід.

І коли Росія хоче війни, то говорить з неї та ненаситність, яка червоною ниткою тягне ся через усю історію сеї імперії, що з московського князівства, загарбуючи все нові землі, поневолюючи народи, – розросла ся в колюс, який від ряду літ загрожує загально-європейському мирови і загально-людському поступови, культурі і життю народів.

Та ненаситність царської імперії загрожує також нашому національному життю. Історичний ворог України не може спокійно дивити ся, що не вся Україна в його руках, що не весь український нарід стогне поневолений під його пануванням, що існує частина української землі, де український нарід не є винятний зпід права, де він може жити своїм національним життям...

Ідучи війною на австро-угорську монархію, Росія грозила загладити також українському національному життю, яке знайшло охорону в конституційнім ладі австрійської держави. Перемога Росії мала би принести українському народови австро-угорській монархії те саме ярмо, в якому стогне 30 мільйонів українського народу в російській імперії...

Вже під час попереднього австрійсько-російського напруження – зїзд найвизначніших діячів усіх українських партій Таличини, який відбув ся у Львові 7. грудня 1912. р. заявив, що з огляду на добро і будучність українського народу, на випадок збройного конфлікту між Австро-Угорщиною і Росією, ціла українська суспільність однозгідно і рішучо стане по стороні Австро-Угорщини, проти російської імперії, як найбільшого ворога України.

Також і теперішня хвиля кличе український нарід стати однодушно проти царської імперії, при тій державі, в якій українське національне життя знайшло свободу розвитку.

Дотеперішня пасивність австро-угорської політики супроти затій російського царизму була все визискувана на шкоду інтересів австро-угорської монархії і її народів, а передовсім на шкоду самостійного національного розвитку нашого народу. І тому тепер нашим святим обов'язком є покласти всі свої сили на жертвеннику боротьби за будучність рідної країни.

Перемога австро-угорської монархії буде нашою перемогою. І чим більше буде поразення Росії, тим швидше вибє година визволення України...

1.3. Методи _____

1.4. Позиція буковинських політиків

1.5. Греко-католицька церква

2. Національні формування українців. Бойовий шлях УСС

2.1. Створення УСС

Австрія, як і другі держави, використовувала національні стремління своїх народів у своїм інтересі, дала 1914 р. свою згоду на формування польського легіону, якого штат був 80 тис. людей, і на український легіон спочатку штат був 10 тис. людей, а відтак зредкували до 2 000 люди. < ... >

Українські галицькі політичні керівники ... вислали у Відень своїх представників К. Левицького і М. Варильна просити австрійський уряд, щоби признав ще до 3 міл(йонів) – малий податок, тобто молодь у віці 16 - 18 літ - під умовієм, що український легіон буде виконувати окрему політичну службу тобто: а) вести серед населення політичну пропаганду в користь Австрії і Німеччини; б) буде слідити за політичними настроями серед населення і доносити штабам; в) у разі відступу австрійської армії має прикривати відступ.

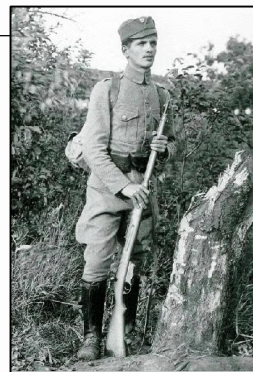
Отаман куреня УСС Тригорій Косак

«Усуси» складали військову присягу двічі: на вірність імперії і на вірність Україні:

Я, УСС, присягаю українським князям, гетьманам, Запорозькій Січі, могилам і всій Україні, що вірно служитиму Рідному Краєві, боронитиму його перед ворогом, воюватиму за честь української зброї до останньої краплі крові. Так мені, Господи Боже й Архангеле Михаїл, допоможіть. Амінь.

2.2. Бойовий шлях Українських Січових Стрільців

Період	Подія
серпень 1914 р.	формування перших двох сотень
вересень 1914 р.	перші бої на Ужорькому і Верецькому перевалах Карпат
квітень-травень 1915 р.	бої за гору Маківка
серпень-вересень 1916 р.	бої на горі Лисоня
вересень 1916 р. – лютий 1917 р.	культурно-освітня діяльність на Волині
січень-листопад 1918 р.	похід в Наддніпрянську Україну

2.3. Командири УСС

2.4. Ставлення до УСС командування

Під час боїв австрійським похвалам не було кінця, під час же затишшя на фронті австрійським зневагам теж не було кінця: тоді українські січові стрільці бували для австрійців лише «рутенськими зрадниками»

2.5. Громадська діяльність

2.6. Значення

2.7. Українці в інших частинах _____

3. Антиукраїнська політика

3.1. Переслідування москвофілів та підозрілих _____

3.2. Українофобія в Канаді _____

4. Союз визволення України. Загальна українська рада

4.1. Союз визволення України – _____

4.2. Програма _____

Із платформи Союзу визволення України (1914 р.)

Українські землі по обидва боки австро-російського кордону є не тільки одним із головних теренів сучасної європейської війни, а також одною з причин і предметів війни.

Українці добре розуміють, що у війні сій ходить головно о їх долю, ходить о те, чи в результаті війни український Тіємонт в Австрії буде знищений, чи українське житє розцвіте також по той бік Збруча, аж за Дніпро і над Чорне море, і тому не можуть zostаватися німим и свідками теперішних подій, а голосно і рішучо підносять свої неоспоримі права на національну самостійність.

Об'єктивна історична конечність вимагає, аби між західною Європою і Москвіщиною повстала самостійна українська держава. Потрібне се для осягнення і утрєвалення європейської рівноваги, є се в інтересі народів австро-угорської держави, а передовсім в інтересі німецького народу в обох цісарствах, а для українського народу було б се здійсненнем вікових його мрій і зусиль.

У розумінню сеї історичної конечності російські Українці покликали до житя центральну загальнонаціональну організацію, яка взяла на себе репрезентацію під теперішню хвилю національно-політичних і соціально-економічних інтересів українського народу в Росії. Організацією сею є Союз визволення України.

У Союзі репрезентовані всі ті політичні напрями, що стоять на становищі державної самостійности українського народу, а реалізацію своїх національно-політичних і економічних стремлінь у даний момент звязують із розбиттєм Росії у війні.

Національно-політичною плятформою Союзу є державна самостійність України.

Формою правління самостійної української держави має бути конституційна монархія, із демократичним внутрішнім устроєм політичним, однапалтною системою законодавства, горожанськими, язиковими і релігійними свободами для всіх національностей і віроісповідань, із самостійною українською церквою.

На випадок прилучення до Австрії більшої чи меншої українсько-російської території буде Союз обстоювати за створенням з усіх земель, заселених українським народом Австрії, осібногo автономного краю.

Одночасно зі збудуванням сам остійної української держави має бути переведена радикальна аграрна реформа на користь селянства.

4.3. Напрямки діяльності

Дипломатичні акції _____

Пропаганда _____

Робота з полоненими _____

4.4. Ставлення до СВУ країн Четвертного блоку _____

4.5. Загальна Українська Рада – _____

4.6. Склад _____

4.7. Програма _____

Із відозви Загальної Української Ради до народів світу (15 вересня 1916 р.)

За всяку ціну завзялася російська імперія підбити українські землі Австро-Угорщини: Таличину, Буковину й північно-східну Угорщину та від довшого часу приготувала ці свої завойовницькі пляни...

Українська справа мусить бути справою всіх культурних народів світу й тому українці виносять свою справу перед суд цивілізованого світу.

Усі українці без огляду на державні кордони стоять на становищі своєї окремішності від сусідніх народів і змагаються до визволення, опираючись на свої змагання не тільки на внутрішній потребі національного розвитку, але також на історичній праві й незабутній традиції своєї визвольної боротьби.

Хай буде вільний кожний народ, хай живе й український народ, що на суцільній території числить 35 мільйонів голів і заселює простір 850000 км², не буде погноєм для чужих культур пануючих над ним народів!

Бажанням і домаганням українців є таке уладнання відносин у східній і середній Європі, яке давало б українському народові повну спроможність вільного національно-політичного розвитку, вільного від верховодства сусідніх народів.

Хочемо бути самостійним господарем на своїй землі, у сім'ї вільних і рівних народів, мати повну спроможність розвивати свої духовні і сили й матеріальні багатства свого краю для себе та для людства!

4.8. Розпуск _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «Українські січові стрільці»

2. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику Костю Левицькому

3. Фото

Поясніть причину появи зображеного на фото головного убору

Для нотаток

Домашнє завдання: §24-25 п.7, §27 п.4, §29 п.4-5; §24-25 п.6, §29 п.1-3 (випереджаюче).

СТАНОВИЩЕ УКРАЇНЦІВ У РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ

- Охарактеризуйте ставлення українських політичних сил до війни.
- Оцініть діяльність прогресивного блоку Державної думи Росії.
- Розтлумачте оцінку Володимиром Винниченком політичні орієнтації українців у Першій світовій війні.
- Охарактеризуйте ставлення наддніпрянських обивателів до війни.
- Визначте внесок українців до потуги російської армії.
- Які причини та масштаби зростання ролі громадських організацій під час війни?
- Як ставилися до війни російські партії?
- Визначте передумови та масштаби діяльності Карпато-руського освободительного комітету.

§23-24. СТАНОВИЩЕ УКРАЇНЦІВ У РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ

1. Ставлення українських активістів до війни
2. Прогресивний блок
3. Війна і суспільство

1. Ставлення українських активістів до війни

1.1. Антиукраїнські акції

1.2. Молодіжні організації

1.3. Проросійські симпатії

Зі статті-відозви Симона Петлюри «Війна і українці»

...Вороги Росії при переході кордону будуть, звичайно, намагатися прихилити українську людину на свій бік і різними політичними обіцянками та національними принадами посягати на спокій серед неї. Українці не піддадуться провокаційним впливам і виконують свій обов'язок громадян Росії в цей тяжкий час до кінця і не тільки на полі бою, в шеренгах війська, що бореться проти порушників світового миру і права, але й як громадяни-обивателі, що повинні в міру своїх сил і спроможностей сприяти успішному виконанню російською армією виїмково відповідального завдання, що випало на її долю.

...Національна проблема, зокрема українська, вимагає свого невідкладного розв'язання. Такі струси в державному житті, як війна, відкривають очі суспільству державної нації на одну з її помилок у відношенні до недержавних народів. Воно переконується, що ці народи в однаковій мірі з ним відстоюють цілість держави, обороняють її нерозривність та добро, віддають своїх дітей, тратять сили і матеріальні засоби на оборону від спільного ворога і що відосередність національних прагнень не є тією небезпечкою, що в ній де-то вбачає загрозу цілості Росії... Якщо в найбільш критичні дні проби народи Росії виконують свої обов'язки у відношенні до неї, то в свідомість суспільства і його керівних кіл повинна просякати думка про надання цим народам і відповідних прав... Толерантна постава до українців Австрії, яку диктують обставини часу, відкрила б великі можливості: вона створила б потяг відірваної історичними умовами частини до національного українського цілого, зв'язаного з Росією: у наслідок того сталося би велике діло виправлення історичної помилки, а українському народові, що всі частини його були б з'єднані, відкрилась би можливість розвитку його багатих сил в єднанні з відродженою Росією і народами, що її заселяють.

С.В. Петлюра. Листь до О. Назарука. Декабрь 1914 г.

...Очевидно, что все, что делается сегодня галицкими эмигрантами в направлении австро-германской ориентации, с точки зрения российских украинцев является ошибкой, трагическим непониманием ситуации и тех перспектив, которые открываются в связи с победой Тройственного союза...

Я могу лишь сообщить: каждый шаг, слово и действие, направленные на то, чтобы создать обстоятельства на российской Украине, угрожающие целостности российского государства, на ослабление его в это время, строго

осуждаются на Украине, ибо предполагаются вредными и для интересов Украины. Я не говорю о том, что практически такое «ослабление» даже невозможно. Сила России – материальная, военная и другая – обладает такими большими ресурсами, такими неисчерпаемыми источниками, которых чужестранец даже не может представить...

Неизвестно, как закончится война, очевидно, что и Австрия и Германия будут издерганы: здесь в этом уверены. Снова готовится колоссальная армия, при больших ресурсах России возможны ее бесконечные пополнения. Война популярна у народных масс, и большую ошибку сделали те, между пр., «Діло», кто возлагал надежду на внутренние российские беспорядки и раскол. Все время – напряженное внимание к войне; народ осознает, за что идет умирать и надеется на конституционные реформы и политическое облегчение после окончания войны. Они дадут возможность и украинцам, пережив беду, наладить полезную работу для народа. Очевидно, Галиция и часть Буковины будут присоединены к России и украинцам, уже общими усилиями, придется в новых условиях трудиться на благо народа.

1.4. Нейтралітет

1.5. Антиросійські симпатії

1.6. Володимир Винниченко про політичні орієнтації українців у Першій світовій війні (1920 р.)

І все ж таки, треба зауважити, треба одмітити нашу надзвичайну, надприродну чи оптимістичність, чи поміркованість, чи просто при звичаєність до стін своєї тюрми: не всі з українців були виразними державними сепаратистами. Навіть не всі були "пораженцями". Знаходились такі з нас, які по якимсь там своїм законам думання вірили, що перемога Росії на фронті дасть волю й життя народам її всередині. Це були прихильники "російської орієнтації". Вони орієнтувались на добре, широке серце руської демократії, на грім перемоги, який зм'якчить круте серце царизму аж до ступені народоправства, до парламентаризму й до волі націй, що благоденствують мовчали тоді по всіх її неосяжних просторах. Але таких було дуже небагато. Це були переважно ті з українців, які корінням свого особистого життя занадто глибоко зрослися з життям руських.

Друга орієнтація була на німців, на великий струс на фронтах, на знесилля російської державності й на просте захоплення німцями території України. Німецький імперіалізм – експлуататор культурний і розумний. Він не буде так безглуздо, ледачо, так неохайно й нераціонально грабувати, як то робив царизм. Він, даючи сили і народу, буде дбати про те, щоб він не дуже брикався, він не буде видирати в його останній клопот сина, він старатиметься, щоб дійна корова була сита й більше молока давала. Царизм по своїй некультурності, убогості державної освіти, брутальності і примітивності експлуатації народнього державного господарства цілком був подібний до російського селянина. Селянин, – темний, забитий, примітивний – не знав, не вмів і через це не шукав нових, економічних і продуктивних засобів експлуатації своєї землі, лісу, води, всіх природних багатств. Він прикладав до них стільки зусиль і знання, скільки треба було, щоб тільки взяти й зжати те, що було готове в самій природі, що давалось тільки її силами. Так само царизм тільки ті зусилля робив, які йшли на одбирання природних сил народу. Селянин знесилював землю, занечищував її, вирубав до останнього деревця ліс, не турбуючись про те, щоб розвивати їх і з того розвитку користуватись і далі, й більше, й краще. Царизм так само рубав готове, вибивав, однімав, видирив і бездумно, безтурботно наживався, напивався й з ситою п'яною філософією не завдавав собі труда й клопоту зазирати в завтрашній день. Крім того, німець – не родич, не слов'янин, мова його цілком чужа, не "рідна" нашій мові, німець не зможе сказати, що українець – то "разновидність" німця й на тій підставі одбере йому право своєї мови. Словом, ні з якого боку українці, на думку цієї орієнтації, не мали потреби боятися німця, – з двох лих ця орієнтація вибирала культурніше, корисніше лихо для українського народу.

Була й третя орієнтація, – не російська, й не німецька, а українська. Це була орієнтація на себе, на свої сили, на рятунок своїми власними зусиллями, зусиллями своїх працюючих мас. Ніякий чужий пан не може бути добродійником того, над ким він панує й кого може визискувати. До цієї орієнтації належали переважно соціалістичні течії. Вони не ждали визволення ні від зм'ягченого російсько-самодержавного чи конституційного кулака, ні від закутого в залізо мілітаристичного німецького.

2. Прогресивний блок

2.1. Ставлення російських партій до війни _____

2.2. Ставлення російських партій до антиукраїнської політики уряду _____

2.3. Передумови створення Прогресивного блоку _____

2.4. Учасники _____

2.5. Програма:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

2.6. Реакція царя на діяльність Прогресивного блоку _____

3. Війна і суспільство

3.1. Ставлення населення до війни _____

Як розповідав один спостерігач, коли почалася війна, в Юзівці на головній вулиці зібрався натовп, агітатори виголошували патріотичні промови «Смерть Австрії та Німеччині! Хай живе Росія! Ура!!!» ...Багато робітників вірили у війну. На ринку продавали безліч портретів «царів, королів, президентів, та різних генералів». Люди вважали за необхідне повісити портрет царя не тільки вдома, а й у бараках. У бараках цей спостерігач бачив, як чоловік на ім'я Суржик Тишка, що доти проклинав і Бога, і царя, забив цвяха і повісив на стіну портрет Миколи.

3.2. Українці в імператорській армії _____

3.3. Активізація громадських організацій

Товариства допомоги населенню Півдня України, що постраждало від воєнних дій –

Комітетом Південно-Західного фронту Всеросійського союзу міст –

Земський союз –

3.4. Карпато-русский освободительный комитет

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Плакати

Про які історичні факти свідчать дані джерела?

2. Проблемні питання

1. Яку б позицію щодо Першої світової війни зайняли б ви на місці наддніпрянських українців?
2. Прогресивний блок: рятівник чи руйнівник російської держави?

Для нотаток

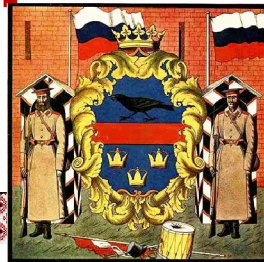
Домашнє завдання: §26, §27 п.1-2; §26, §27 п.1-2 (випереджаюче).

ВОЄННІ ДІЇ В 1914 Р.

- Охарактеризуйте роль Галицької битви у перебігу Першої світової війни.
- Оцініть російський окупаційний режим в Галичині та Буковині у 1914-початку 1915 рр.
- Охарактеризуйте роль Горлицької битви у перебігу Першої світової війни.
- Оцініть австрійську політику щодо звільнених від росіян українських земель.

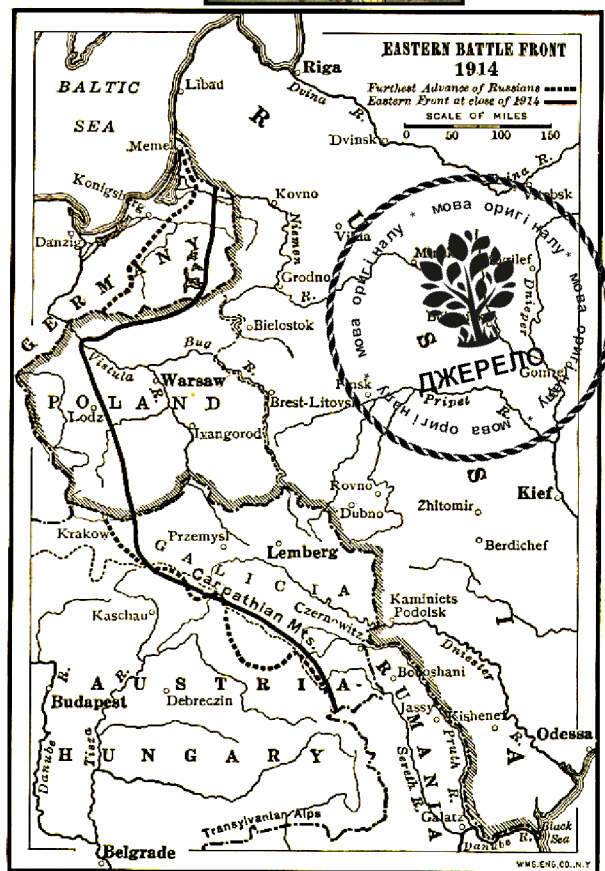
§25-26. ВІЙСЬКОВІ ДІЇ 1914-15 РР

1. Галицька битва
2. Галицько-Буковинське генерал-губернаторство
3. Горлицька битва

1. Галицька битва

1.1. Успіхи російської армії в Галичині в 1914 р.

1.2. Битва за Перемишль

1.3. Вступ до війни Туреччини

1.4. Підсумки військових дій на квітень 1915 р.

2. Галицько-Буковинське генерал-губернаторство

2.1. Західна Україна в планах Росії

Братъя!

Творится суд Божий. Шернеливо, с христианским смирением в течение веков томился русский народ под чужеземным игом, но ни лестью, ни гонением нельзя было сломить в нем чаяний свободы. Как бурный поток рвет камни, чтобы слиться с морем, так нет силы, которая остановила бы русский народ в его порыве к объединению. Да

не будет больше подъяремной Руси. Достояние Владимира Святого, земля Ярослава Осмомысла, князей Даниила и Романа, сбросив иго, да водрузит стяг единой, великой, нераздельной России. Да свершится промысел Божий, благословивший дело великих собирателей земли русской. Да поможет Господь царственному своему помазаннику императору Николаю Александровичу вся Россия завершить дело великого князя Ивана Калиты.

А ты, многострадальная братская Русь, встань на сретение русской рати.

Освобождаемые русские братья! Всем вам найдется место на лоне матери России. Не обижая мирных людей, какой бы они ни были народности, не полагая своего счастья в притеснении иноземцев, как это делали швабы, обратите меч свой на врага, а сердца свои — к Богу с молитвой за Россию, за русского царя.

Верховный главнокомандующий, генер.-адъютант Николай». 5 августа 1914 г.

2.2. Галицько-Буковинське генерал-губернаторство –

2.3. Антиукраїнська політика

Східна Галичина і Лемківщина – споконвічна частина єдиної великої Русі; у цих землях корінне населення завжди було російським, влаштування їх тому повинно бути на російських засадах. Я буду впроваджувати тут російську мову, закон і управління.

Генерал-губернатор Галичини Олександр Бобринський

Шепер, коли до нас дійшли точні відомості про цілковитий погром українського життя в Галичині, коли кийські дільниці й тюрми переповнились вивезеними галичанами, серед котрих були професори університету, поважні старі священники, інтелігенти всіх професій, жінки, діти, селяни, гірські гуцули, коли ми побачили, що вихоплено з хати зненацька, без грошей, часто-густо напіводягнене, залякане до смерті, що везуть їх до Томської, Іркутської, Архангельської, Астраханської губерній без засобів, невідомо на яку долю і на який час, от тоді ми, кийські українці, збагнули як слід, що таке являє собою «Освободительная» війна і яку долю готують нашому народові її подібні наслідки < ... >

Український громадський діяч Дмитро Дорошенко.

2.4. Церковна політика

2.5. Політика щодо інших етнічних груп

2.6. Оцінка

Наші праві націоналісти в особі графа Бобринського, посівши адміністративні посади в «П'ємонті українства», почали переслідувати український національний рух і силоміць наводити уніатів до православ'я. Пляжке враження справив арешт митрополита А. Шептицького, який користувався неабияким впливом та авторитетом у краї. Усе сприяло наростанню ворожості місцевого населення до переможців...

Депутат Державної думи, лідер партії кадетів П. Мілюков

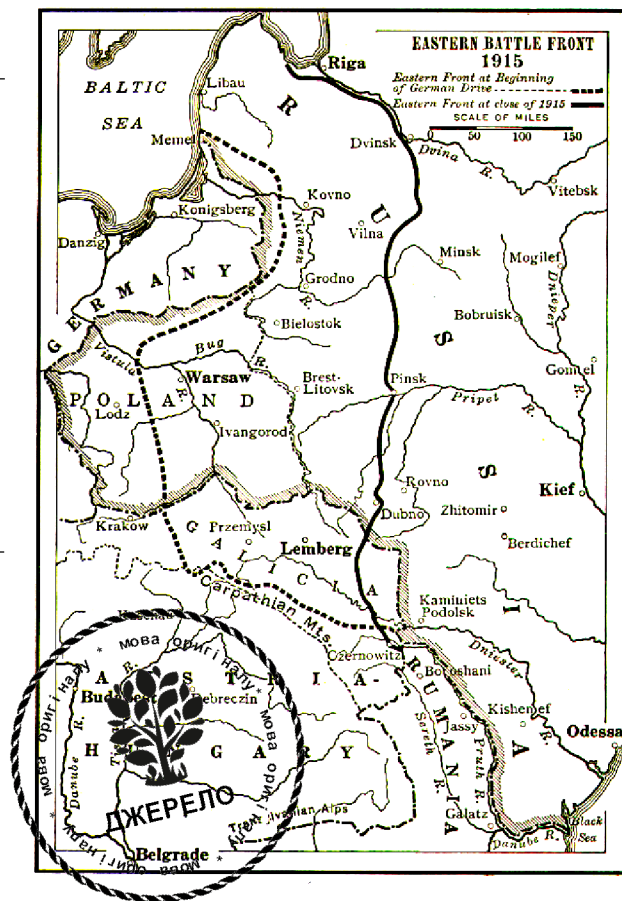
3. Горлицька битва.

3.1. Німецько-австрійський контрнаступ _____

3.2. Тактика випаленої землі _____

3.3. Відступ населення _____

3.4. Політика австро-угорського уряду на звільнених землях _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Проблемні питання

1. Яка політика росіян в Галичині та Буковині могла б викликати симпатії місцевого населення?
2. Які фактори впливали на перебіг військових дій на Східному фронті Першої світової війни у 1914 – 1915 рр.?

Для нотаток _____

Домашнє завдання: §26, §27 п.1-2; §27 п.3, §28 (випереджаюче).

ВОЄННІ КАМПАНІЇ І СУСПІЛЬСТВО У 1915-1916 РР.

- Охарактеризуйте роль Брусиловського прориву у перебігу Першої світової війни.
- В чому суть явища «окопна війна»?
- Як змінилася політика імперій щодо Західної України 1916 року?
- Поясніть причини та масштаби посилення економічного значення України.
- Визначте наслідки затяжного характеру війни.
- Охарактеризуйте економічну, соціальну, політичну кризи, породжені війною.
- Визначте ознаки назрівання революції в Російській імперії.

§27-28. ВІЙСЬКОВІ ДІЇ ТА СУСПІЛЬСТВО 1916 Р.

1. Війна

2. Суспільство

1. Війна

1.1. Брусиловський прорив і наступ російських військ

Зі «Спогадів» О. Брусилова

Ажби ми мали справжнього верховного вождя, і всі головнокомандувачі діяли за його наказом, то мої армії, не зустрічаючи достатньо сильної протидії, настільки висунулися б уперед і стратегічний стан ворога був би таким тяжким, що навіть без бою йому довелося б відходити ти до своїх кордонів, і перебіг війни набув би зовсім іншого обороту, а її кінець значно б прискорився. Тепер же доводилося боротися самому із супротивником, який поступово зміцнювався. Мені потроху посилали підкріплення з бездіяльних фронтів, але й супротивник не барився, і оскільки він користувався можливістю швидшого перекидання військ, то кількість їхня зростала в значно більшій прогресії, ніж у мене, і численністю своєю, незважаючи на величезні втрати полоненими, убитими та пораненими, супротивник став значно перевищувати сили мого фронту. < ... >

Загалом, від 22 травня до 30 липня дорученими мені арміям и було взято лише 8 255 офіцерів, 370 153 солдати, 496 зброї, 144 кулемета і 367 бомбометів і минометів, близько 400 зарядних ящиків, близько 100 прожекторів і велику кількість гвинтівок, патронів, снарядів і різної іншої військової здобичі. До того часу завершилась операція армій Південно-Західного фронту з оволодіння зимовою, надзвичайно укріпленою ворожою позицією, яка вважалася нашими ворогами безумовно неприступною. На півночі фронту нами було взято назад значну частину нашої території, а центром і лівим флангом знову завойовано частину Східної Галичини й усю Буковину. Безпосереднім результатом цих удалих дій був вихід Румунії з нейтрального становища та приєднання її до нас.

1.2. Наслідки прориву

1.3. Позиційна, або окопна, війна –

Зі спогадів М. Шарнавського

Я підмітив знаменне явище. В найрясніший вогонь військо скинуло, як у дим, за своїм командиром: безкритично, як барани, воно мало лише послух напоказ, на порух руки верховода, на його найменший знак. В цілій повноті я побачив тут оцю негативну й позитивну вартість дресури вояка, в якій він губив усе індивідуальне та ставав безкритичним автоматом.

З часом у тих воюючих автоматах щось попсувалося. В їхніх очах пробуджувалася інтелігенція, хитрість, збайдужіння до по тричі вигукуваних наказів. Але це прийшло згодом. В перших тижнях боїв австрійське вояцтво вперто нагадувало мені отару баранів, гнану на заріз.

Біля залізничного шляху, що у сотні метрів пробігав від мене, хтось роздягнений до половини, ритмічно підноси́в руку вгору та опускав її в долину...

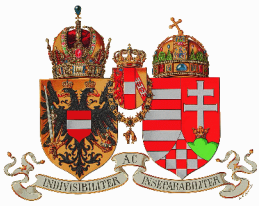
Дивним чоловіком, що вимахував рукою, показався наш підполковник. Він, наблизивши обшивку до самого носа (був короткозорий), вибирав відті́ль воші.

Зловлену сердегу қлав на велику кілометрову каменюку й меншою де́що з розмаху валив по деліквентці. На його обличчі стояв вираз діловитості, скупчення й кровожадної зловтіхи...

Як же він не нагадував тепер собою того пересадного чепуруна за мирних часів! Адже ж найменшу пилінку він здіймав қо́лиш з рукава з міною крайнього здивування й відразу. Бо як могла вона найтисся на його рукаві та псувати ідеальний вигляд його однострою.

1.4. Політика Росії в Західній Україні

1.4. Політика Австро-Угорщини в Західній Україні

2. Суспільство

2.1. Посилення економічного значення України

2.2. Наслідки затяжного характеру війни

Значні людські жертви

Значні матеріальні збитки

Колапс економіки прифронтових регіонів

Нестача військових ресурсів

Зі спогадів учасника подій на Південно-Західному фронті генерала М. Головіна (1915 р.)

...Важко словами передати весь драматизм становища. Тільки частина бійців, що знаходилася на фронті, була озброєною, інші ж чекали смерті свого товариша, щоб, у свою чергу, взяти до рук гвинтівку. Вищі штаби визискувались у винахідництві, часом доситьневдало, тільки б як-небудь викрутитись із катастрофи. Так, наприклад, у моє буття генерал-квартирмейстером 9 армії згадую телеграму штабу Південно-Західного фронту, отриману в серпні 1915 р., про озброєння частини піхотних рот сокирами, насадженими на довгі топорища. Передбачалось, що ці роти можуть бути використаними для прикриття артилерії. Фантастичність цього розпорядження, що було задекларовано з глибокого тилу, була настільки очевидною, що мій командуючий, генерал Лечицький, глибокий знавець солдата, заборонив давати подальший хід цьому розпорядженню, вважаючи, що воно лише підірве авторитет начальства. Я наводжу цю майже анекдотичну спробу ввести «алебардистів» тільки для того, щоб охарактеризувати ту атмосферу відчаю, в якій знаходилася російська армія в кампанії 1915 р..

Проблема біженців _____

2.3. Економічна криза _____

2.4. Падіння рівня життя населення _____

2.5. Політична криза в Росії _____

2.6. Політична криза в Австро-Угорщині _____

2.7. Назрівання революції _____

виступи робітників _____

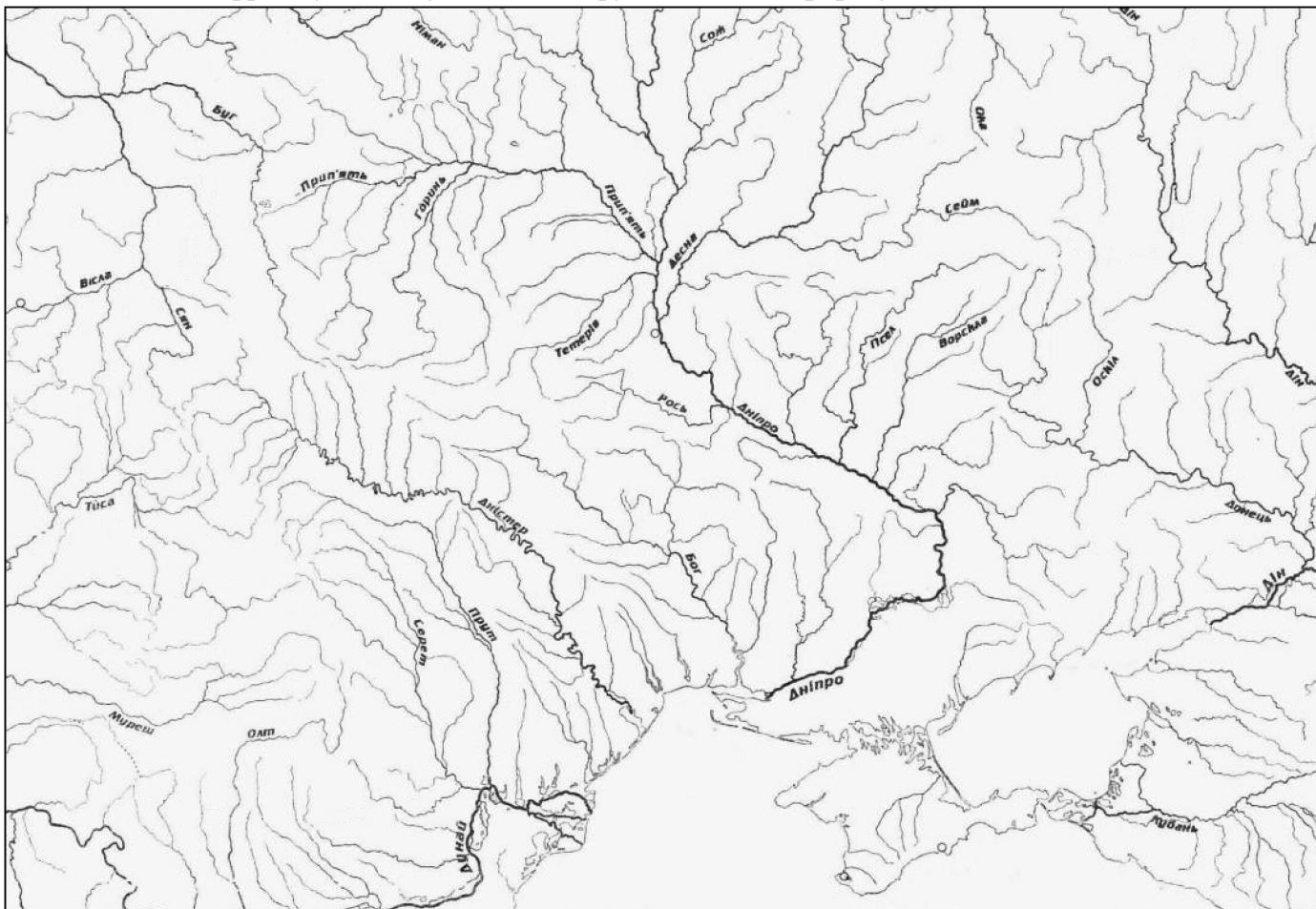
виступи селян _____

непокоя солдатів _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Карта

1. Окресліть кордони держав напередодні Першої світової війни.
2. Позначте лінію фронту навесні 1915 р.
3. Позначте лінію фронту навесні 1916 р.
4. Позначте лінію фронту, змінену внаслідок Брусиловського прориву.

2. Проблемні питання

1. Як Брусиловський прорив вплинув на життя пересічних українців?
2. Чому економічна криза в Росії виявилася сильнішою і глибшою, ніж у її супротивників? Як це проявилось в Україні?

Для нотаток _____

Домашнє завдання: §27 п.3, §28; §30 (випереджаюче).

ЗАКІНЧЕННЯ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ДЛЯ УКРАЇНИ

- Охарактеризуйте становище Східного фронту у 1917 р.
- Чому Першу світову війну можна оцінити як загальноукраїнську трагедію?
- Як змінилося становище жінок та дітей внаслідок війни?
- Охарактеризуйте становище біженців і військовополонених.
- Як розвивалося благодійництво під час війни?
- Як війна вплинула на українське питання?

§29-30. ЗАКІНЧЕННЯ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ДЛЯ УКРАЇНИ

1. Військові дії у середині 1916 - 1917 рр.
2. Підписання перемир'я в грудні 1917 р.
3. Війна – загальноукраїнська трагедія
4. Вплив війни на національне питання

1. Військові дії у середині 1916 - 1917 рр.

1.1. Між диктатурою та сепаратними перемовинами

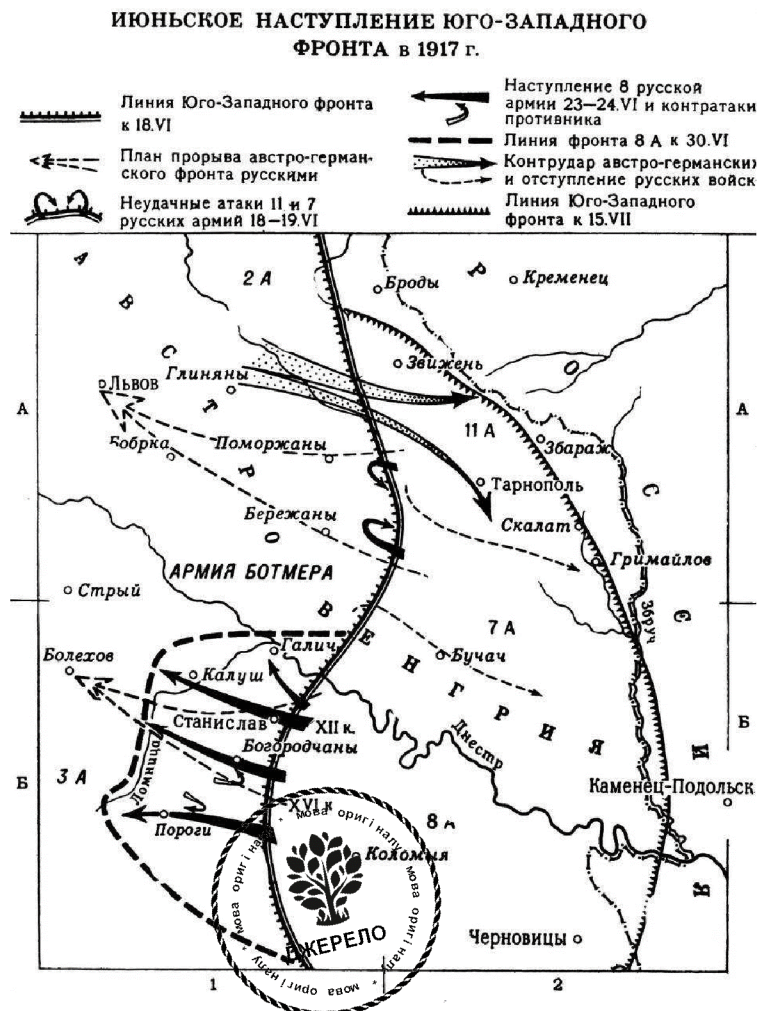
1.2. Румунський фронт

1.3. Становище російської армії на початку 1917 р.

1.4. Провал червневого наступу

2. Підписання перемир'я в грудні 1917 р.

2.1. Катастрофічне становище Росії

2.2. Катастрофічне становище Четвертного союзу _____

2.3. Перемиря 15 грудня 1917 р. _____

3. Війна – загальноукраїнська трагедія

3.1. Значні людські втрати _____

3.2. Руйнації _____

3.3. Падіння моралі _____

3.4. Економічний надрив _____

3.5. Соціальні проблеми _____

3.6. Становище жінок _____

3.7. Становище дітей _____

3.8. Становище біженців _____

3.9. Становище військовополонених _____

3.10. Благодійництво _____

4. Вплив війни на національне питання

4.1. Актуалізація українського питання _____

4.2. Подолання ілюзій щодо імперій _____

4.3. Набуття досвіду _____

4.4. Зростання національної свідомості _____

4.5. Соборницькі настрої _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «перемир'я»

Дайте визначення терміну «національна свідомість»

2. Проблемні питання

1. Кому було вигідне перемир'я між Росією та Четвертим союзом?

2. Чим для України різняться наслідки Першої світової війни від наслідків війн XIX століття?

3. Чи сприяла світова війна модернізації українського суспільства?

Проаналізуйте фотографії як джерела вивчення історії участі українців у Першій світовій війні.

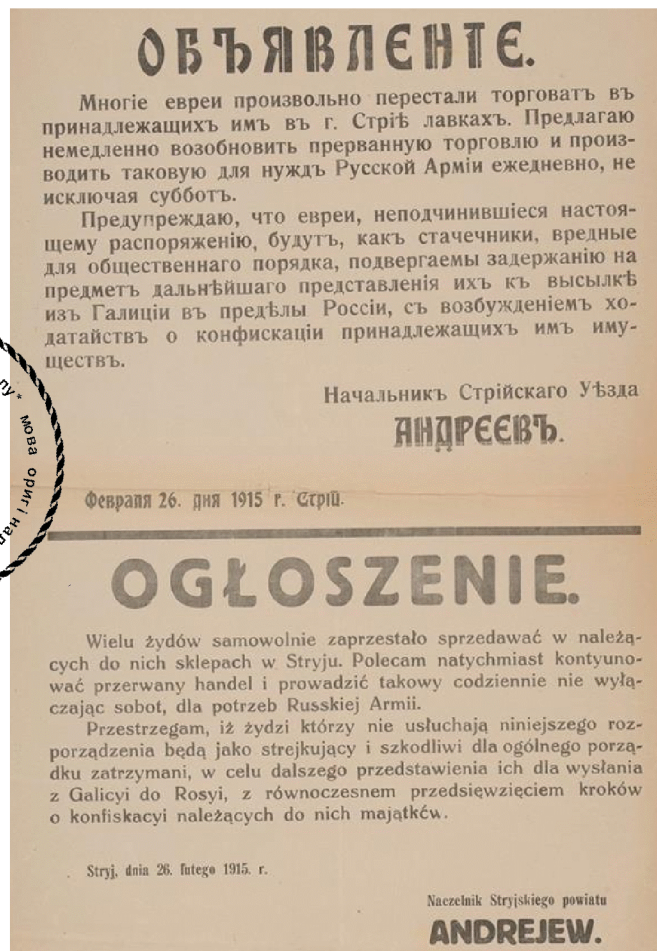
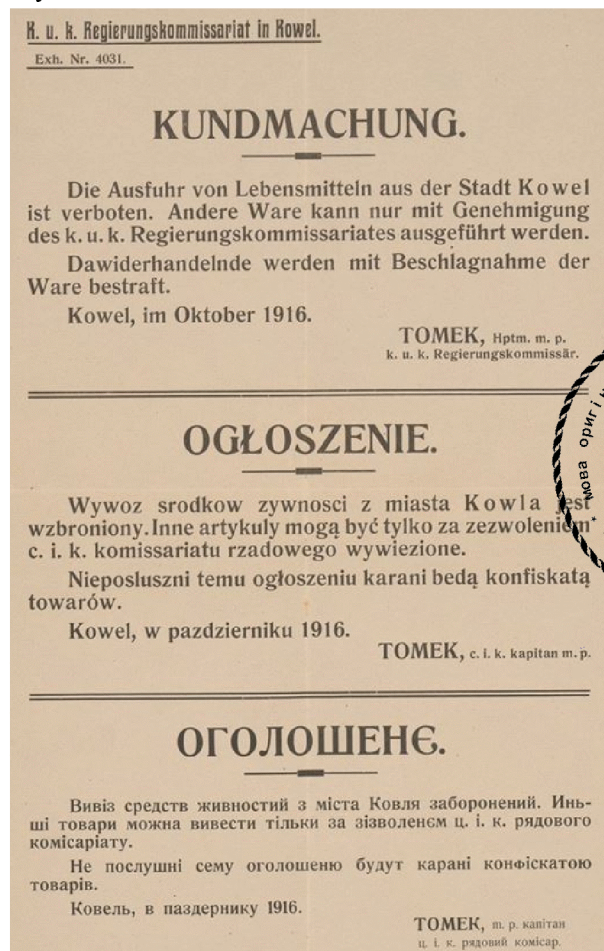
Для нотаток

НАШ КРАЙ У ДОБУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

- Охарактеризуйте життя Ніжиня в часи світової війни.
- Які ніжинці і як відзначилися у світовій війні?
- Що вам відомо про життя ваших предків у час Першої світової війни?

§31-32. ВЗАГЛЯНЕННЯ

1. Яке місце займала Україна в планах воюючих у Першій світовій війні сторін? Порівняйте ці плани.
2. Визначте зміни, які відбулися у суспільно-економічному житті українських земель під час Першої світової війни. Дайте оцінку цим змінам.
3. Чим участь українців у Першій світовій війні відрізняється від участі українців у війнах XIX ст.?
4. Чи зробила світова українське суспільство іншим?
5. Чи вирішила Перша світова війна українське питання?
6. Яким бачили своє місце у світовій війні українські обивателі та українські політики?
7. Яку інформацію можна отримати з історичних джерел? Німецьке та російське оголошення на окупованих землях.

8. Яку інформацію можна отримати з історичного джерела? На фото українські військовополонені у Німеччині.
9. Визначте особливості розвитку рідного краю в час Першої світової війни. Чим вони були зумовлені?
10. Опишіть життя українця у 1914-1916 рр. з позиції на вибір:
 - селянина/селянки,
 - робітника/робітниці,
 - солдата/військовополоненого,
 - дитини,
 - представника українського руху,
 - власний варіант постаті.

ТЕМА 4. УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ (1917-1918)

§33-34. ЛЮТНЕВА РЕВОЛЮЦІЯ І УКРАЇНА

1. Лютнева революція
2. Політичні партії в Україні у 1917 р.
3. Масові маніфестації українців

§35-38. ПОЧАТОК УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

1. Утворення Української центральної ради
2. Український національний конгрес
3. Українізація війська

§39-40. ПРОГолошення автономії України

1. Перший універсал Центральної ради
2. Утворення Генерального секретаріату
3. Другий універсал Центральної ради

§41-42. ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА В УКРАЇНІ В ЛИПНІ–ЖОВТНІ 1917 Р.

1. Наслідки проголошення II Універсалу УЦР
2. Антиукраїнська реакція
3. Корніловський заколот і його вплив на Україну.
4. Активізація політичного життя у вересні-жовтні 1917 р.

§43-44. ПРОГолошення української народної республіки

1. Переворот у Петрограді й Україна
2. Третій універсал Центральної ради
3. Внутрішня і зовнішня політика УНР

§45-46. ВІЙНА РАДЯНСЬКОЇ РОСІЇ З УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

1. Наростання конфлікту УЦР та більшовиків
2. Початок українсько-більшовицької війни.
3. Проголошення радянської влади в Україні
4. Розгортання українсько-більшовицької війни

§47-48. ПЕРША СПРОБА РАДЯНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

1. Більшовицька влада
2. Економічні перетворення
3. Різні радянські республіки

§49-50. ПРОГолошення незалежності УНР

1. Проголошення незалежності УНР
2. Берестейський мирний договір
3. УЦР у лютому-квітні 1918 р.
4. Здобутки і прорахунки УЦР

§51-52. ВЗЛАГЛЕННЯ

§33-34. ЛЮТНЕВА РЕВОЛЮЦІЯ І УКРАЇНА

1. Лютнева революція
2. Політичні партії в Україні у 1917 р.
3. Масові маніфестації українців

Дайте визначення терміну «революція».

1. Лютнева революція

1.1. Причини

1.2. Лютнева революція –

1.3. Тимчасовий уряд –

1.4. Відгук в Україні

1.5. Нововведення

1.6. Невирішені проблеми

1.7. Ради робітничих і солдатських депутатів

Росія припинила на фабриках працювати, на фронті – воювати. Населення втратило здатність коритися, начальство – наказувати і командувати.

О. Керенський

2. Політичні партії в Україні у 1917 р.

2.1. Українські політичні партії

Назва	Ідеологія	Лідери	Політична програма	Бачення України
Українська партія соціалістів-революціонерів (УПСР, українські есери)	соціал-демократична	М. Грушевський, В. Толубович, М. Ковалевський, О. Севрюк, П. Христюк	<ul style="list-style-type: none"> проведення соціальної революції; парламентська республіка; ліквідація поміщицького землеволодіння, передача селянам земель; націоналізація найважливіших галузей промисловості і транспорту; соціальний захист робітників; захист національних меншин 	автономія Російської демократичної федеративної республіки з рівними правами членів федерації
Українська соціал-демократична робітнича партія (УСДРП, українські есдеки)		В. Винниченко, С. Петлюра, І. Мазепа, М. Порш	<ul style="list-style-type: none"> перехід до соціалізму мирним реформаторським шляхом; парламентська республіка; захист інтересів робітників; аграрна реформа на користь селян 	
Українська партія соціалістів-федералістів (УПСФ, есефи)	ліберальна	С. Єфремов, А. Ніковський, Д. Дорошенко, О. Лотоцький, С. Шелухін	<ul style="list-style-type: none"> демократичні реформи; парламентська республіка; ліквідація експлуатації; аграрна реформа при збереженні приватної власності; широке місцеве самоврядування 	федерація України і Росії
Українська народна партія (УНП, самостійники)		М. Міхновський, І. Липа, О. Андрієвський, І. Луценко, О. і А. Макаренки	<ul style="list-style-type: none"> демократична республіка; соціальний захист робітників; націоналізація землі шляхом позбавлення земельної власності іноземців (росіян, поляків, німців та ін.) без компенсації, а українських поміщиків - з компенсацією 	
Українська демократично-хліборобська партія (УДХП)	консервативна	В. Липинський, С. і В. Шемети	<ul style="list-style-type: none"> республіканський демократичний стрій; автокефалія церкви; захист приватної власності та хутірського господарства; наділення селян землею шляхом викупу земель у поміщиків 	незалежність України

Дайте загальну характеристику українським політичним партіям

2.2. Неукраїнські політичні партії

Назва	Ідеологія	Лідери / лідери в Україні	Політична програма	Бачення України
Чорносотенні партії та організації	консервативна	В. Пуришкевич /	<ul style="list-style-type: none"> відновлення монархії та імперії; антисемітизм, обмеження прав неросіян 	невизнання українців окремим народом
Спілка 17 жовтня (октябристи)		О. Гучков, М. Родзянко / Ф. Лизогуб	<ul style="list-style-type: none"> конституційна парламентська монархія; демократичні права і свободи 	заперечували автономію України

Конституційно-демократична партія (КДП, кадети)	ліберальна	П. Мілюков / В. Вернадський, В. Науменко, Ф. Штейнгель, І. Шраг, М. Василенко	<ul style="list-style-type: none"> конституційна парламентська монархія; демократичні права і свободи; наділення селян землею шляхом викупу земель у поміщиків; соціальний захист робітників 	частина Росії із правом розвитку національної культури
Партія соціалістів-революціонерів (есери)	соціал-демократична	В. Чернов, О. Керенський / А. Зарубін	<ul style="list-style-type: none"> демократичний соціалізм; демократична республіка; демократичні права і свободи; передача землі селянам; 	федеративна перебудова Росії, право на автономію України
Російська соціал-демократична робітнича партія (меншовиків) (РСДРП (м), меншовики)		Ю. Мартов, Ф. Дан, І. Церетелі, М. Чхеїдзе / М. Балабанов, К. Крононченко	<ul style="list-style-type: none"> демократична республіка; проголошення демократичних свобод; запровадження соціального законодавства 	заперечення автономії України
Російська соціал-демократична робітнича партія (більшовиків) (РСДРП (б), більшовики)		В. Ленін, А. Процький / М. Скрипник	<ul style="list-style-type: none"> здійснення соціалістичної революції; установлення «диктатури пролетаріату»; усупільнення власності; запровадження соціального законодавства. 	не заперечували автономії України на період буржуазно-демократичної революції
Загальний єврейський робітничий союз у Литві, Польщі і Росії (Бунд, бундівці)		Р. Абрамович / П. Красний	<ul style="list-style-type: none"> демократична республіка; проголошення демократичних свобод; запровадження соціального законодавства; національно-культурна автономія для єврейства на основі культури їдиш 	автономної України у складі федеративної Росії

Дайте загальну характеристику неукраїнським політичним партіям

3. Масові маніфестації українців

3.1. Українське відродження в містах Росії

3.2. Демонстрації в Україні

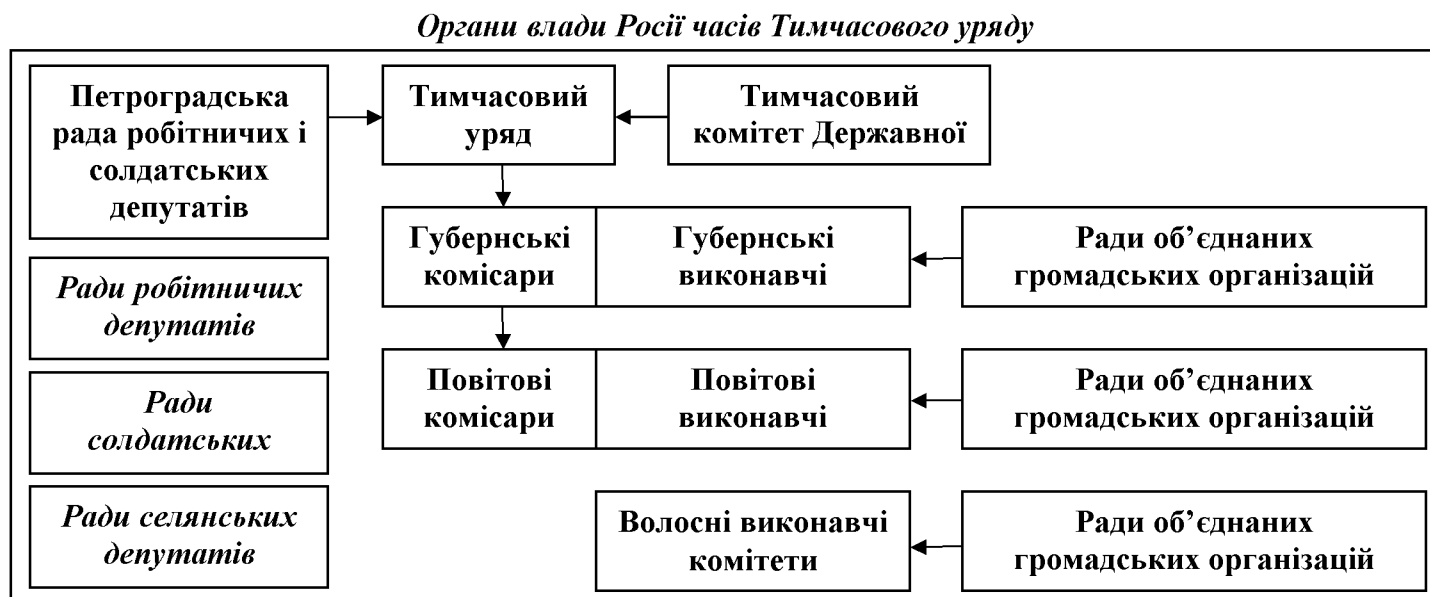
3.3. Гасла демонстрантів

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «федерація»

2. Схема

Поясніть зміни політичної системи росії, що відбулися внаслідок Лютневої революції.

3. Таблиця

Доповніть таблицю « »

Назва	Чисельність	Соціальна опора	Вплив
УПСР			
УСДРП			
УПСФ			
УНП			
УДХП			

4. Проблемні питання

- Чому події в Росії 1917 року історики називають революцією?
- Чому 1917 року серед політичних партій наддніпрянської України домінували автономістські погляди?

Для нотаток _____

Домашнє завдання: §31-32 п. 1-5; §31-32 п. 6-7 (випереджаюче).

ПОЧАТОК УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

- Охарактеризуйте процес утворення Української центральної ради.
- Охарактеризуйте діяльність Українського національного конгресу.
- Визначте особливості українізації в російській армії.
- Як УЦР ставилася до питання створення української армії?
- Оцініть роль Першого військового з'їзду у розвитку української революції.
- Визначте причини та масштаби діяльності вільного козацтва.

§35-38. ПОЧАТОК УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

1. Утворення Української центральної ради
2. Український національний конгрес
3. Українізація війська.

1. Утворення Української центральної ради

1.1. Причини української революції

1.2. Передумови створення УЦР

1.3. Лідери

1.4. Представництво

1.5. Ідеологія

1.6. Органи влади на місцях

1.7. Перші звернення УЦР

З відозви Центральної Ради «До українського народу»

Народе Український!

Впали вікові пута. Прийшла воля всьому пригнобленому людові, всім поневоленим націям Росії. Настав час і твоєї волі й пробудження до нового, вільного, творчого життя після більш як 200-літнього сну. Уперше, Український тридцятимільйонний народ, Ти будеш мати змогу сам за себе сказати, хто ти і як хочеш жити, як окрема нація. З цього часу в дружній сім'ї вільних народів могутньою рукою зачнеш собі сам кращу долю кувати.

...Ми закликаємо спокійно, але рішуче домагатися від нового уряду всіх прав, які Тобі природно належать і які Ти повинен мати, Великий Народе, сам хазяїн на Українській землі...

Народе Український! Селяни, робітники, солдати, громадяни, духовенство і вся українська інтелігенція! Додержуйтесь спокою, не дозволяйте собі ніяких вчинків, що руйнують лад у житті, але разом, щиро і уперто беріться до роботи: до гуртування в політичні товариства, культурні і економічні спілки, складайте гроші на Український Національний Фонд і вибирайте своїх Українських людей на всі місця...

Організуйтеся!

*Українська Центральна Рада
9(22) березня 1917 р.*

2. Український національний конгрес

2.1. УНК – _____

2.2. Мета _____

2.3. Учасники _____

2.4. Рішення

1-й день:

«1. Згідно з історичними традиціями і сучасними реальними потребами українського народу з'їзд вважає, що тільки національно-територіальна автономія України забезпечить потреби нашого народу і всіх інших народностей, котрі живуть на Українській Землі.

2. Що той автономний устрій України, а також і інших автономних країн Росії матимуть повні гарантії для себе в федеративній ладі.

3. Тому єдиною відповідною формою державного устрою з'їзд вважає федеративну демократичну Республіку Російську

4. А одним з головних принципів української автономії - повне забезпечення прав національних меншостей, які живуть на Україні».

Додаток до пункту 4, прийнятий наступного дня:

«З'їзд визнає необхідним, щоби в тих країнах Федеративної Російської Республіки, в яких український народ складає меншість людності, українському народові будуть забезпечені права меншості на таких же умовах, на яких на Україні забезпечуються права меншості неукраїнців».

2-й день:

«1) Український національний з'їзд, признаючи за Російськими Установчими зборами право санкції нового державного ладу в Росії, в тім і автономії України, і федеративного устрою Російської Республіки, вважає, однак, що до скликання Російських Установчих зборів прихильники нового ладу на Україні не можуть залишатися пасивними, але в порозумінні з меншими народностями України мають негайно творити підстави її автономного життя.

2) Український з'їзд, йдучи назустріч бажанням Тимчасового правительства щодо організації і об'єднання громадських сил, признає негайною потребою організацію Красної Ради (Областного Совета) з представників українських країв і міст, народностей і громадських верств, до чого ініціативу повинна взяти Українська Центральна Рада.

3) Український з'їзд, визнаючи право всіх націй на політичне самоопреділення, вважає: а) що кордони між державами повинні бути встановлені згідно з волею пограничної людності; б) що для забезпечення того необхідно, щоб були допущені на мирну конференцію, крім представників воюючих держав, і представники тих народів, на території яких відбувається війна, в тім і України».

3-й день:

Обрано керівництво УЦР: Голова – _____,
заступники – _____

До складу УЦР Конгрес обрав 115 депутатів:

- від просвітніх та інших організацій міста Києва – 13;
- від київських військових організацій – 8;
- від кооперативних організацій, Селянської спілки, вчительства і студентства — по 5;
- від Українського жіночого союзу – 1;
- від Союзу українських автономістів-федералістів – 5;
- від УСДРП – 4;

- від УПСР і УРДП – по 3;
- від самостійників – 1;
- від більшості губернських міст – по 3;
- від губерній (окрім центрів) – по 4 депутати.

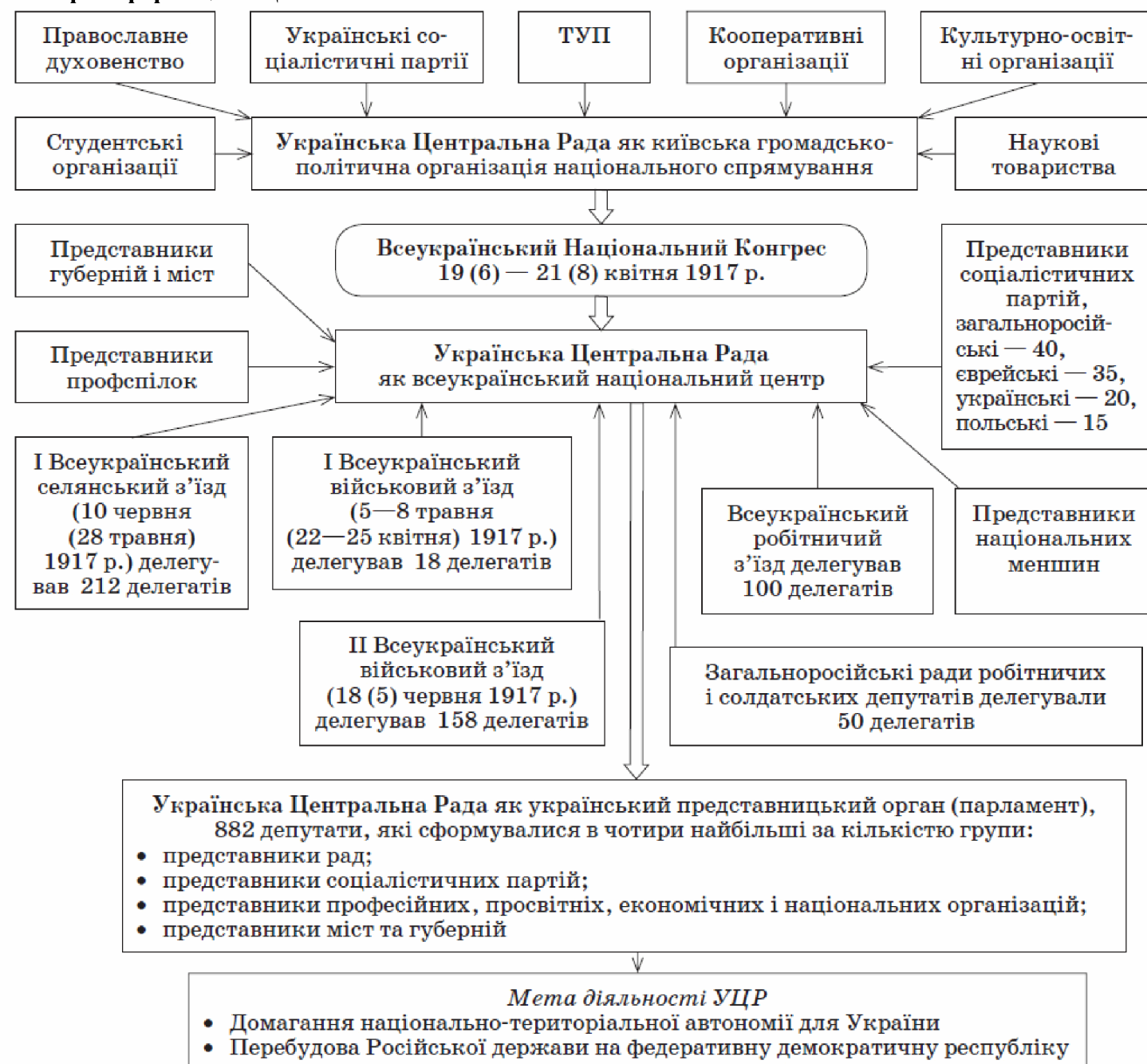
Дістали представництво у Центральній Раді й українці Кубані, Бессарабії, Петрограда, Москви, Ростова, Саратова.

Представництво розширювалося за рахунок представників національних меншин на 15 %.

На перших же організаційних зборах 8 квітня 1917 року Михайло Грушевський запропонував обрати Виконавчий Комітет під назвою Комітет Центральної Української Ради (пізніше дістав назву Малої Ради) у складі 20 чоловік.

2.5. Наслідки УНК

2.6. Трансформація УЦР

3. Українізація війська

3.1. Передумови _____

3.2. Український військовий клуб ім. гетьмана Полуботка – _____

3.3. Перші українізовані військові частини _____

3.4. Ставлення УЦР до війська _____

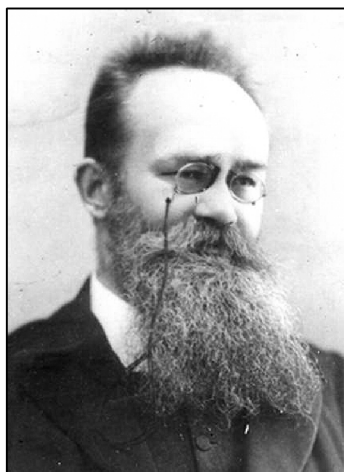
3.5. Перший військовий з'їзд – _____

Виділіть основні рішення військового з'їзду

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

3.6. Флот _____

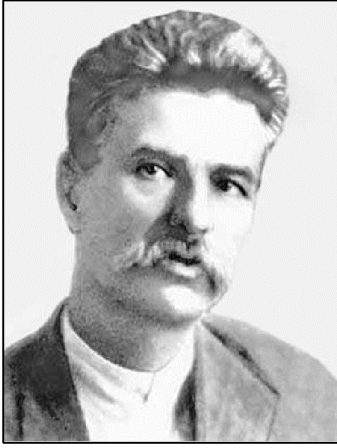
3.7. Вільне козацтво _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику Михайлу Грушевському

Дайте коротку характеристику Сергію Єфремову

2. Поняття

Дайте визначення терміну «українська революція»

Дайте визначення терміну «автономізація»

Дайте визначення терміну «вільне козацтво»

3. Проблемні питання.

1. Чому події в Україні 1917 року історики називають революцією?
2. Чи є підстави вважати Центральну Раду представницьким органом українського народу?

Для нотаток

Домашнє завдання: §31-32 п. 6-7; §33, 34 (випереджаюче).

ПРОГОЛОШЕННЯ АВТОНОМІЇ УКРАЇНИ

- Охарактеризуйте суть перебігу українсько-російських петроградських перемовин у травні 1917 року.
- Оцініть роль Другого військового з'їзду у розвитку української революції.
- Визначте основні положення I Універсалу УЦР.
- Охарактеризуйте наслідки I Універсалу УЦР.
- Визначте причини створення Генерального секретаріату.
- Охарактеризуйте суть перебігу українсько-російських київських перемовин у червні-липні 1917 року.
- Визначте основні положення II Універсалу УЦР.
- Охарактеризуйте наслідки II Універсалу УЦР.

§39-40. ПРОГЛОШЕННЯ АВТОНОМІЇ УКРАЇНИ

1. Перший універсал Центральної ради
2. Утворення Генерального секретаріату
3. Другий універсал Центральної ради

1. Перший універсал Центральної ради

1.1. Травневі переговори у Петрограді

1.2. II Всеукраїнський військовий з'їзд

1.3. I Універсал Української центральної ради

УНІВЕРСАЛ

УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

до українського народу, на Україні й по за Україною сущого

Народ Український! Народе селян, робітників, трудящого люду!

Волею своєю ти поставив нас, Українську Центральну раду, на сторожі прав і вольностей української землі.

Найкращі сини твої, виборні люде від сіл, від фабрик, від солдатських казарм, од усіх громад і товариств українських вибрали нас, Українську Центральну раду, і наказали нам стояти й боротися за ті права та вольності.

Твої, народе, виборні люде заявили свою волю так:

Хай буде Україна вільною. Не oddіляючись від всієї Росії, не розриваючи з державою російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Україні дають вибрані вселюдним, рівним, прямим і тайним голосуванням Всенародні українські збори (Сойм). Всі закони, що повинні дати той лад тут у нас, на Україні, мають право видавати тільки наші Українські збори.

Ті ж закони, що мають лад давати по всій російській державі, повинні видаватися у Всеросійським парламенті.

Ніхто краще нас не може знати, чого нам треба і які закони для нас лучші.

Ніхто краще наших селян не може знати, як порядкувати своєю землею. І через те ми хочемо, щоб після того, як буде одібрано по всій Росії поміщицькі, казенні, царські, монастирські та інші землі у власність народів, як буде видано про це закон на Всеросійському Учредительному зібранні, право порядкування нашими українськими землями, право користування ними належало тільки нам самим нашим Українським зборам (Соймові).

Так сказали виборні люди з усієї землі української.

Сказавши так, вони вибрали з-поміж себе нас, Українську Центральну раду, і наказали нам бути на чолі нашого народу, стояти за його права і творити новий лад вільної автономної України.

І ми, Українська Центральна рада, вволили волю свого народу, взяли на себе великий тягар будови нового життя і приступили до тієї великої роботи.

Ми гадали, що центральне російське правительство простягне нам руку в сії роботі, що в згоді з ним ми, Українська Центральна рада, зможемо дати лад нашій землі.

Але Тимчасове російське правительство одкинуло всі наші домагання, одіхнуло простягнену руку українського народу.

Ми вислали до Петрограду своїх делегатів (послів), щоб вони представили російському Тимчасовому правительству наші домагання.

А найголовніші домагання ті були такі:

Щоб російське правительство прилюдно окремим актом заявило, що воно не стоїть проти національної волі України, проти права нашого народу на автономію.

Щоб центральне російське правительство по всіх справах, що торкаються України, мало при собі нашого комісара по українських справах.

Щоб місцева власть на Вкраїні була об'єднана одним представником від центрального російського правительства, себто вибраним нами комісаром на Вкраїні.

Щоб певна частина грошей, які збираються в центральну казну з нашого народу, була віддана нам, представникам цього народу, на національно-культурні потреби його.

Всі ці домагання наші центральне російське правительство одкинуло.

Воно не хотіло сказати, чи признає за нашим народом право на автономію, на право самому порядкувати своїм життям. Воно ухилилось од відповіді, одіславши нас до майбутнього Всеросійського Учредительного зібрання.

Центральне російське правительство не хотіло мати при собі нашого комісара, не хотіло разом з нами творити новий лад.

Таке само не хотіло признати комісара на всю Україну, щоб ми могли разом з ним вести наш край до ладу й порядку.

І гроші, що збираються з нашої землі, одмовились повернути на потреби нашої школи, освіти й організації.

І тепер, народі український, нас приневолено, щоб ми самі творили нашу долю. Ми не можемо допустити край наш на безладдя та занепад. Коли Тимчасове російське правительство не може дати лад у нас, коли не хоче стати разом з нами до великої роботи, то ми самі повинні взяти її на себе. Се наш обов'язок перед нашим краєм і перед тими народами, що живуть на нашій землі.

І через те ми, Українська Центральна рада, видаємо сей Універсал до всього нашого народу і оповіщаємо: однині самі будемо творити наше життя.

Отже, хай кожен член нашої нації, кожен громадянин села чи города однині знає, що настав час великої роботи.

Од цього часу кожен село, кожна волость, кожна управа повітова чи земська, яка стоїть за інтереси українського народу, повинна мати найтісніші організаційні зносини з Центральною радою.

Там, де через якісь причини адміністративна влада зосталась в руках людей, ворожих до українства, приписуємо нашим громадянам повести широку, дужу організацію та освіднення народу і тоді перевибрати адміністрацію.

В городах і тих місцях, де українська людність живе всуміж з іншими національностями, приписуємо нашим громадянам негайно прийти до згоди й порозуміння з демократією тих національностей і разом з ними приступити до підготовки нового правильного життя.

Центральна рада покладає надію, що народи неукраїнські, що живуть на нашій землі, також дбатимуть про лад та спокій в нашій країні і в сей тяжкий час вседержавного безладдя дружню, одностайно з нами стануть до праці коло організації автономії України.

І коли ми зробимо сю підготовчу організаційну роботу, ми скличемо представників від усіх народів землі української і вробимо закони для неї. Ці закони, той увесь лад, який ми підготуємо, Всеросійське Учредительне зібрання має затвердити своїм законом.

Народі український. Перед твоїм вибраним органом – Українською Центральною радою стоїть велика і висока стіна, яку їй треба повалити, щоб вивести народ свій на вільний шлях.

Треба сил для того. Треба дужих, сміливих рук. Треба великої народної праці. А для успіху той праці насамперед потрібні великі кошти (гроші). До цього часу український народ всі кошти свої оддавав у Всеросійську центральну казну, а сам не мав, та немає й тепер від неї того, що повинен би мати за се.

І через те ми, Українська Центральна рада, приписуємо всім організованим громадянам сіл і городів, всім українським громадським управам і установам з 1 числа місяця липня (іюля) накласти на людність особливий податок на рідну справу і точно, негайно, регулярно пересилати його в скарбницю Української Центральної ради.

Народі український! В твоїх руках доля твоя. В сей трудний час всесвітнього безладдя й розпаду докажи своєю одностайністю і державним розумом, що ти, народ, народ хліборобів, можеш гордо і достойно стати поруч з кожним організованим, державним народом, як рівний з рівним.

Ухвалено у Києві.

Року 1917, місяця червня (іюня), числа 10 (23).

Виділіть основні положення I Універсалу УЦР

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

1.4. Значення універсалу _____

1.5. Суперечності універсалу _____

1.6. Ставлення до універсалу російських політиків _____

2. Утворення Генерального секретаріату

2.1. Генеральний секретаріат _____

Склад першого Генерального секретаріату

<i>Прізвище</i>	<i>Посада</i>
	<i>Голова</i>
<i>П. Христюк</i>	<i>Генеральний писар</i>
<i>Х. Барановський</i>	
	<i>Секретар міжнародних справ</i>
<i>М. Стасюк</i>	
<i>Б. Мартос</i>	
	<i>Секретар військових справ</i>
<i>В. Садовський</i>	
<i>І. Стешенко</i>	

Заповніть пропуски у таблиці

На які сфери життя України поширювалися повноваження Генерального секретаріату?

3. Другий універсал Центральної ради

3.1. Переговори з Тимчасовим урядом Росії _____

3.2. II Універсал Української центральної ради

Громадяни землі Української!

Представники Тимчасового уряду повідомили нас про ті певні заходи, яких Тимчасовий уряд має вжити в справі управління на Україні до остаточного зібрання. Тимчасовий уряд, стоячи на сторожі завойованої революційним народом волі, визнаючи за кожним народом право на самоозначення і відносячи остаточне встановлення форми його до остаточного зібрання, простягає руку представникам української демократії – Центральної ради, і закликає в згоді з ним творити нове життя України на добро всієї революційної Росії.

Ми, Центральна рада, яка завжди стояла за те, щоб не oddіляти Україну од Росії, щоб вкупі з усіма народами її прямувати до розвитку та добробуту всієї Росії і до єдності демократичних сил її, з задоволенням приймаємо заклик правительства до єднання і оповіщаємо ВСІХ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ:

Українська Центральна рада, яка обрана українським народом через його революційні організації, незабаром поповниться на справедливих основах представниками інших народів, що живуть на Україні, від їх революційних організацій і тоді стане тим єдиним найвищим органом революційної демократії України, який буде представляти інтереси всієї людності нашого краю.

Поповнена Центральна рада виділить наново з свого складу окремий відповідальний перед нею орган – Генеральний секретаріат, що буде представлений на затвердження Временного правительства як носитель найвищої крайової влади Временного правительства на Україні.

В цьому органі будуть об'єднані всі права і засоби, щоб він як представник демократії всієї України і разом з тим як найвищий крайовий орган управління мав змогу виконувати складну роботу організації та впорядкування життя всього краю в згоді з усією революційною Росією.

В згоді з іншими національностями України і працюючи в справах державного управління як орган Временного правительства, Генеральний секретаріат Центральної ради твердо йтиме шляхом зміцнення нового ладу, утвореного революцією.

Прямуючи до автономного ладу на Україні, Центральна рада в згоді з національними меншостями України підготує проекти законів про автономний устрій України для внесення їх на затвердження Учредительного зібрання.

Вважаючи, що утворення краю Временного правительства на Україні забезпечує бажане наближення управління краю до потреб місцевої людності в можливих до Учредительного зібрання межах, і визнаючи, що доля всіх народів Росії міцно зв'язана з загальними здобутками революції, ми рішуче ставимось проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного зібрання.

Що торкається комплектування українських військових частин, то для цього Центральна рада матиме своїх представників при кабінеті військового міністра, при Генеральному штабі і при Верховному головнокомандуючому, які будуть брати участь в справах комплектування окремих частин виключно українцями, поскільки таке комплектування, по визначенню військового міністра, буде являтися, з технічного боку, можливим без порушення боєспроможності армії.

Оповідючи про це громадян України, ми твердо віримо, що українська демократія, яка передала нам свою волю, разом з революційною демократією всієї Росії та її революційним правительством прикладе всі свої сили, щоб довести всю державу, і зокрема Україну, до повного торжества революції.

У Києві. 1917 року, липня 3-го (16) дня.

Виділіть основні положення II Універсалу УЦР

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

3.3. Недоліки універсалу _____

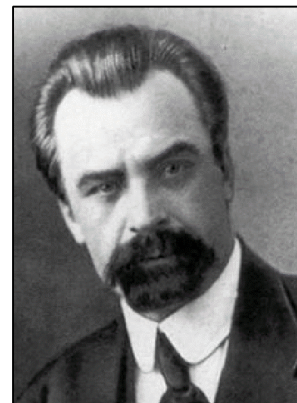
3.4. Значення універсалу _____

3.5. Ставлення до універсалу російських політиків _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику Володимиру Винниченку

2. Поняття

Дайте визначення терміну «універсал»

3. Карикатура

Поясніть зміст карикатури.

Підпис:

Керенський: Ти б тихіше, голубчику... хіба не бачиш — у мене тяжкохвора.

Українець: Та я ж здоров від радості! Гоп, мої гречаники!

4. Проблемні питання

1. Чи можна вважати Україну автономною згідно Першого універсалу УЦР?
2. Чому самостійники вважали II Універсал кроком назад для українського народу?

Для нотаток

Домашнє завдання: §33, 34;
§ 35, 36 (випереджаюче).

ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА В УКРАЇНІ У ЛИПНІ-ЖОВТНІ 1917 Р.

- Виділіть причини Липневої кризи у Петрограді. Який її вплив на Україну?
- Охарактеризуйте причини, перебіг та наслідки заколоту самостійників.
- Визначте суть конфлікту між Тимчасовим урядом та Україною у липні-серпні 1917 р.
- Оцініть місце українського фактору в Корніловському заколоті.
- Визначте причини політичної кризи восени 1917 року.
- Охарактеризуйте причини та наслідки З'їзду народів Росії?
- Опишіть суть українсько-російського конфлікту повноважень жовтня 1917 року.

§41-42. ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА В УКРАЇНІ У ЛИПНІ-ЖОВТНІ 1917 Р.

1. Наслідки проголошення II Універсалу УЦР
2. Антиукраїнська реакція
3. Корніловський заколот і його вплив на Україну
4. Активізація політичного життя у вересні-жовтні 1917 р.

Які реформи були актуальні для Наддніпрянської України середини 1917 р.

1. Наслідки проголошення II Універсалу УЦР

1.1. Липнева криза у Петрограді

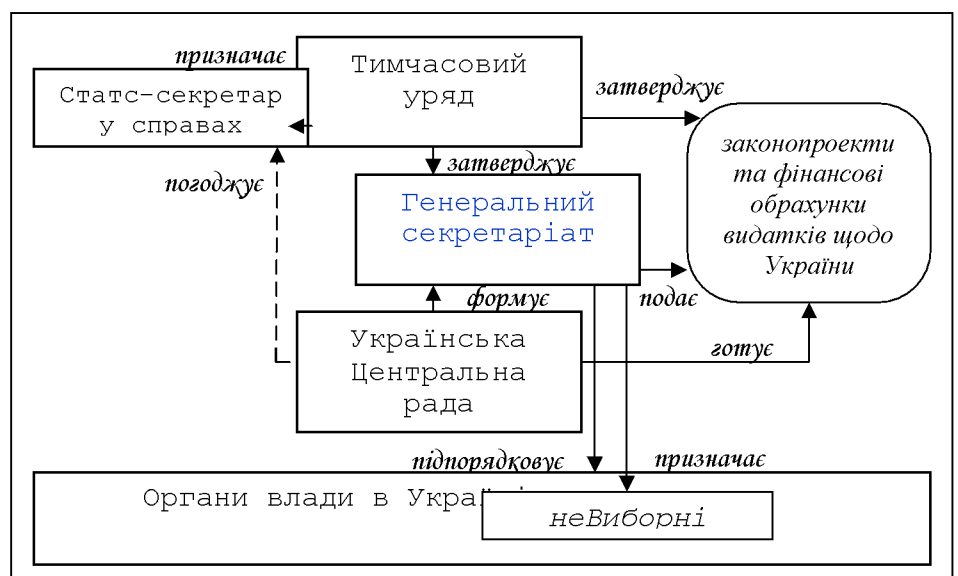
1.2. Повстання самостійників

1.3. Ставлення до повстання УЦР

1.4. Доля повстанців

2. Антиукраїнська реакція

2.1. Статут Генерального секретаріату

2.2. Тимчасова інструкція Генеральному секретаріату

1. На час до вирішення справи про місцеве врядування Установчими Зборами по справах місцевого врядування Україною вищим органом тимчасового уряду є Генеральний Секретаріат, котрого призначає тимчасовий уряд по пропозиціям Центральної Ради.

2. Уповноваження Генерального Секретаріату поширюються на губернії: Київську, Волинську, Подільську, Полтавську і Чернігівську, з виключенням мглинського, суражського, стародубського і новозибківського повітів. Вони можуть бути поширені і на інші губернії, чи частини їх, в тім разі як утворені в цих губерніях на основі постанови тимчасового уряду земські інституції висловляться за бажаність такого поширення.

3. Генеральний Секретаріат складається з генеральних секретарів по відомствам: а) внутрішніх справ, б) фінансів, в) хліборобства, г) освіти, д) торгу і промисловости, є) праці, а також секретаря по національних справах і генерального писаря.

Крім цього, при Генеральному Секретаріаті є для контролю його справ генеральний контролёр, що бере участь у засіданнях Генерального Секретаріату з правом рішального голосу. З числа секретарів не менше чотирьох повинні бути заміщені з осіб, які не належать до української національності. При Секретаріаті по національних справах встановлюються три посади товаришів секретаря з тим, щоб всі чотири найбільш численні національності України мали кожна свого представника в особі секретаря або одного з його товаришів.

4. Генеральний Секретаріат розглядає, розробляє й подає на затвердження тимчасового уряду проекти, що торкаються життя краю і його врядування. Проекти ці можуть бути перед поданням їх тимчасовому уряду внесені на обговорення Центральної Ради.

5. Уповноваження тимчасового уряду по справах місцевого управління, що входять у компетенцію поименованих у статті 3 відомств, здійснюються через генеральних секретарів. Докладніше визначення цих справ буде подане в особливому додаткові.

6. По всіх справах, зазначених в попередній статті, місцева влада краю звертається до Генерального Секретаріату, як після зносин з тимчасовим урядом, передає його розпорядження і накази місцевій владі.

7. Генеральний Секретаріат подає список кандидатів на урядові посади, обов'язки яких торкаються пунктів, зазначених в статті 5 справ.

8. Стосунки вищих державних установ і окремих громадських відомств з секретаріатом і окремими секретарями по належності, а також останніх з вищими державними установами і відомствами робиться через особливого комісара України в Петрограді. Також само йдуть і законодавні пропозиції і проекти, які торкаються місцевих справ України, як також і заходи загальнодержавного значіння, які виникли в окремих відомствах або обговорені міжвідомственими і відомственими комісіями і вимагають через особливе відношення до України участі представника управління в зазначених комісіях.

9. В негайних і настирливих випадках вищі державні установи і відомства сповіщають про свої накази місцеву владу безпосередньо, сповіщаючи одночасно про ці накази секретаріат.

Міністр-предсідатель

О.Коренський

Міністр юстиції

Зарудний

Петроград, 4 (17) серпня 1917 р.

Які положення даног документу могли не подобатися представникам УЦР?

2.3. Рішення УЦР щодо інструкції

2.4. Урядова криза

3. Корніловський заколот і його вплив на Україну

3.1. Соціально-економічна криза

3.2 Заколот генерала Корнілова

...зробивши тиск на Тимчасовий уряд, змусити його: 1. виключити зі свого складу тих міністрів, які, за наявними відомостями, були явними зрадниками Батьківщини; 2. перебудуватися так, щоб країні була гарантована сильна і тверда Влада.

Лавр Корнілов, 28 серпня 1917 р.

3.3. Придушення заклоту

3.5. Ставлення до заколоту УЦР

4. Активізація політичного життя у вересні-жовтні 1917 р.

4.1. Демократична нарада в Петрограді

НАКАЗ

ДЕЛЕГАТАМ ДЕМОКРАТИЧНОЇ НАРАДИ ВІД ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ І РАДИ ВІЙСЬКОВИХ ДЕПУТАТІВ

[9 (22) вересня 1917 року]

Приймаючи запрошення на нараду російської демократії, Комітет Центральної Ради доручав своїм представникам обстоювати такі домагання:

1. Сформування однородного революційного і соціалістичного правительства, яке має відповідати перед демократією всіх народів Росії.
2. Передача всіх поміщицьких, монастирських та церковних земель, до Установчих Зборів в завідування земельних комітетів.
3. Встановлення державного та краевого контролю над виробом та поділом товарів.
4. Передача в завідування краєвих органів влади найважливіших галузей промисловості.
5. Оподаткування великого капіталу і майна та конфіскація воєнних прибутків на користь окремих країв та цілої держави.
6. Признання за всіма націями нічим необмеженого самовизнання.
7. Признання права, що кожна нація і край Росії, які того забажають, можуть скласти свої національно-краєві,

суверенні (що мають незалежне од нікого право встановляти свій лад і видавати закони) - Установчі Збори.

8. Передача всій влади на Україні в руки Української Центральної Ради і її Генерального Секретаріату, складеного на основі Статуту Центральної Ради з дня 16 лютого цього року.

9. Об'явлення, що таємні дипломатичні договори з другими державами недійсні.

10. Зроблення рішучих заходів до закінчення миру і пропозиція союзникам відкрити переговори про мир.

11. негайного скасування смертної кари.

12. Розпуску Державної Ради та Ради.

13. Скликання Установчих Зборів в назначений час без дальшого одкладування.

Дайте характеристику позиції УЦР на Демократичній нараді.

4.2. З'їзд народів Росії

Виділіть основні положення резолюції З'їздів народів Росії.

1.

2.

3.

4.

4.3. Поширення влади УЦР на 9 губерній

4.4. З'їзд Вільного козацтва

4.5. Підготовка арешту генеральних секретарів

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику Миколі Міхновському

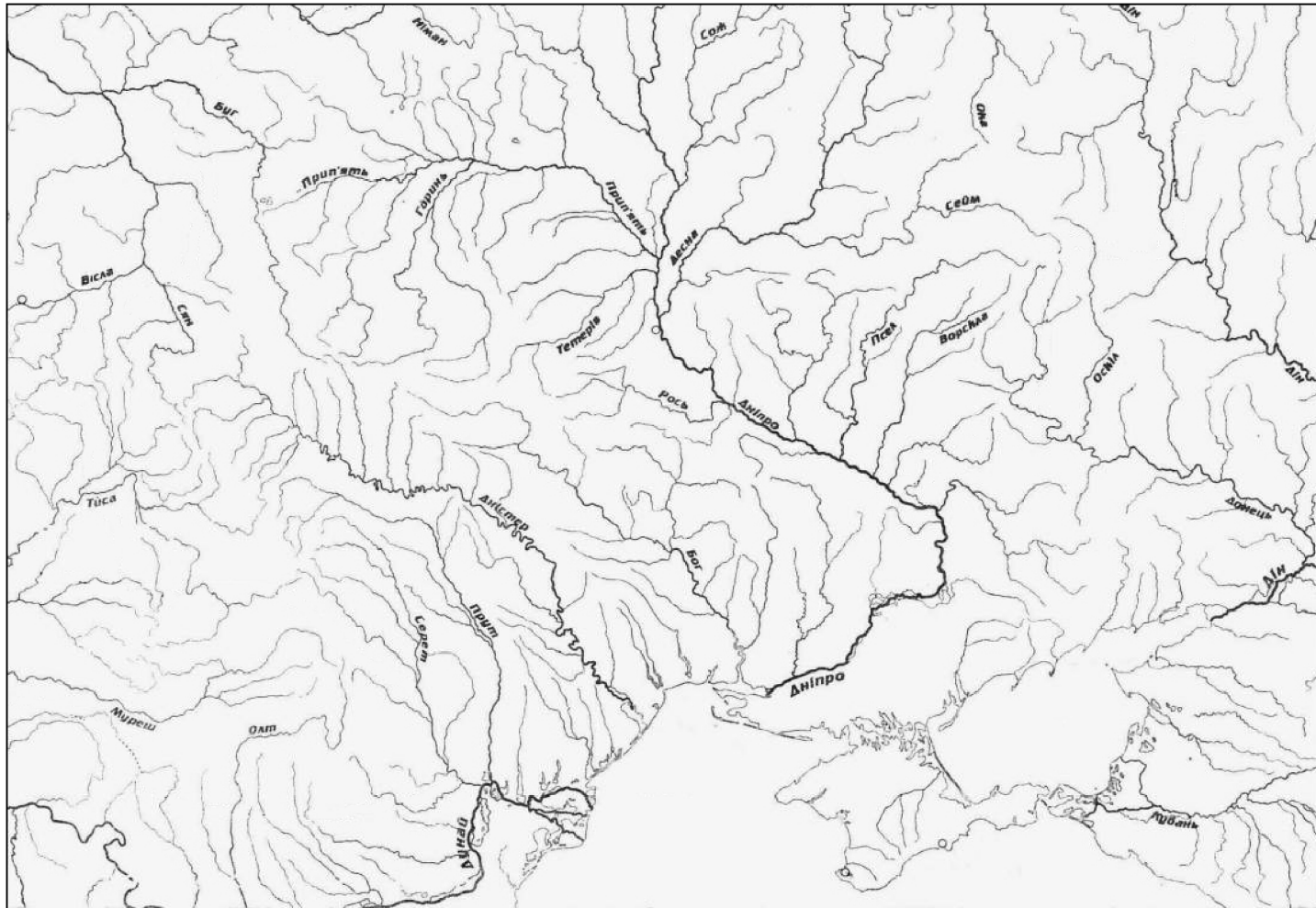
2. Поняття

Дайте визначення терміну «самостійники»

3. Карта

1. Позначте кордони УНР згідно Тимчасової інструкції.

2. Окресліть території, на які поширила свою владу УЦР в кінці вересня 1917 р.

4. Проблемні питання

1. Які причини поразки заколоту самостійників? За яких умов акція самостійників могла вдатися?
2. Які причини поразки заклоту Корнілова? За яких умов акція генерала Корнілова могла вдатися?
3. Чому саме Київ став місцем З'їзду народів Росії?

Для нотаток

Домашнє завдання: §35, 36; §39-40, 41 п.1-3 (випереджаюче).

ПРОГОЛОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

- Визначте причини більшовицького перевороту у Петрограді та його вплив на Україну.
- Чому в боротьбі за Україну у листопаді 1917 року перемогла УЦР?
- Визначте основні положення Третього універсалу. Які його недоліки?
- Охарактеризуйте внутрішню та зовнішню політику УНР у листопаді-грудні 1917 р.
- Чому на виборах до Українських установчих зборів перемогли українські партії?

§43-44. ПРОГЛОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

1. Переворот у Петрограді й Україна
2. Третій універсал Центральної ради
3. Внутрішня і зовнішня політика УНР

Чим переворот відрізняється від революції?

1. Переворот у Петрограді й Україна

1.1. Більшовицький переворот

1.2. Більшовицькі декрети

1.3. Нова влада

.....
Рада народних комісарів

Всеросійський з'їзд Рад

Зізди рад

Місцеві ради

.....
Всеросійський ЦВК

1.4. Ставлення УНР до падіння Тимчасового уряду

1.5. Боротьба за Київ

1.6. Третій Всеукраїнський військовий з'їзд

2. Третій універсал Центральної ради

2.1. (III) Універсал Української центральної ради

Народе український і всі народи України!

Тяжка й трудна година впала на землю Російської Республіки. На півночі в столицях іде міжусобна й кривава боротьба. Центрального Правительства нема й по державі шириться безвластє, безлад і руїна.

Наш край так само в небезпеці. Без власти, дужої, єдиної, народньої Україна також може впасти в безодню усобиці, різні, занепаду.

Народе Український! Ми, разом з братніми народами України, поставив нас берегти права, здобуті боротьбою, творити лад і будувати все життя на нашій землі. І ми, Українська Центральна Рада, твоєю волею, в ім'я творення ладу в нашій країні, в ім'я рятування всієї Росії, оповіщаємо:

Однині Україна стає Українською Народньою Республікою.

Не відділяючись від республіки Російської і зберігаючи єдність її, ми твердо станемо на нашій землі, щоб силами нашими допомогти всій Росії, щоб уся Республіка Російська стала федерацією рівних і вільних народів.

До установчих Зборів України вся власть творити лад на землях наших, давати закони й правити належить нам, Українській Центральній Раді, і нашому правительству - Генеральному Секретаріатові України.

Маючи силу і власть на рідній землі, ми тою силою й властю станемо на сторожі прав і революції не тільки нашої землі, але і всієї Росії.

Отож, оповіщаємо:

До території Народньої Української Республіки належать землі, заселені у більшості Українцями: Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Полтавщина, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина, Півурія (без Криму). Остаточне визначення границь Української Народньої Республіки, як що до прилучення частин Курщини, Холмищини, Вороніжчини, так і сумежних губернь і областей, де більшість населення українське, має бути встановлене по згоді зорганізованої волі народів.

Всіх же громадян цих земель оповіщаємо:

Однині на території Української Народньої Республіки існуюче право власности на землі поміщицькі та інші землі нетрудових хазяйств сільськогосподарського значіння, а також на удільні, кабінетські та церковні землі - скасується.

Признаючи, що землі ті єсть власність усього трудового народу й мають перейти до нього без викупу, Українська Центральна Рада доручає Генеральному Секретареві по земельних справах негайно виробити Закон про те, як порядкувати земельним комітетам, обраним народом, тими землями до Українських Установчих Зборів.

Права робітництва в Українській Народній Республіці має бути негайно упорядкована. А зараз оповіщаємо:

На території Народньої Республіки України відсьогодня встановлюється по всіх підприємствах вісім годин праці.

Тяжкий і грізний час, який перебуває вся Росія, а з нею і наша Україна, вимагає доброго упорядкування виробництва, рівномірного розподілення продуктів споживання і кращої організації праці. І через те приписуємо Генеральному Секретарству праці від сього дня разом з представництвом від робітництва встановити державну контролю над продукцією України, пильнуючи інтересів як України, так і цілої Росії.

Четвертий рік на фронтах лється кров і гинуть марно сили всіх народів світу. Волею і іменем Української Республіки ми, Українська Центральна Рада, станемо твердо на тому, щоб мир було встановлено якнайшвидше. Для того ми вживемо рішучих заходів, щоб через Центральне Правительство примусити й співробітників і ворогів негайно розпочати мирні переговори.

Так само будемо дбати, щоб на мирному конгресі права народу українського в Росії і по за Росією не було в замиренню порушено. Але до миру кожен громадянин Республіки України, разом з громадянами усіх народів Російської Республіки, повинен стояти твердо на своїх позиціях, як на фронті, так і в тилу.

Останніми часами ясні здобутки революції було затемнено відновленою карою на смерть.

Оповіщаємо:

Однині на землі Республіки Української смертна кара скасується.

Всім ув'язненим і затриманим за політичні виступи, зроблені до сього дня, як уже засудженим, так і незасудженим, а також і тим, хто ще до відповідальности не потягнений, дається повна амністія. Про се негайно буде виданий закон.

Суд на Україні повинен бути справедливий, відповідальний духові народу.

З тою метою приписуємо Генеральному Секретарству Судових Справ зробити всі заходи упорядкувати судівництво і привести його до згоди з правовими поняттями народу.

Генеральному Секретарству Внутрішніх Справ приписуємо:

Вжити всіх заходів до закріплення й поширення прав місцевого самоврядування, що являються органами найвищої адміністративної влади на місцях, і до встановлення найтіснішого зв'язку й співробітництва його з органами революційної демократії, що має бути найкращою основою вільного демократичного життя.

Так само в Українській Народній Республіці має бути забезпечено всі свободи, здобуті всеросійською революцією: свободу слова, друку, віри, зібранів, союзів, страйків, недоторканости особи і мешкання, право і можливість уживання місцевих мов у зносинах з усіма установами.

Український народ, що сам довгі літа боровишся за свою національну волю й нині її здобувши, буде твердо охороняти волю національного розвитку всіх народностей, на Україні суціль, тому оповіщаємо, щонародом великоруському, єврейському, польському й иншим на Україні признаємо національно-персональну автономію для забезпечення їм права і свободи самоврядування у справах їх національного життя. Та доручаємо нашому Генеральному Секретарству Національних справ подати нам в найближньому часі законопроект про національно-персональну автономію.

Справа продовольча є корінь державної сили в сей тяжкий і відповідальний час. Українська Народня Республіка повинна напружити всі свої сили і рятувати як себе, так і фронт і ті частини Російської Республіки, які потребують нашої допомоги.

Громадяне! Іменем Народньої Української Республіки, в федеративній Росії ми, Українська Центральна Рада, кличемо всіх до рішучої боротьби з усяким безладдям і руйнітвом та до дружнього великого будівництва нових

державних форм, які дадуть великій і знеможеній Республіці Росії здоров'я, силу і нову будучність. Вироблення тих форм має бути проведене на Українських і Всеросійських Установчих Зборах.

Днем виборів до Українських Установчих Зборів призначено 27 грудня (декабря) 1917 року, а днем скликання їх - 9 січня (января) 1918 року.

Українська Центральна Рада.
У Києві 7(20) листопаду року 1917.

Виділіть основні положення III універсалу УЦР

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____

2.2. Значення універсалу _____

2.3. Суперечності універсалу _____

2.4. Національно-персональна автономія

Закон про національно-персональну автономію (9 січня 1918 р.) (Витяг)

Українська Центральна Рада, згідно з універсалом 7-го листопада 1917 року, дня 9 січня 1918 року ухвалила закон про національно-персональну автономію.

Ст. 1. Кожна з населяючих Україну Націй має право в межах Української Народньої Республіки на національно-персональну автономію, себто право на самостійне устроєння свого національного життя, що здійснюється через Орган Національного Союзу, влада якого шириться на всіх його членів, незалежно від місця їх заселення в межах Української Народньої Республіки. Це є невіднімале право націй і ні одна з них не може бути позбавлена цього права, або обмежена в ньому.

Ст. 2. Населяючи територію УНР націям - великоруській, єврейській і польській - право на національно-персональну автономію дається силою цього закону. Нації же білоруська, чеська, молдавська, німецька, татарська, грецька та болгарська можуть скористуватися правом національно-персональної автономії, якщо до Генерального Суду про те поступить заява від кожної нації, зокрема, підписана не менш як 10.000 громадян У.Н.Р. без ріжницї полу і віри, не обмежених по суду у своїх політичних правах, що заявляють про належність свою до даної нації. Генеральний Суд розглядає заяву в публичному засіданні в строк не пізніше як через 6 місяців зо дня її подання, сповіщає про свою постанову Генеральний Секретаріат і оголошує її до загальної відомости. Зазначені заяви від націй, які не перелічені в цій статті, подаються на розгляд парламенту У.Н.Р.

Ст. 7. Обсяг справ, належних до компетенції Національного Союзу і окремих його органів, як рівно і устрій установ, опреділяється постановою Установчих Зборів даної нації, котрі разом з цим опреділяють і порядок зміцнення своїх постанов. Прийняті постанови, які торкаються обсягу компетенції Національного Союзу, належать до розгляду і ствердження Установчими Зборами У.Н.Р. або її парламенту. Охарактеризуйте відповідь на ультиматум.

Окресліть значення закону про національно-персональну автономію

3. Внутрішня і зовнішня політика УНР

3.1. Законодавче поле _____

3.2. Аграрна політика _____

3.3. Робітничча політика _____

3.4. Зовнішня політика

Стосунки з Антантою _____

Стосунки з Четвертним союзом _____

Стосунки з крайовими урядами Росії _____

3.5. Вибори до Всеросійських установчих зборів _____

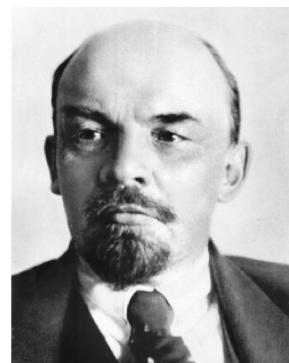
3.6. Розпуск установчих зборів _____

3.7. Ставлення більшовиків до УЦР _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику Владіміру Леніну

2. Карта

1. Позначте кордони УНР згідно II Універсалу.

2. Окресліть території, які мали самовизначитися щодо своєї приналежності до УНР.

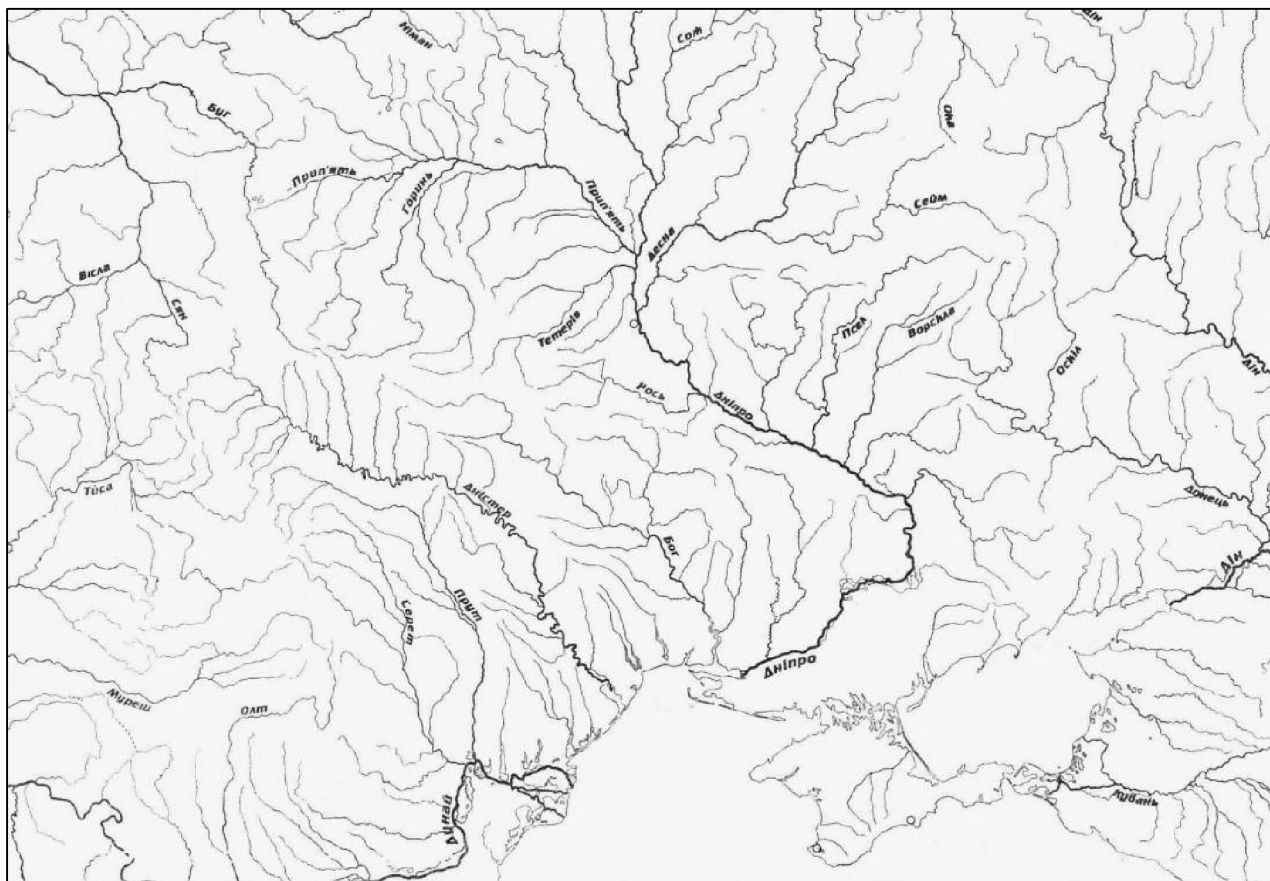
3. Проблемні питання

1. Як можна

оцінити події жовтня 1917 року в Петрограді: зова, заколот, переворот, революція, контрреволюція?

2. Закон УНР про національно-персональну автономію – ознака сили чи слабкості?

Для нотаток

Домашнє завдання: §39-40, 41 п.1-3; §42 (випереджаюче).

ВІЙНА РАДЯНСЬКОЇ РОСІЇ З УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

- Чому більшовикам не вдалося захопити владу в Україні в кінці листопада – на початку грудня 1917 року?
- В чому суть Маніфесту Раднаркому радянської Росії до українського народу з ультимативними вимогами до Української центральної ради? Які його наслідки?
- Чи легітимним був Харківський з'їзд рад?
- Визначте структуру органів влади радянської УНР.
- Чому перебіг більшовицько-української війни у грудні 1917 – січні 1918 р. був невдалим для УНР?

§45-46. ВІЙНА РАДЯНСЬКОЇ РОСІЇ З УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

1. Наростання конфлікту УЦР та більшовиків
2. Початок українсько-більшовицької війни
3. Проголошення радянської влади в Україні
4. Розгортання українсько-більшовицької війни

1. Наростання конфлікту УЦР та більшовиків

1.1. Передумови конфлікту

1.2. Зрив збройного перевороту

1.3. Всеукраїнський з'їзд рад у Києві

2. Початок українсько-більшовицької війни

2.1. Ультиматум

Маніфест Раднаркому радянської Росії до українського народу з ультимативними вимогами до Української центральної ради (5 грудня 1917 р.)

Виходячи з інтересів єдності і братерського союзу робітників і трудящих, експлуатованих мас у боротьбі за соціалізм, виходячи з визнання цих принципів численними рішеннями органів революційної демократії, Рад, і особливо II Всеросійського з'їзду Рад, соціалістичний уряд Росії, Рада Народних Комісарів, ще раз підтверджує право на самовизначення за всіма націями, які пригноблювались царизмом і великоруською буржуазією, аж до права цих націй відокремитись від Росії.

Тому ми, Рада Народних Комісарів, визнаємо народну Українську республіку, її право цілком відокремитися від Росії або вступити в договір з Російською республікою про федеративні і тому подібних взаєминах між ними.

Все, що стосується національних прав і національної незалежності українського народу, визнається нами, Радою Народних Комісарів, зараз же, без обмежень і безумовно.

Проти фінляндської буржуазної республіки, яка залишається поки буржуазною, ми не зробили жодного кроку в сенсі обмеження національних прав і національної незалежності фінського народу, і не зробимо жодного кроку, обмежують національну незалежність якої б то не було нації з числа входили і бажають входити до складу Російської республіки.

Ми звинувачуємо Раду в тому, що, прикриваючись національними фразами, вона веде двозначну буржуазну політику, яка давно вже виражається в невизнанні Радою Рад і Радянської влади на Україні (між іншим, Рада відмовилася скликати, на вимогу Рад України, крайовий з'їзд українських Рад негайно).

Ця двозначна політика, що позбавляє нас можливості визнати Раду як повноважного представника трудящих і експлуатованих мас Української республіки, довела Раду в самий останній час до кроків, що означають знищення будь-якої можливості угоди.

Такими кроками з'явилися, по-перше, дезорганізація фронту. Рада переміщує і відкликає односторонніми наказами українські частини з фронту, руйнуючи таким чином єдиний загальний фронт до розмежування, здійсненого лише шляхом організованого угоди уряди обох республік.

По-друге, Рада приступила до роззброєння радянських військ, що знаходяться на Україні.

По-третє, Рада надає підтримку кадетсько-каледінській змові і повстання проти Радянської влади. Посилаючись завідомо неправдиво на автономні нібито права "Дону і Кубані", ... Рада пропускає через свою територію війська до Каледіна, відмовляючись пропускати війська проти Каледіна...

У теперішній же час, зважаючи на всі вищевикладені обставини, Рада Народних Комісарів ставить Раді, перед лицем народів Української та Російської республік, наступні питання:

1. Зобов'язується чи Рада відмовитися від спроб дезорганізації загального фронту?
2. Зобов'язується чи Рада не пропускати надалі без згоди верховного головнокомандуючого ніяких військових частин, що прямують на Дон, Урал або в інші місця?
3. Зобов'язується чи Рада сприяти революційним військам у справі їх боротьби з контрреволюційним кадетсько-каледінським повстанням?
4. Зобов'язується чи Рада припинити всі свої спроби роззброєння радянських полків і робітничої Червоної гвардії на Україні та повернути негайно зброю тим, у кого воно було відібране?

У разі нестримання задовільної відповіді на ці питання протягом 48 годин, Рада Народних Комісарів буде вважати Раду в стані війни проти Радянської влади в Росії і на Україні.

Голова Ради Народних Комісарів В. Ульянов (Ленін)
Народний Комісар із закордонних справ А. ПРОЦЬКІЙ

Охарактеризуйте ультиматум

2.2. Відповідь

З «Відповіді Генерального Секретаріату Ради на ультиматум РНК»

Генеральний Секретаріат у заяві Народних Комісарів про визнання ними Української Республіки вбачає або нещирість... Не можна одночасно визнавати право на самовизначення аж до відокремлення і в той же час грубо робити замах на це право нав'язуванням своїх форм політичного устрою самосизначених відокремлених держав, як це робить Рада Народних Комісарів... Генеральний Секретаріат рішуче відкидає будь-які спроби втручання Народних Комісарів у справу улаштування державному і політичному житті в Народній Українській Республіці. Претензії Народних Комісарів на керівництво українською демократією тим менше можуть мати будь-яке виправдання, що нав'язуються Україні форми політичного правління дали на території самих Народних Комісарів результати, аж ніяк не викликають заздрість. Поки у Великоросії розвивається анархія, економічний, політичний і господарський розвал, поки там панують грубі свавілля і нехтування всіма свободами, завойованими у царату революцією, - Генеральний Секретаріат не вважає за потрібне повторювати цей сумний досвід на території українського народу. ... Генеральний Секретаріат вважає за необхідне утворення Центральної влади всієї Російської Республіки, але для цього він пропонує інші методи ніж ті, які вживаються Радами Народних Комісарів, а саме: добровільну угоду всіх областей і народів Великоросії, Сибіру, Кавказу, Кубані,Дону, Криму та ін на наступних умовах:

- 1) Уряд має бути єдиним соціалістичним - від більшовиків до народних соціалістів включно;
- 2) Має бути федералістичним.

... Стан війни між двома державами Російської Республіки Генеральний Секретаріат вважає убивчим для справи революції і для торжества інтересів робітників і селян. Генеральний Секретаріат всіляко уникає кривавих способів вирішення політичних і державних питань ...

Председатель Генерального Секретариата Винниченко Генеральный секретарь Петлюра

Охарактеризуйте відповідь на ультиматум

2.3. Напад на УНР

3. Проголошення радянської влади в Україні

3.1. Всеукраїнський з'їзд рад у Харкові _____

3.2. Проголошення в УНР радянської влади _____

3.3. Центральний виконавчий комітет _____

3.4. Народний секретаріат _____

Що це за уряд український, що його члени зовсім не знають і не хочуть знати української мови? Що не тільки не користуються жодним впливом серед українського суспільства, але воно навіть й не чуло раніше їхніх прізвищ? Що я за «військовий міністр», коли всі українізовані частини в Харкові мені доводиться роззброювати, бо не хочуть іти за мною на оборону радянської влади? За єдину військову підпору для нашої боротьби проти Центральної Ради ми маємо лише військо, що привів на Україну з Росії Антонов і що на все українське дивиться, як на вороже, контрреволюційне?»

В. Шахрай

4. Розгортання українсько-більшовицької війни

4.1. Сили більшовиків _____

4.2. Сили УНР _____

4.3. Захоплення Східної та Південної України _____

4.4. Наступ на Київ _____

Бій під Крутами – _____

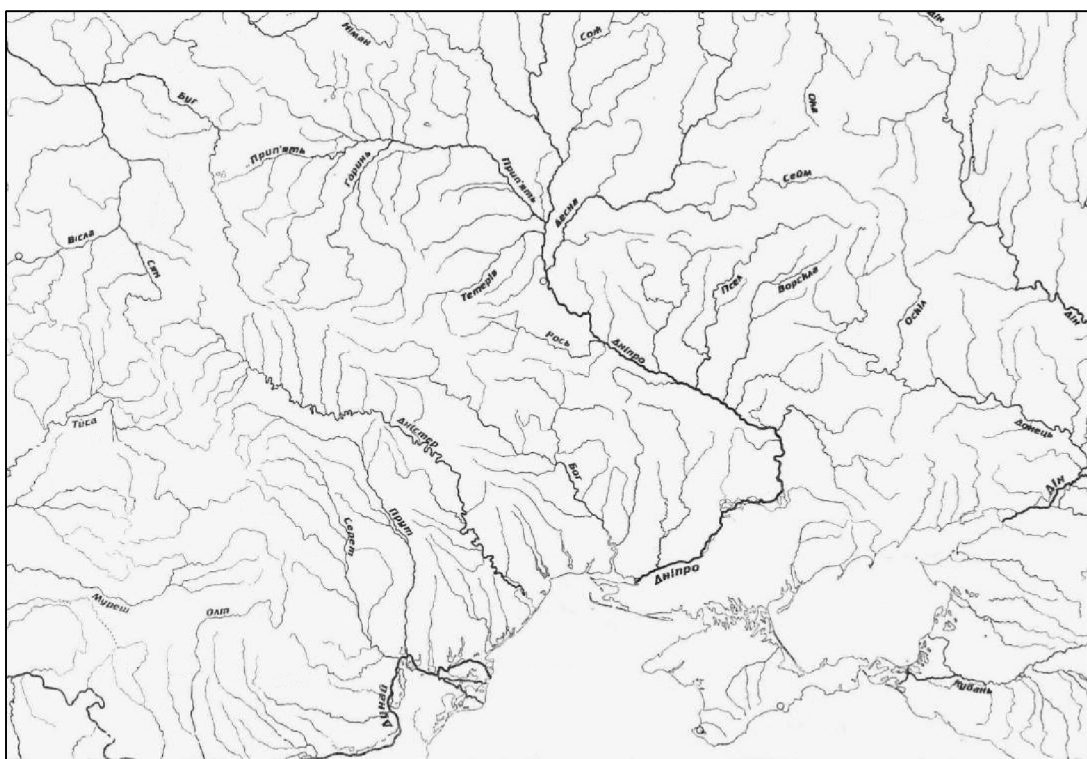
4.5. Січневий заколот у Києві _____

4.6. Ситуація на кінець січня 1918 р. _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Карта

1. Позначте кордони УНР.
2. Окресліть лінію фронту з країнами Четвертного союзу.
3. Виділіть напрямки наступу більшовицьких військ.
4. Відмітьте місця: А) проголошення радянської влади в Україні; Б) бою під Крутами.

2. Проблемні питання

1. Чому УНР зазнала поразки у війні з Радянською Росією.
2. За яких умов радянська влада в Україні могла б бути легітимною?

Для нотаток _____

Домашнє завдання: §42; §41 п.4, §45-46 п. 1-4 (випереджаюче).

ПЕРША СПРОБА РАДЯНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

- Визначте особливості побудови влади більшовицького режиму.
- В чому полягали причини та суть червоного терору?
- Охарактеризуйте політику більшовиків в промисловості та с/г.
- Визначте причини створення Одеської, Таврійської та Донецько-Криворізької радянських республік.
- Охарактеризуйте ставлення населення до більшовицького режиму.

§47-48. ПЕРША СПРОБА РЕДЯНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

1. Більшовицька влада
2. Економічні перетворення
3. Різні радянські республіки

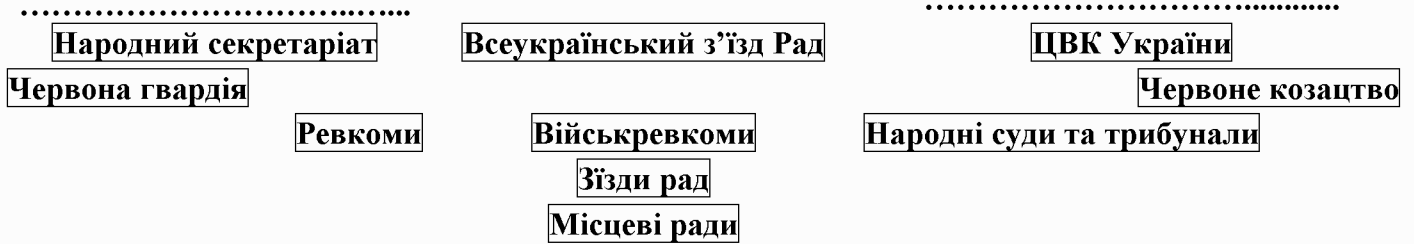

Дайте ознаки окупаційного режиму.

1. Більшовицька влада

1.1. Назва

1.2. Державне будівництво

1.3. Законодавство

1.4. Статус

1.5. Кадри

1.6. Ставлення до українців

1.7. Червоний терор

З доповіді В. Затонського про становище в Києві після зайняття його військами М. Муравйова

Я сам був під розстрілом. Я врятувався випадково. В кишені знайшовся випадково мандат за підписом Леніна. Це мене врятувало. Скрипника хтось пізнав і це його спасло. Щасливий випадок, бо коли на вулиці патруль затримав мене, у мене був мандат «Всеукраїнська Рада Робітничо-Селянських і Солдатських Депутатів у Харкові». Через ту «українізацію» я мало життя не втратив...

Шам (у Києві) був я зі Скрипником (після того, як Муравйов здобув місто). Ми увійшли в місто: трупи й кров... Шам розстрілювали ВСІХ, хто мав якесь відношення (прихильне) до Центральної Ради - просто на вулицях. От і я мало не попав...

Українські соціал-демократи (ліві) про політику більшовиків в Україні наприкінці 1917 - на початку 1918 р.

Ми саме на практиці знаємо, що є завоювання України Совітською Росією. Ми пережили цілу вакханалію нищення всіх ознак української нації, топтання портретів Шевченка, розстрілів за українське посвідчення і за українську мову.

Ми добре пам'ятаємо плакати з написом «смерть буржуям и украинцам», ми знаємо факти, як місцеві совдепи закликали до себе вчителів українознавства в середніх школах і обвинувачували їх в тому, що вони викладають «контр-революційну дисципліну».

2. Економічні перетворення

2.1. Політика в галузі фінансів

2.2. Промислова політика

2.3. Аграрна революція

2.4. Вивіз хліба до Росії

В Харькове Антонову и Серго

Ради бога, принимайте самые энергичные революционные меры для посылки хлеба, хлеба и хлеба!!! Иначе Питер может околеть.

Особые поезда и отряды. Сбор и ссылка. Провожают поезда. Извещать ежедневно. Ради бога!

Ленин (15 января 1918 г.)

2.5. Ставлення населення

3. Різні радянські республіки

3.1. Передумови республікотворення

3.2. Доніцько-Криворізька Радянська Республіка

3.3. Одеська Радянська Республіка _____

3.4. Радянська Соціалістична Республіка Тавриди _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику Володимиру Антонову-Овсієнко

2. Карта

1. Позначте кордони Радянської УНР.

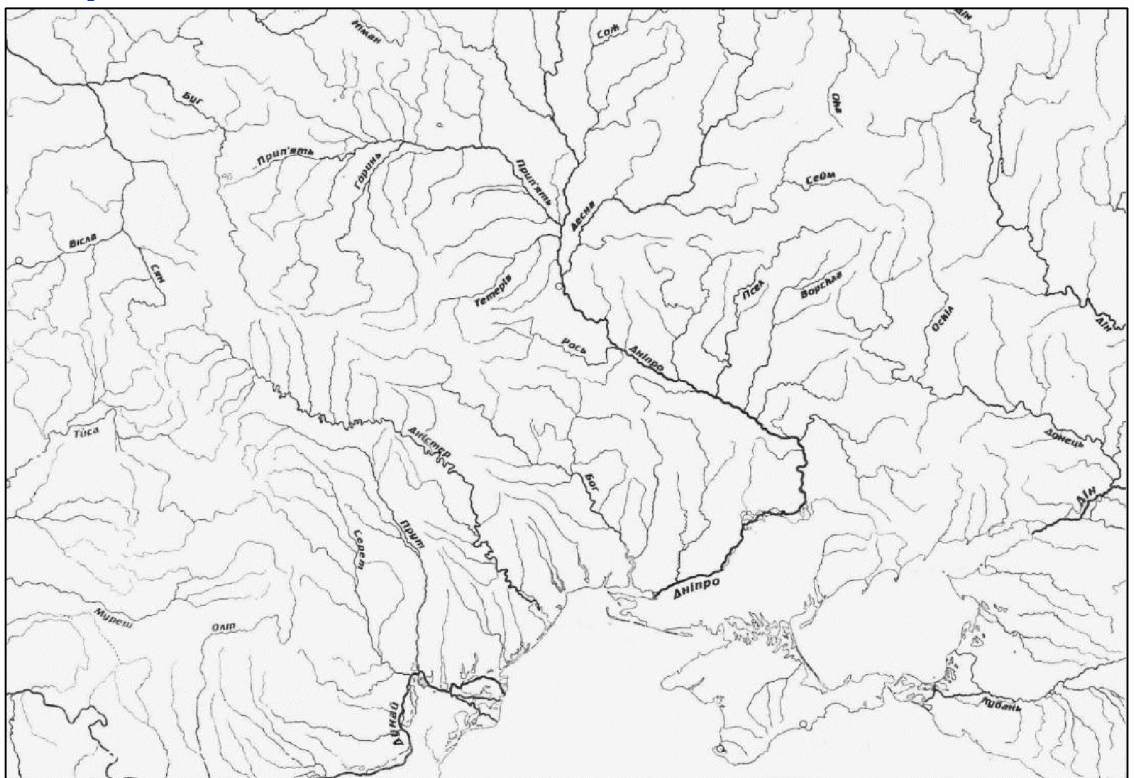
2. Позначте територію:

А) Доніцько-Криворізької Радянської Республіки;

Б) Одеської Радянської Республіки;

В) Радянської Соціалістичної Республіки Тавриди.

3. Виділіть території під контролем військ УНР на початку лютого 1918 р.

Домашнє завдання:
§41 п.4, §45-46 п. 1-4; §42, 44, 46-47 (випереджаюче).

ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УНР

- Визначте зміст Четвертого універсалу УЦР.
- Охарактеризуйте наслідки Четвертого універсалу УЦР.
- Визначте передумови та перебіг переговорів у Бересті.
- Охарактеризуйте суть Берестейської угоди.
- Визначте наслідки Берестейської угоди.
- Охарактеризуйте політику УНР у лютому-квітні 1918 р.
- Визначте здобутки і прорахунки УЦР

§49-50. ПРОГЛОШЕННЯ НЕЗалежності VNR

1. Проголошення незалежності УНР
2. Берестейський мирний договір
3. УЦР у лютому-квітні 1918 р.
4. Здобутки і прорахунки УЦР

Дайте визначення поняттю «незалежність».

1. Проголошення незалежності УНР

1.1. IV Універсал Української центральної ради

Народе України.

Твоєю силою, волею, словом стала на Землі українській вільна Народня Республіка. Справдилась колишня давня мрія батьків твоїх - борців за вольности і права трудящих.

Але в тяжку годину відродилась воля України. Чотири роки лютої війни знеслили наш край і людиність. Фабрики товарів не виробляють. Заводи спинаються. Залізничі розхитані. Троші в ціні падають. Хліба зменшується. Насуває голод. По краю розплодились юрми грабіжників і злодіїв, особливо, коли з фронту посунуло військо, счинивши криваву різню, заколот і руїну на нашій землі.

Через усе це не могли відбутися вибори в Українські Установчі Збори в приписаний нашим попереднім Універсалом час. Ці Збори, призначені на нинішній день, не змогли зібратись, щоб прийняти з наших рук нашу тимчасову найвищу революційну владу над Україною, уставити лад в Народній Республіці нашій, організувати нове Правительство.

А тим часом петроградське правительство народніх комісарів, щоб привернути під свою владу вільну Українську Республіку, оповістило війну Україні і насилає на наші землі своє військо, красногвардійців-більшевиків, які грабують хліб у наших селян і без всякої плати вивозять його в Росію, не жаліючи навіть зерна, наготовленого на засів, вбивають неповинних людей і сіють скрізь безладдя, злочинство, безчинство.

Ми, Українська Центральна Рада, зробили всі заходи, щоб не допустити цієї братовбивчої війни двох сусідніх народів, але петроградське правительство не пішло нам назустріч і веде далі криваву боротьбу з нашим народом і Республікою.

Крім того те саме петроградське правительство народніх комісарів починає зтягати мир і кличе на нову війну, називаючи її до того ще "священною". Знов полється кров, знов нещасний трудовий народ повинен класти своє життя.

Ми, Українська Центральна Рада, обрана з'їздами селян, робітників і солдатів України, на те пристати ніяк не можемо, ніяких війн піддержувати не будемо, бо український народ хоче миру і мир демократичний повинен бути як найшвидче.

Але для того, щоб ні руське правительство, ні яке инше не ставили Україні на перешкоді установити той бажаний мир, для того, щоб вести свій край до ладу, творчої роботи, до кріплення революції та волі нашої, ми, Українська Центральна Рада, оповіщаємо всіх громадян України:

Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від нікого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу.

Зо всіма сусідніми державами, як то: Росія, Польща, Австрія, Румунія, Шуреччина та інші, ми хочемо жити в згоді й приязні, але ні одна з них не може втручатися в життя Самостійної Української Республіки.

Власть в ній буде належати тільки народові України, іменем якого, поки зберуться Українські Установчі Збори, будемо правити ми, Українська Центральна Рада, представництво робочого народу, селян, робітників і салдатів, та наш виконуючий орган однині матиме назву Ради Народніх Міністрів.

Отже, - насамперед приписуємо Правительству Республіки нашої, - Раді Народніх Міністрів, - від цього дня вести розпочаті вже нею переговори про мир з центральними державами цілком самостійно й довести їх до кінця, не зважаючи ні на які перешкоди з боку яких-небудь інших частей бувшої Російської Імперії, і установити мир, щоб наш край розпочав своє господарське життя в спокою й згоді.

Що ж до так званих "большевиків" та інших напасників, що нищать та руйнують наш край, то приписуємо Правительству Української Народної Республіки твердо й рішуче взятися за боротьбу з ними, а всіх громадян нашої Республіки закликаємо: не жаліючи життя боронити добробут і свободу нашого народу. Народня Українська Держава повинна бути вичищена від насланих з Петрограду найманих насильників, які топчуть права Української Республіки.

Незмірно тяжка війна, розпочата буржуазними урядовими властями, тяжко мучила наш народ, знищила наш край, розбила господарство. Тепер тому мусить бути кінець!

З тим, як армія буде демобілізуватись, приписуємо відпускати вояків, після підтвердження мирних переговорів - розпустити армію зовсім, а потім замість постійної армії завести народню міліцію, щоб військо наше служило охороні робочого народу, а не бажанням пануючих верств.

Поруйновані війною й демобілізацією місцевості мають бути відновлені за помічню державного нашого скарбу. Коли вояки наші повернуться додому, народні ради - волосні й повітові та й міські думи мають бути переобрані в час, який буде приписано, щоб і вояки наші мали в них голос. А тим часом, щоб встановити на місцях таку владу, до якої мали-б довіряти й яка б спіралась на всі революційно-демократичні верстви народу, правительству повинно закликатися до співробітництва з місцевими самоврядуваннями ради селянських, робітничих і солдатських депутатів, вибраних із місцевої людности.

В справі земельній комісія, вибрана на останній сесії нашій, вже зробила закон про передачу землі трудовому народові без викупу, прийнявши за основу скасування власности й соціалізацію землі, згідно з нашою постановою на сьомій сесії. Закон сей буде розглянено за кілька день в повній Центральній раді, й Рада Народніх Міністрів вживе всіх заходів, щоб передача землі в руки трудящих ще до початку весняних работ через земельні комітети неодмінно відбулась. Ліси ж, води й всі багатства підземні, яко добро українського трудящого народу, переходять в порядкування Української Народньої Республіки.

Війна також відібрала на себе трудові заробничі сили нашої країни. Більшість заводів, фабрик і майстерень виробляли тільки те, що було потрібно для війни, і народ зостався зовсім без товарів.

Ще пер війні кінець! Отож приписуємо Раді Народніх Міністрів негайно приступити до переведення всіх заводів і фабрик на мирний стан, до вироблення продуктів, потрібних насамперед трудящим масам.

Та сама війна наплотила сотні тисяч безробітних, а також інвалідів. У самостійній Народній Республіці України не повинен терпіти ні один трудящий чоловік. Правительству Республіки має підняти промисловість держави, має розпочати творчу роботу у всіх галузях, де всі безробітні могли-б знайти працю й прикласти свої сили, та вжити всіх заходів до забезпечення склалених та потерпілих од війни.

За старого ладу торговці та різні посередники наживали на бідних пригноблених клясах величезні капітали. Однині Народня Українська Республіка бере в свої руки найважливіші галузі торгівлі і всі доходи з неї повертатиме на користь народу.

Щорг товарами, які будуть привозитись з за кордону і вивозитись за кордон, буде вести сама держава наша, щоб не було такої дорожнечі, яку терплять найбідніші кляси через спекулянтів.

Правительству Республіки на виконання сього приписуємо розробити і представити на затвердження Закон про це, а також про монополію заліза, угля, шкури, тютюну і інших продуктів і товарів, з яких найбільш бралось прибутків з робочих клясів, на користь нетрудящихся.

Щак само приписуємо встановити державно-народній контроль над всіми банками, які кредитами (позиками) нетрудовим масам допомагали визискувати кляси трудові. Однині позичкова поміч банків має даватися головним чином на піддержку трудовому населенню та на розвиток народнього господарства Української Народньої Республіки, а не спекуляції та різну банкову експлоатацію (визиск).

На ґрунті безладдя, неспокою в життю та недостачі продуктів росте невдоволення серед де-якої частини людности. Цим невдоволенням користуються різні темні сили і підбивають несвідомих людей до старих порядків. Ці темні сили хочуть знов підвернути всі вільні народи під єдине ярмо Росії. Рада Народніх Міністрів повинна рішуче боротися зо всіма контр-революційними силами, а всякого, хто кликатиме до повстання проти самостійної Української Народньої Республіки - до повороту старого ладу, того карати як за державну зраду.

Всі ж демократичні свободи, проголошені 3-м Універсалом, Українська Центральна Рада підтверджує і зокрема проголошує: в самостійній Українській Народній Республіці нації користуватимуться правом національно-персональної автономії, признаним за ними законом 9-го січня.

Все, що, вичислене в сім Універсалі, не встигнемо зробити Ми, Центральна Рада, в найближчих тижнях певно довершать, справлять і до останнього порядку приведуть Українські Установчі Збори.

Ми наказуємо всім громадянам нашим проводити вибори до них як найпильніше, вжити всіх заходів, щоб підрахунок голосів закінчити як найскоріше, щоб за кілька тижнів зібрались наші Установчі Збори, найвищий господар і впорядник нашої, і закріпили свободу, лад і добробут Конституцією нашої незалежної Української Народньої Республіки на добробут всього трудящого народу її, тепер і на будуче. Сьому ж найвищому нашому органу належатиме рішити про федеративний зв'язок з народніми республіками бувшої Російської держави.

До того ж часу всіх громадян самостійної Української Народньої Республіки кличемо непохитно стояти на сторожі добутої волі та прав нашого народу і всіма силами боронити свою долю від усіх ворогів селянсько-робітничої самостійної Республіки.

Українська Центральна Рада.
У Києві. 9 січня 1918 р.

Виділіть основні положення IV універсалу УЦР

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

1.2. Значення універсалу _____

1.3. Боротьба проти радянської Росії _____

2. Берестейський мирний договір

2.1. Передумови переговорів _____

2.2. Спроба учатися у переговорах радянської УНР _____

2.3. Мирний договір у Бресті-Литовському 9 лютого 1918 р.

Тому, що Український Народ у протягу сучасної світової війни проголосив себе незалежним і виразив бажане повернути мирний стан між Українською Народньою Республікою і державами, що перебувають у війні з Росією, постановили правительства Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії і Туреччини заключити мировий договір із правительством Української Народньої Республіки. < ... >

Українська Народня Республіка з одної і Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія і Туреччина з другої сторони заявляють, що воєнний стан між ними покінчений.

Між Українською Народньою Республікою з одної і Австро-Угорщиною з другої сторони < ... > будуть ті границі, які існували між Австро-Угорською Монархією і Росією перед вибухом війни.

Дальше на північ ітиме границя Української Народньої Республіки, починаючи від Шарнограду, загальною по лінії Білгорай—Щебогшин—Красностав—Пугачів—Радин—Межиріччя—Сарнаки—Мельник—Високо Литовськ—Каменець Литовськ—Прушани—Вигоновське Озеро.

Сторони, що заключають договір, зрікаються взаємно звороту їх воєнних коштів, себто державних видатків на проваджене війни, як також звороту їх воєнних шкід. < ... >

Воєнні полонені з обох сторін будуть відпущені до дому. < ... >

Сторони, які заключають договір, зобов'язуються взаємно нав'язати негайно господарські зносини і устроїти обмін товарів на підставі слідуючих постанов:

До 31 липня біжучого року треба буде переводити взаємну обмін лишків найважливіших сільськогосподарських і промислових виробів для покриття біжучих потреб.

Виділіть основні положення Берестейської угоди

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

2.4. Наслідки угоди _____

2.5. Наступ військ УНР і союзників на Правобережжі _____

2.6. Мирна угода з РСФСР у Бресті _____

2.7. Завершення звільнення України від більшовиків _____

3. УЦР у лютому-квітні 1918 р.

3.1. Нові закони _____

3.2. Проблеми _____

3.3. Конституція УНР 29 квітня 1918 р.

1. Відновивши своє державне право, яко українська Народня Республіка, Україна < ... > проголосила себе і нині єсть державою суверенною, самостійною і ні від кого незалежною.
2. Суверенне право в Українській Народній Республіці належить народові України, цебто громадянам УНР всім разом.

3. Це своє суверенне право народ здійснює через Всенародні Збори України.
4. Територія УНР неподільна, і без згоди Всенародних Зборів у 2 /3 голосів присутніх членів не може відбутися ніяка зміна в границях Республіки.
5. Не порушуючи єдиної своєї власти, УНР надає своїм землям, волостям і громадам права широкого самоврядування, додержуючи принципу децентралізації.
6. Націям України УНР дає право на впорядкування своїх культурних прав у національних межах. <...>
8. Громадянин УНР не може бути разом з тим громадянином іншої держави. <...>
11. Актова, громадянська і політична правомочність громадянина УНР починається з 20 літ. Ніякої різниці в правах і обов'язках між чоловіком і жінкою право УНР не знає.
12. Громадяне в УНР рівні у своїх громадянських і політичних правах. Уродження, віра, національність, освіта, майно, оподаткування не дають ніяких привілеїв у них. Ніякі титули в актах і діловодстві УНР вживатися не можуть. <...>
13. Громадянин УНР і ніхто інший не може бути затриманий на території її без судового наказу інакше, як на гарячій вчинку. Але і в такому разі він має бути випущений не пізніше, як за 24 години, коли суд не встановить якогось способу його затримання.
14. Громадянин УНР і ніхто інший на території її не може бути покараний смертю, ані відданий яким-небудь карам по тілу, або іншим актам, які понижують людську гідність, ані підпасти конфіскації майна, як карі.
15. Домашнє вогнище признається недоторканим. <...>
16. Установлюється листова тайна. <...>
17. Громадянин УНР і ніхто інший на території її не може бути обмежений в правах слова, друку, сумління, організації, страйку, скільки він не переступає при тім постанов карного права.
18. Кождий громадянин УНР і всі інші на її території мають повну свободу перемін місця пробування. <...>
23. Верховним органом власти УНР являються Всенародні Збори, які безпосередньо здійснюють вищу законодавчу власть в УНР і формують органи виконавчої і судової власти УНР.
24. Вища власть виконавча в УНР належить Раді Народніх Міністрів.
25. Вищим органом судовим єсть Генеральний Суд УНР.
26. Всякого рода справи місцеві впорядковують виборні Ради і Управи громад, волостей і земель. <...>
27. Всенародні Збори вибираються загальним, рівним, безпосереднім, тайним і пропорціональним голосуванням... <...>

3.3. Падіння влади УЦР

4. Здобутки і прорахунки УЦР

4.1. Труднощі державотворення

4.1. Здобутки УЦР

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

4.2. Прорахунки УЦР

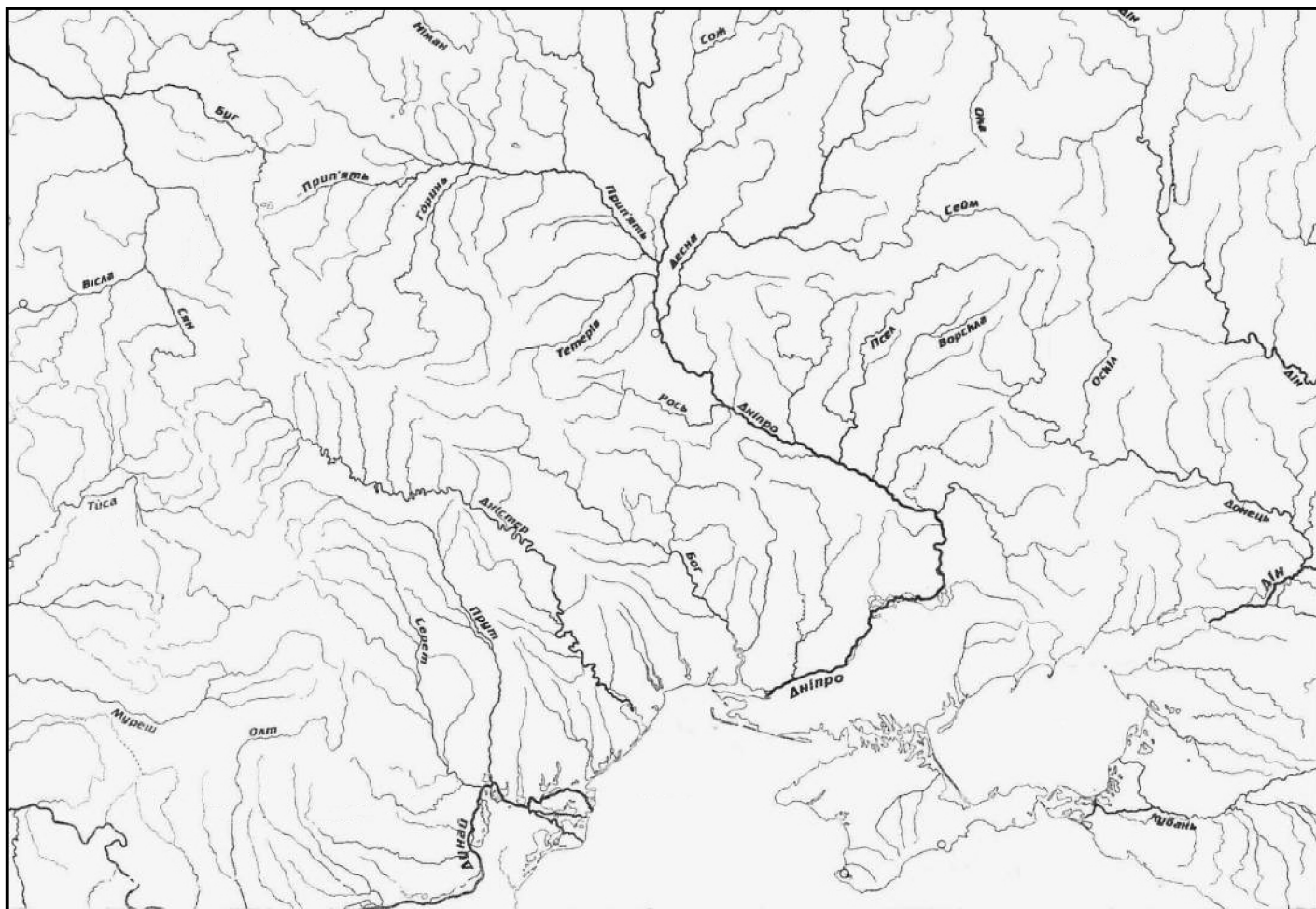
1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Поняття

Дайте визначення терміну «хлібний мир»

2. Карта

1. Зафарбуйте жовтим кольором територію УНР за Четвертим універсалом.
2. Позначте синім кольором кордони держав після укладання Берестейської угоди.
3. Позначте стрілками різних кольорів напрямки просування німецьких, айстро-угорських та українських військ.
4. Підпишіть назви держав, що межували з Україною.

3. Проблемні питання

1. Дайте характеристику конституції УНР 1918 року.

Для нотаток

Домашнє завдання: §42, 44, 46-47; §45 (випереджаюче).

НАШ КРАЙ НА ПОЧАТКУ XX СТ.

- Що пов'язувало Ніжин з Українською центральною радою?
- Перерахуйте ніжинців, які здійснили значний внесок в здійснення Української революції.
- Які громадські та політичні організації мали вплив на ніжинців у 1917 року?

§51-52. ВЗАГЛЯДНЕННЯ

1. Які заходи потрібно було зробити УЦР для створення сильної української держави у кін. 1917 – на поч. 1918 р.?
2. Українська революція 1917-1918 ро.: соціальна чи національна?
3. Чи можна Українську центральну раду назвати легітимним представницьким органом Наддніпрянської України?
4. За яких умов заколот самостійників міг бути вдалим?
5. Українсько-більшовицька війна: випадковість чи закономірність?
6. Чи вирішила Українська революція поставлені перед нею завдання?
7. Яку інформацію можна отримати з даної фотографії?

8. Яку історичну подію відображає та історичну особу показує дана карикатура? Хто і з якою метою випустив дану карикатуру?

9. Визначте особливості розвитку рідного краю в час Української революції. Чим вони були зумовлені?
10. Опишіть події в Україні у грудні 1917 – квітні 1918 р. з позиції на вибір: Михайла Грушевського, Юрія Коцюбинського, Миколи Міхновського, Симона Петлюри, власний вибір історичної особи.

ТЕМА 5. УКРАЇНА В БОРІТБІ ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1918-1920)

§53-54. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА

1. Державний переворот 29 квітня 1918 р.
2. Гетьман П.Скоропадський і його уряд
3. Внутрішня політика гетьманського уряду
4. Зовнішня політика Української держави

§55-56. ПАДІННЯ ГЕТЬМАНАТУ

5. Наростання політичної нестабільності
6. Ліві партії
7. Утворення Директорії. Падіння гетьманату
8. Початок Другої українсько-більшовицької війни

§57-58. УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА ДИРЕКТОРІЇ

1. Політичний курс Директорії
2. Пошук зовнішньополітичних орієнтирів
3. Друга війна УНР з радянською Росією
4. Причини поразки Директорії

§59-60. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА

1. Створення ЗУНР
2. Українсько-польська війна
3. Зовнішня політика ЗУНР
4. Причини поразки ЗУНР

§61-62. ВЗЛГЛЯД

§53-54. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА

1. Державний переворот 29 квітня 1918 р.
2. Гетьман П.Скоропадський і його уряд
3. Внутрішня політика гетьманського уряду
4. Зовнішня політика Української держави

Дайте визначення поняттю «гетьман».

1. Державний переворот 29 квітня 1918 р.

1.1. Хронологія подій:

29 квітня 1918 р	
30 квітня 1918 р	

1.2. З грамоти П. Скоропадського «До всього українського народу»

Причини перевороту: _____

Мета перевороту: _____

1.3. Підтримка гетьмана _____

1.4. Ключові факти біографії гетьмана:

2. Гетьман П.Скоропадський і його уряд

2.1. Символіка Української Держави

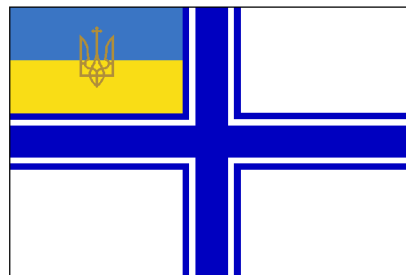
Прапор

Герб

Військово-морський прапор

2.2. Схема влади Української Держави

2.3. Особливості побудови державного апарату

2.4. Праві партії, які підтримали гетьмана:

- Українська демократична хліборобська партія (малочисельна право-центристська партія, що виступала за незалежність України),
- Союз земельних власників (консервативно-монархічна організація, члени якої негативно ставилися до ідеї незалежності України),
- Союз промисловості, торгівлі, фінансів і сільського господарства (Протофіс; російська політична організація, що виступала за відновлення «єдиної неділимої» Російської імперії на чолі з царем),
- Партія народної свободи (кадети; російська право-центристська партія, що виступала за перетворення Росії на «єдину неділиму» конституційну монархію).

2.5. Проблеми функціонування державного апарату

2.6. Розбудова війська

2.7. Органи безпеки та відновлення козацького стану

3.1. Вирішення питання власності

3.2. Аграрна політика

3.3. Фінанси

3.4. Промисловість

3.5. Культура

3.6. Церква

4. Зовнішня політика Української Держави

4.1. Особливості. За гетьмана Україна продовжувала розширювати міжнародні контакти. Вона мала дипломатичні відносини з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Швейцарією, Туреччиною, Польщею, Фінляндією, Скандинавськими країнами, Кримом, а з осені 1918 р. – з Францією, Англією, Румунією. Дипломатичні відносини підтримувалися також з Російською Федерацією, Доном і Кубанню.

Українська держава була визнана 30 державами, в Києві розташовувалися постійні представництва 10-ти з них; Україна мала дипломатичні місії в 23 країнах (на рівні послів Німеччина, Туреччина, Болгарія, Швейцарія, Швеція, Норвегія; дипломатичні представництва Грузії, Азербайджану, Фінляндії).

4.2. Відносини з Центральними державами

4.3. Польща

4.4. Румунія

4.5. Радянська Росія

4.6. Всевелике Військо Донське

4.7. Кубанська народна республіка

4.8. Крим

4.9. Білий рух

4.10. Антанта

ЗАКРІПЛЕННЯ

1. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику гетьману Павлу Скоропадському

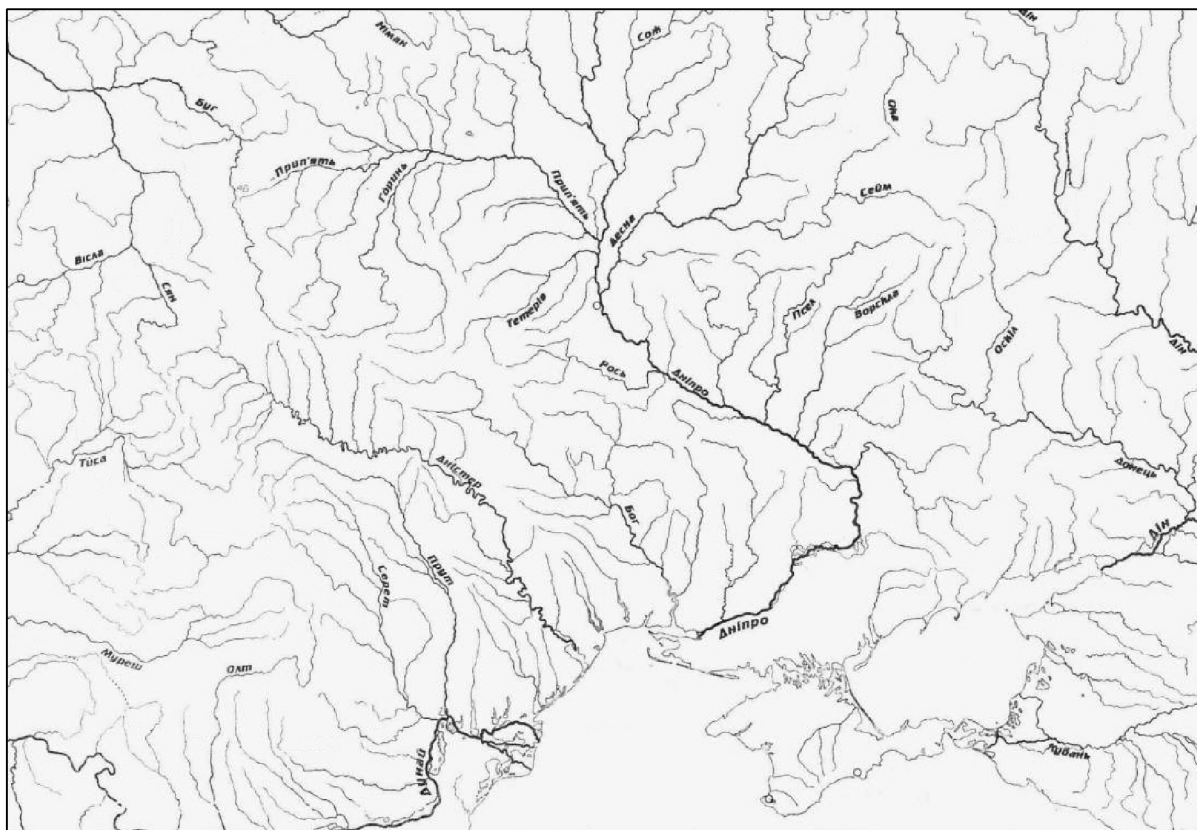
2. Карта

1. Позначте кордони України за Брестським мирним договором.

2. Позначте кордон між Радянською Росією та Українською Державою: А) за етнічним принципом; Б) компромісний з боку УД.

3. Позначте різними кольорами виступи проти німецьких, австро-угорських та військ Української Держави: А) селянські повстання; Б) основний район виступів селян під проводом Н. Махна.

4. Підпишіть регіони, що мали увійти до складу Української Держави на правах автономії: А) Крим; Б) Кубань.

Для нотаток

Домашнє завдання: §47-48 п.1-3; §47-48 п.4-8, §49-50 п.1 (випереджаюче).

ПАДІННЯ ГЕТЬМАНАТУ

- Визначте причини та прояви соціальної нестабільності гетьманського режиму.
- Визначте провладні та опозиційні політичні сили Української держави.
- Які причини утворення Українського національного союзу? Визначте ставлення УНС до гетьмана.
- Визначте причини, суть та наслідки федеративної грамоти гетьмана.
- Чому Директорії вдалося порівняно легко скинути режим П. Скоропадського?
- Визначте причини Другої українсько-більшовицької війни. Чому уряд Радянської Росії не визнав Директорію УНР?

§55-56. ПАДІННЯ ГЕТЬМАНАТВ

1. Наростання політичної нестабільності
2. Ліві партії
3. Утворення Директорії. Падіння гетьманату
4. Початок Другої українсько-більшовицької війни

1. Формування опозиції гетьманському режиму

1.1. Наростання політичної нестабільності

- робітничі страйки _____
- _____
- _____
- селянські повстання _____
- _____
- _____
- _____
- Махновщина _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

1.2. Політичні сили

Опозиційні партії та організації	Вимоги
II Всеукраїнський селянський з'їзд	<ul style="list-style-type: none"> Невизнання гетьманського режиму Заклик до відновлення УНР і скликання Установчих зборів Проведення аграрної реформи: передачі землі селянам
Всеукраїнський робітничий з'їзд	<ul style="list-style-type: none"> Невизнання гетьманського режиму Заклик до відновлення УНР і скликання Установчих зборів
Конгрес української соціал-демократичної робітничої партії	<ul style="list-style-type: none"> Невизнання гетьманського режиму Заклик до відновлення УНР як незалежної держави
Український національно-державний союз	<ul style="list-style-type: none"> Засуджували гетьманський режим як неукраїнський
Всеукраїнський земський союз	<ul style="list-style-type: none"> Засуджували гетьманський режим як антидемократичний. Вимагали відновлення демократичних свобод та місцевого самоврядування
Українська партія есерів (ліве крило)	<ul style="list-style-type: none"> Закликали до збройної боротьби проти гетьманського режиму і німецьких окупантів
Комуністична партія більшовиків (КП(б)У)	<ul style="list-style-type: none"> Невизнання гетьманського режиму Заклик до збройної боротьби проти гетьманського режиму і німецьких окупантів
Прогетьманські партії та організації	Вимоги
Український хліборобський конгрес	<ul style="list-style-type: none"> Підтримував гетьманський режим, виступав за сильну владу, яка б навела лад у країні, за збереження приватної власності на землю
Конституційні демократи (кадети)	<ul style="list-style-type: none"> Визнання гетьманського режиму як влади, яка контролювала частину території колишньої Російської імперії, із якої можна продовжити боротьбу проти більшовицького режиму «за єдину і неподільну Росію»
З'їзд промисловців, банкірів, поміщиків	<ul style="list-style-type: none"> Висловилися за збереження приватної власності на землю. Вимагали запобігти втручання робітників у господарське життя. Створили свій представницький орган – Протофіс

2.2. Ліві партії

2.1. КП(б)У незалежна _____

2.2. КП(б)У автономна _____

2.3. УПСР-боротьбисти _____

2.4. УПЛСР _____

3. Утворення Директорії. Падіння гетьманату

3.1. Український національний союз _____

3.2. Вимоги УНС до гетьмана _____

3.3. Грамота про федерацію з Росією _____

Оцінка _____

3.4. Директорія УНР _____

Члени Директорії				

3.5. Етапи повалення гетьманського режиму _____

4. Початок Другої українсько-більшовицької війни

4.1. Анулювання Брестського мирного договору _____

4.2. Тимчасовий робітничо-селянський уряд України _____

4.3. Наступ Українського фронту _____

4.3. Українсько-російські перемовини початку 1919 року _____

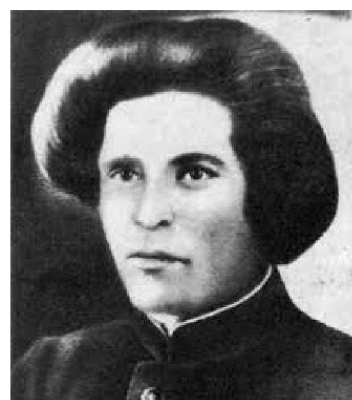
Закріплення

1. Поняття

Дайте визначення терміну «Директорія УНР»

2. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику Нестору Махну

Для нотаток _____

Домашнє завдання: §47-48 п.4-8, §49-50 п.1; §49-50 п.2-8 (випереджаюче).

УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА ДИРЕКТОРІЇ

- Визначте органи державної влади відродженої УНР.
- Перерахуйте нововведення Директорії в промисловості, с/г та військовому будівництві.
- Охарактеризуйте суперечності зовнішньополітичних орієнтирів Директорії.
- Визначте причини поразки військ Директорії у війні з Радянською Росією.
- Визначте причини втрати Директорією контролю над більшістю власної території.

§57-58. УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА ДИРЕКТОРІЇ

1. Політичний курс Директорії
2. Пошук зовнішньополітичних орієнтирів
3. Друга війна УНР з радянською Росією
4. Причини поразки Директорії

Опишіть геополітичне становище УНР в кінці 1919 р.

1. Політичний курс Директорії

1.1. Державне будівництво

- державний апарат _____

- виборче право _____

- національно-персональна автономія _____

1.2. Трудовий конгрес – _____

«Універсал трудового конгресу України»: _____

1.3. Реформи у промисловості _____

1.4. Аграрна реформа _____

1.5. Військо _____

1.5. Наслідки _____

2. Пошук зовнішньополітичних орієнтирів

2.1. Розширення міжнародних зв'язків УНР. Україну визнали Угорщина, Чехо-Словаччина, Голландія, Ватикан, Італія і ряд інших держав. Але не вдалося налагодити нормальних відносин з країнами, від яких залежала доля УНР: Радянською Росією, державами Антанти, Польщею.

2.2. Спроба союзу з радянською Росією

2.3. Переговори з Антантою

2.4. Втручання військ Антанти

2.5. Еміграція частини лідерів УНР

3. Друга війна УНР з радянською Росією

3.1. Наступ більшовиків на Лівобережжі

3.2. Розклад військ Директорії

Найвпливовіші отамани	Регіон
Зелений (Д. Терпило)	Київщина
М. Григор'єв	Херсонщина, Миколаївщина, Черкащина, частина Катеринославщини
Н. Махно	Північна Півдія, Катеринославщина
Ангел	Чернігівщина
Божко	Катеринославщина

Отаманищина (як синонім використовується термін *махновищина*) – 1) засилля різноманітних збройних формувань в умовах відсутності реальної державної влади; 2) період в історії визвольних змагань.

3.3. Єврейські погроми _____

3.4. Бої на Правобережжі _____

3.5. Бої на Півдні _____

3.6. Ситуація з війною на червень 1919 року _____

4. Причини поразки Директорії

Випишіть у вигляді тез не менше п'яти *причин поразки Армії УНР* у війні з радянською Росією

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

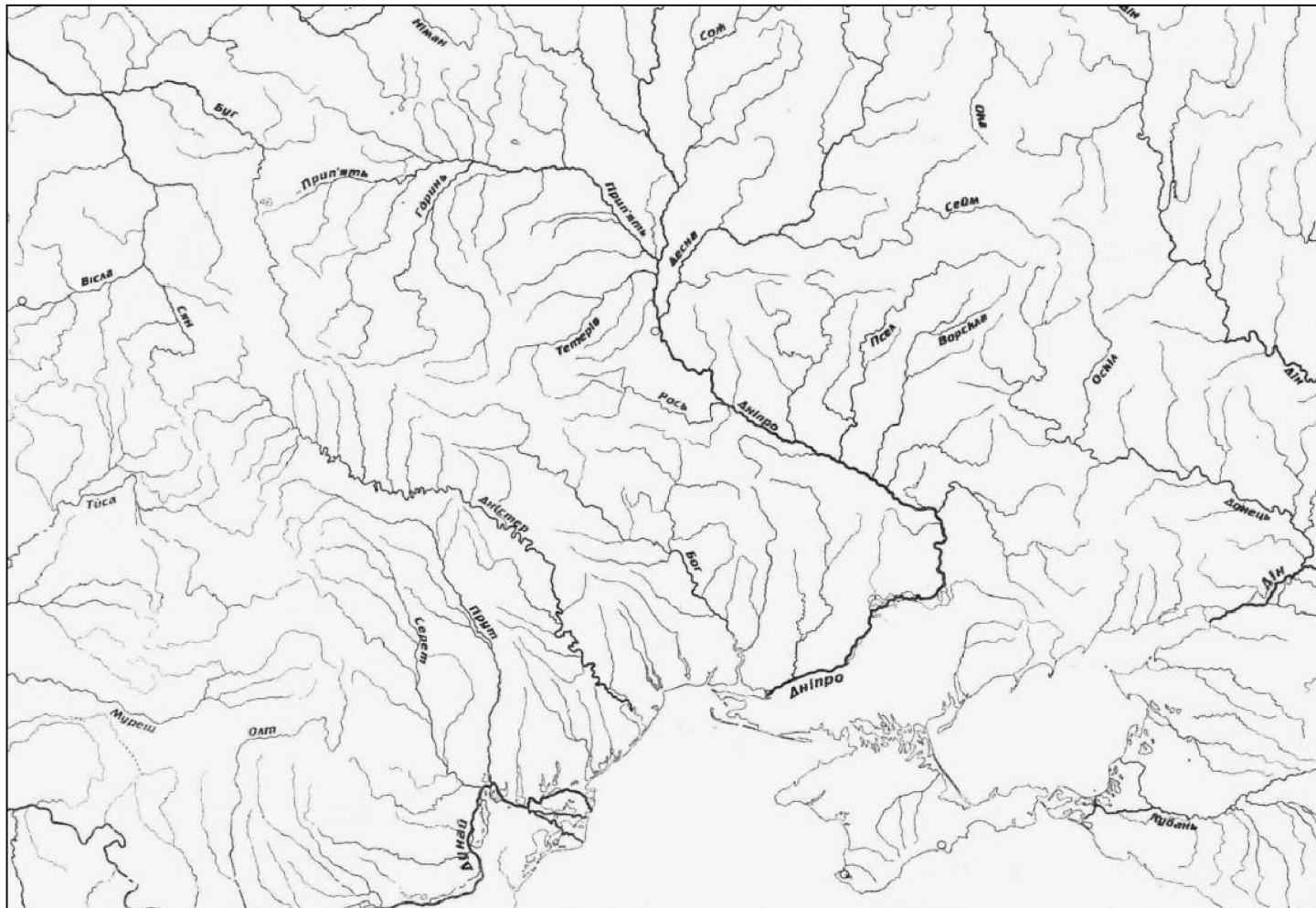

1. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику отаману Григор'єву

2. Карта

1. Позначте кордони території, на які претендувала УНР.
2. Відмітьте міста перебування уряду УНР у грудні 1918 – червні 1919 рр.
3. Різними кольорами позначте райони діяльності отаманських загонів М. Григорєва та Н. Махна.
4. Коричневим кольором позначте межі просування військ Антанти на територію України.
5. Червоним кольором підпишіть дати захоплення більшовиками найбільш важливих міст України.
6. Рожевим кольором позначте межі просування на територію УНР польських військ.

Для нотаток

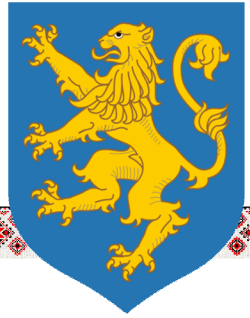
Домашнє завдання: §49-50 п. 2-8; §51-52 (випереджаюче).

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА

- *Визначте передумови створення ЗУНР.*
- *Які причини вдалої реалізації «Листопадового зриву»?*
- *Визначте особливості внутрішньої політики ЗУНР.*
- *Які причини вдалого польського заколоту у Львові?*
- *Охарактеризуйте особливості перебігу українсько-польської війни.*
- *Визначте основні напрямки зовнішньої політики ЗУНР.*
- *Охарактеризуйте особливості західноукраїнського державотворення поза межами ЗУНР.*
- *Визначте причини поразки ЗУНР та її значення.*

§59-60. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА

1. Створення ЗУНР
2. Українсько-польська війна
3. Зовнішня політика ЗУНР
4. Причини поразки ЗУНР

1. Створення ЗУНР

1.1. Західноукраїнське питання в Берестейській угоді _____

1.2. Федералізація Австро-Угорщини і Проклямація Української Національної Ради від 19 жовтня 1918 року

• Маніфест імператора 16 жовтня 1918 р. _____

• Українська національна рада - _____

• Проклямація Української Національної Ради _____

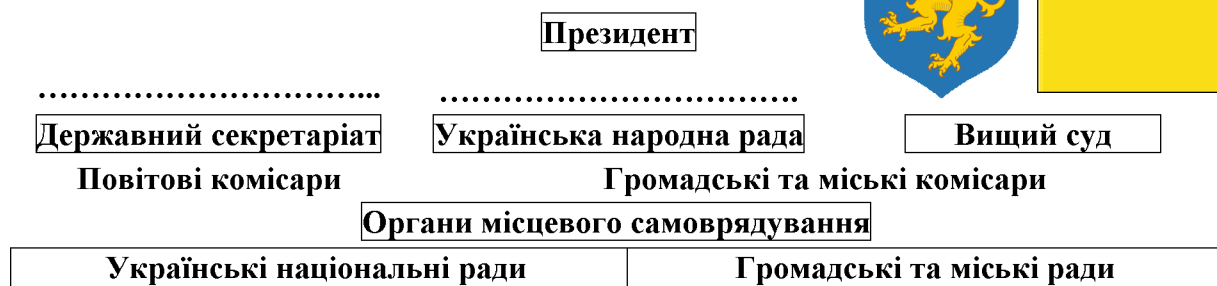
1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

1.3. Польські претензії на Галичину _____

1.4. «Листопадовий зрив» – _____

Дата	Подія
1 листопада	
2 листопада	
9 листопада	
13 листопада	

1.5. Схема влади Західноукраїнської народної республіки

1.6. Державне будівництво

- Закон про громадянство
- Запровадження державної монополії
- Грошообіг
- Аграрна реформа
- Робітниче законодавство
- Освіта
- Національна політика
- Військо

2. Українсько-польська війна

- ### 2.1. Львівський заколот

- ### 2.2. Бої у листопаді-грудні 1918 року

- ### 2.3. Створення УГА

2.4. Бої у січні – середині травня 1918 року _____

2.5. Наступ Армії Галлера _____

3.6. Чортківська офензива _____

3. Зовнішня політика ЗУНР

3.1. Мета _____

3.2. Заходи _____

3.3. Об'єднання УНР і ЗУНР _____

3.4. Пошук союзників _____

3.5. Паризька конференція _____

Рішення Верховної Ради Антанти від 25 листопада 1919 р. _____

3.6. Північна Буковина _____

3.7. Закарпаття _____

3.8. Лемко-Русинська та Східнолемківська Республіка _____

4. Причини поразки ЗУНР

4.1. Вирішення західноукраїнського питання після Першої світової війни

Український регіон	Держава, до якої відійшов регіон(и)	Рішення
Східна Галичина		Рішення Ради послів Антанти 25 червня 1919 р.,
Західна Волинь		Ризький мирний договір Радянської Росії, Радянської України та Польщі (1921 р.)
Закарпаття		Сен-Жерменський договір країн Антанти та Австрії 11 вересня 1919 р.
Північна Буковина		Сен-Жерменський договір країн Антанти та Австрії 11 вересня 1919 р.
Північна і Південна Бессарабія		Бессарабський протокол 1920 р. (Британія, Франція, Італія, Японія)

4.2. Причини поразки ЗУНР

- _____
- _____
- _____

4.3. Значення ЗУНР

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

ЗАКРІПЛЕННЯ

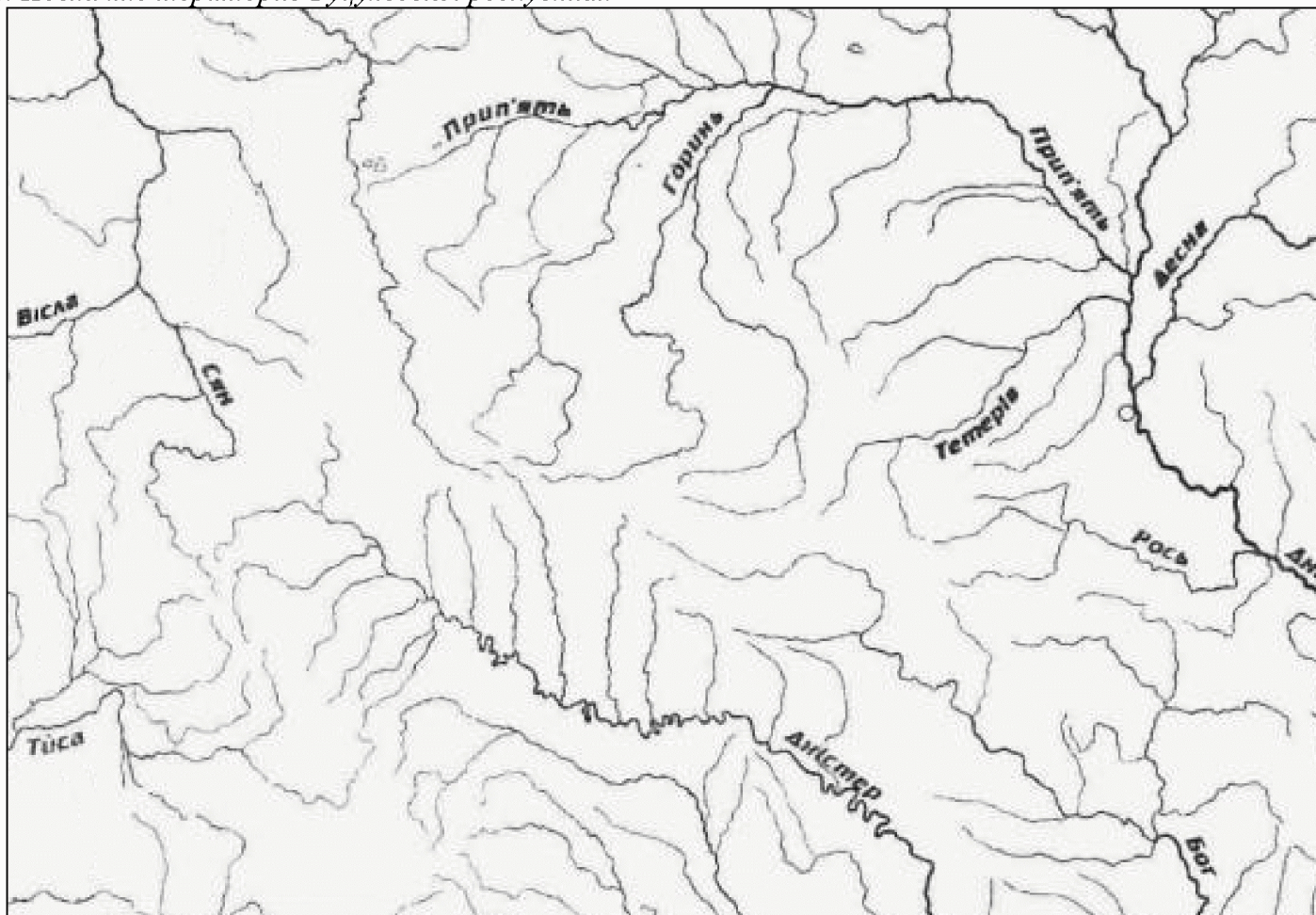
1. Історичний портрет

Дайте коротку характеристику історичним діячам ЗУНР

	Дмитро Вітовський	
	Євген Петрушевич	
	Кость Левицький	

2. Карта

1. Позначте різними кольорами кордони ЗУНР: А) задекларовані тимчасовим Основним законом ЗУНР; Б) фактичні.
2. Підпишіть території, на які претендувала ЗУНР: А) Східна Галичина; Б) Північна Буковина; В) Закарпаття.
3. Різними кольорами покажіть дії військ: А) ЗУНР; Б) Польщі; В) Чехо-Словаччини; Г) Румунії.
4. Позначте територію Гуцульської республіки.

3. Таблиця

Доповніть таблицю.

Західна Україна у 1918-1919 рр.

Дата	Подія	Наслідки
	<i>Вирішення питання Західної України на Брестських переговорах</i>	
<i>18 жовтня 1918 р.</i>		<i>Утворення органу влади, що представляв інтереси українців в Австро-Угорській імперії</i>
<i>1 листопада 1918 р.</i>	<i>«Листопадовий чин» («Листопадовий зрив»)</i>	<i>Захоплення влади українськими військовими у Львові</i>
<i>13 листопада 1918 р.</i>		
<i>Листопад 1918 – липень 1919 рр.</i>	<i>Війна ЗУНР та Польщі</i>	
<i>1 грудня 1918 р., Фастів</i>	<i>Передвступний договір про об'єднання ЗУНР та УНР</i>	
<i>22 січня 1919 р., Київ</i>		
<i>9 червня 1919 р.</i>	<i>Проголошення Є. Петрушевича диктатором ЗУНР</i>	<i>Концентрація всієї влади ЗУНР в одних руках в умовах польсько-української війни</i>
<i>липень 1919 р.</i>	<i>Поразка УГА в українсько-польській війні</i>	<i>Кінець існування ЗУНР, захоплення західноукраїнських земель сусідніми державами</i>

4. Проблемні питання.

1. Чия внутрішня політика була більш ефективна: Директорії УНР чи уряду ЗУНР?
2. За яких умов ЗУНР могла існувати як незалежна держава?

Для нотаток _____

Домашнє завдання: §51-52; §53-54 (випереджаюче).

НАШ КРАЙ У 1918 – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1919 РОКУ

- Які ключові події відбулися в Ніжині 1918 – першій половині 1919 року?
- Перерахуйте ніжинців, які здійснили значний внесок у становлення української державності.
- Які громадські та політичні організації мали вплив на ніжинців у 1918 – першій половині 1919 року?

§65-66. ВЗАГЛЯДНЕННЯ

1. Яка оцінка Гетьманату П. Скоропадського, на вашу думку, найбільше відповідає дійсності: 1) «Гетьманат П. Скоропадського – це витвір найконструктивніших верств українського суспільства, справжнє творення української державності»; 2) «Гетьманат П. Скоропадського – «маріонеткова монархія», диктатура русофільського забарвлення».
2. Антигетьманський заколот: політична авантюра чи раціональний крок?
3. Чи правомірно вважати Директорію УНР спадкоємицею Центральної Ради?
4. ЗУНР: уламок австрійської держави чи модерна республіка?
5. Отаманщина: національна традиція чи феномен визвольних змагань 1918-21 рр.?
6. Чому Антанта не підтримала українські держави?
7. Яку інформацію можна отримати із даних історичних джерел?

**Просьба о присоединении къ
Украинѣ.**
КІЕВЪ, 1 октября. Въ Кіевѣ при-
была особая депутація земельныхъ
собственниковъ Могилевской гу-
берніи, во главѣ съ предсѣдателемъ
Василевскимъ и шефомъ стражи
Доріа Дерміаловичъ.
Депутація посѣтитъ представи-
телей высшихъ украинскихъ вла-
стей, будетъ ходатайствовать пе-
редъ ними о присоединении къ
территоріи Украинской державы
Могилевской губерніи переходящей
по Брестскому оговору къ боль-
шевикамъ. [УТА].

ОПОВІСТКА.

**З утворенням Української Держави зай-
шла конечність українізації публичного життя
відповідно до правно-державних і політич-
них поглядів української нації.**

Для того на домаганє широких верств укра-
їнської суспільности - по засягненю опінії Прибічної
Ради мійської - заряджую - як се в інших містах схі-
дної Галичини вже наступило, переіменованє низше на-
ведених головних вулиць міста Стрия, які тепер бу-
дуть називати ся:

1. Вул. Адама Міцкевича — вул. Тараса Шевченка
2. „ 3-Мая від рога вул. Міцкевича до рога вул.
Потоцького — вул. 22. січня
3. Вул. 3-Мая від рога вул. Міцкевича до вул. Дро-
гобицької і часть вул. Дрогобицької до рога вул.
Крашевського — вул. Богдана Хмельницького
4. Ціла Вул. Словацького — вул. Івана Франка
5. Вул. Собіського — вул. Михайла Грушевського
6. „ Гоша — вул. Михайла Лпагоманова
7. „ Гр. Андрія Потоцького — вул. Адама Коцка
8. „ Косцюшка — вул. Семена Петлюри
9. „ Кохановського — вул. Івана Котляревського
10. Дотеперішня вул. Шевченка і ціла вул. Смольки —
вул. Маркіяна Шашкевича
11. Вул. Голуховського — вул. Івана Мазепи
12. „ Кіліньського — вул. Михайла Коцюбинського
13. „ Крашевського — вул. Петра Дорошенка
14. „ Баторія — вул. Короля Данила
15. „ Ланів долішних — вул. Олекси Бобикиевича
16. Дотеперішній вул. Маркіяна Шашкевича привертає
ся давна назва „Улиця Купелева”.

Іншим вулицям, котрих назви в послідних ча-
сах змінено, будуть привернені по можности давні
льокальні.

Стрий, дня 1. марта 1919.

Прав. Комісар міста

Др. Калитовський.

8. Яка причина появи даного історичного джерела? Які паралелі в сучасній історії України можна зробити з процесами 1919 року?

9. Визначте особливості розвитку рідного краю в 1918 – першій половині 1919 року. Чим вони були зумовлені?

10. Опишіть життя українця у 1918 – першій половині 1919 рр. з позиції на вибір:

- селянина/селянки,
- робітника/робітниці,
- українського солдата,
- дитини,
- активіста української партії,
- більшовика,
- німця/австрійця,
- русофільськи налаштованого поміщика,
- власний варіант постаті.

